

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XXIII Nr. 2

aprilie – mai 2019 –

48 pagini

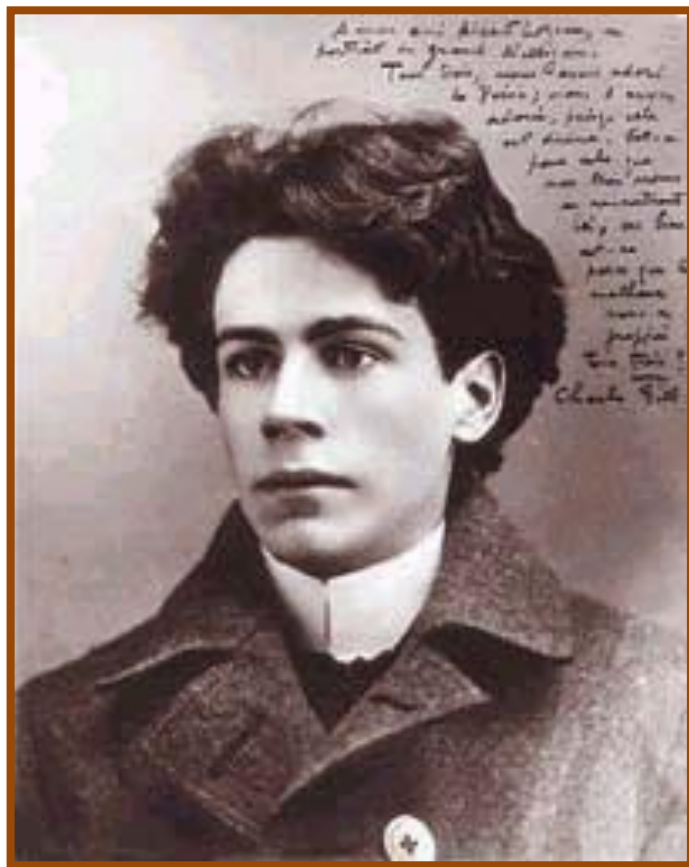
Scriitori canadieni de limbă franceză

ÉMILE NELLIGAN

În miezul iernii canadiene, pe 24 decembrie 1879, se naște, la Montreal, Émile Nelligan, fiul unui funcționar de poștă de origine irlandeză și al soției sale – canadiancă de origine franceză, cel ce va deveni la o vârstă fragedă primul poet modern și singurul mare simbolist al țării sale. „Genialul adolescent” cu o soartă sfâșietor de tristă, în numai trei ani, va crea o operă fundamentală pentru literatura de expresie franceză a noului continent. În peste 170 de poeme, el va proiecta poezia țării sale, dominată până atunci de un romantism descriptiv narativ, în modernismul provocator, ce avea să sondeze în profunzime eul poetic și amintirea intimă a copilăriei cu cele mai noi mijloace artistice ale vremii. „Numele, destinul, chipul lui Émile Nelligan sunt cele mai cunoscute din toată literatura Québecului. S-a făcut din acest adolescent excepțional un mit: cel al «inspirației» geniale și iubirilor inocente, al revoltei și «marșurilor funebre», al premoniției.” (Laurent Mailhot, Pierre Nepveu – La poésie québécoise des origines à nos jours, TYPO, 1985, Montréal, Québec, Canada)

Pe tânărul poet Émile Nelligan l-a preocupat mitul începuturilor provinciei Québec (prima colonie franceză pe teritoriul Noului Continent), numită La Nouvelle France și al orașului său natal - Ville-Marie.

Extrase din prefața la cartea Émile Nelligan – Clavier d'antan / Clavirul de odinioară a regretatei noastre colaboratoare Ortansa Tudor.

Émile Nelligan
(December 24, 1879 – November 18, 1941)

Revistă de literatură și cultură generală

bilingvă / bilingue

Revue de littérature et de culture générale

Sumarul numărului

FORMAREA DUHOVNICEASCĂ A COPIILOR	Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
PUTEREA SFÂRȘITULUI	Diacon Nicolae MARINESCU	4
UN INTERVIU CU george FILIP	LA 80 DE ANI Victor ROSCA	5
DISTINCȚII (1)	Mircea GHEORGHE	7
DOAMNA ECATERINA – EROINA UITATĂ A UNIRII	Paula ROMANESCU	8
PSALMII DIN POEME	Dumitru ICHIM	9
ION I.C. BRĂȚIANU (1864-1927)- POLITICIAN VIZIONAR	Rolul său covârșitor în realizarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 Angela FAINA	10
O NOAPTE DE PAȘTI	prof. Aurelia VIȘOVAN	12
MIRUNA SUB SALCĂMII DORULUI	Miruna OCNĂREANU	13
KIERKEGAARD – PARADOXUL LUI ABRAHAM	Florin ROMILA	14
MELBOURNE	Miruna TARCAU	16
POEZII CU DEDICAȚIE	George FILIP	18
LA BLOC	Veronica PAVEL LERNER	19
POEZII BASARABENE	Lilian CUREVICI	20
PASTORALĂ ROMÂNEASCĂ	Milena MUNTEANU	21
DACIA DUPĂ BUREBISTA	Marius FINCĂ	22
ODIHNĂ ÎN DOI	Cristina-Marina MURGEA	25
CE NE SEPARĂ REALMENTE DE MAIMUȚE ? sau ÎNTREABĂ-L CE MĂNÂNCĂ ȘI VEI ȘTII CINE (SAU CE) ESTE sau încă DE CE ACTIVITATEA FIZICĂ ESTE O		

NECESITATE VITALĂ SPECIEI UMANE	Wladimir PASKIEVICI	26
POEZII	Marcela STRAUA	27
OPRIȚI TIMPUL!	Elena BUICA	28
ERATĂ		28
“MĂRTURISIRI ASCUNSE ALE CĂLĂTORULUI FĂRĂ NUME”	D.H. SILVIAN	29
OBSERVAREA ENERGIIILOR CREATOARE ALE RALUCĂI PILAT – Câmpuri quantice, inspirație și talent	- Eva HALUS	33
SCRISOARE	Melania RUSU CARAGIOIU	36
ÎN SURÂSUL PRIMĂVERII	Lia RUSE	37
ADRIAN ERBICEANU, UN POET BIDIMENSIONAL PE SCARA CELOR 100 DE TREPTE ALE CREAȚIEI SALE POST-ROMANTICE	Carmen DOREAL	38
ANOTIMPUL MACILOR, DE VERONICA OȘORHEIAN	Corina Diana HAIUDUC	40
PARTICULARITĂȚI ALE PRIMENIRII ESTETICE ÎN REVISTA CERCULUI LITERAR DE LA SIBIU	Anca SÎRGHIE	41
O BUCATĂ DE VIAȚĂ	AI FRANCISC (POETUL ORB)	44
LA CONAC DE ION LUCA CARAGIALE – RECENZIE	- Elena OLARIU	45
CREAȚII LITERARE SAU ORGOLII LITERARE?	- cine suntem și ce vrem - Cătălina STROE	46
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII		47
Scriitori canadieni de limbă franceză	ÉMILE NELLIGAN	48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon:(514) 736-0950

Redactor Șef: Victor Roșca

Secretară de red.: Corina Diana Haiduc

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Angela Faina, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

FORMAREA DUHOVNICEASCĂ A COPIILOR

Liviu ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

„Lăsați copiii să vină la Mine, că a unora ca acestora este împărăția cerurilor”
(Matei 18, 16)

Iubiți credincioși!

Cu binecuvântarea primilor părinți Adam și Eva: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți”(Facere 1, 28) se arată că Bunul

Dumnezeu a dăruit acest univers pământesc, tocmai spre înmulțirea oamenilor și spre slava Lui Dumnezeu. Actul creației vine prin taina iubirii și este înmulțită în fiecare cuplu, cu nașterea de prunci, ca rezultat al dragostei dintre cei doi, bărbat și femeie, pecetluit de Dumnezeu, în fața Sfântului Altar.

Omul ca ființă dihotomică, (alcătuit din trup și suflet) nu poate să crească decât prin educație intelectuală, ca ființă umană și educație religioasă, ca ființă dumnezeiască.

Ca și părinți, ne revine responsabilitatea să pregătim copiii, ca persoane pentru societatea în care trăiesc și persoane pentru viața cea veșnică. Educația morală și religioasă trebuie să înceapă în familie și apoi continuată de Biserică, ca o instituție divină-umană. Copilul trebuie educat să păstreze valorile morale și religioase, să crească cu respectul față de oameni și față de Dumnezeu. Din păcate, vedem că latura spirituală se diminuează sau chiar dispare și rămâne doar latura umană, care este raportată la creșterea biologică și rațională, la datoria de a le oferi doar un confort material. Copilul împrumută din comportamentul părinților și învață din modelul lor. De aceea, trebuie să-i pregătim să trăiască o viață fericită plină de satisfacții, de virtuți și nu vicii, de valori spirituale înălțătoare și să nu-i lăsăm nefericiți, într-o vale a plângerii.

Grija Lui Dumnezeu (Pronia Lui) trebuie conjugată cu grija părintească. Dumnezeu ne dă posibilitatea de a lucra și de a culege roadele, spre bucuria și împlinirea noastră de familie, cum spune tradiția: ”pomul după roade se cunoaște și omul după fapte”. Copiii trăiesc prin părinții lor, iar părinții prin copii.

Formarea religioasă a copiilor și a tinerilor, trebuie să pornească din sânul familiei și continuată de Biserică, prin diferitele activități pe care le desfășoară. Pentru aceasta, este nevoie de ajutorul părinților de a aduce copiii la Biserică, unde îi întâmpină Mântuitorul Hristos și învățătura Sa, unde găsesc Modelul de viață, li se transmite dragostea de semenii și de Dumnezeu și mai ales primesc Izvorul

Harului Lui Dumnezeu, prin Sfânta Împărtășanie. Căutați mai întâi împărăția Lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga vouă.(Matei 6,33) spune Mântuitorul Hristos.

Să ne îngrijim de viața lor duhovnicească, să le îndreptăm gândurile spre rugăciune și pașii către locașul Lui Dumnezeu. Așa precum răspundem în fața legii civile de a ne crește copiii, tot așa vom răspunde și în fața Lui Dumnezeu de viața lor spirituală. Așadar, suntem un produs modelat de familie sau de societatea în care trăim. Rădăcinile sufletești se întind până la câteva generații în urma noastră. Ereditatea ne urmărește și cu antecedentele ei. Sfântul Ioan Gura de Aur spune: „Nu lăsați în fructul acesta frumos și sănătos să intre viermele acestei lumi”(Bogațiile Oratorice).

Iubiți credincioși!

Să facem din copilul nostru, un copil în cer și cu siguranță ne vom mântui și noi și toată casa noastră, cum spune înțeleptul Solomon:

„Cei ce-au păzit pravila Sfântă, sfinți-se-vor și cei ce-ar învățat-o vor ști ce să răspundă”(Înțelepciunea Lui Solomon 6,10)

Să-i cerem permanent ajutorul Lui Dumnezeu în sprijinul nostru de educație, să rostim zilnic rugăciunea părinților față de copii, zicând;

„Ajută-mi a cultiva în ei bunătatea și a-i face folositori lor și obștii în mijlocul căreia trăiesc. Dă-le lor comorile cerești ale virtuții, care nu pier niciodată. Nu cer pentru ei, Doamne, bogații pământești, ci Te rog dăruiește-le trup sănătos și iubitor de osteneală, precum și suflet luminat și râvnitor spre tot binele, ca să ajungă fii buni ai Sfintei noastre biserici și vrednici cetățeni ai țării, ca de-a pururea se binecuvânteze numele Tău. Amin!”.

PUTEREA SFÂRȘITULUI

Diacon Nicolae MARINESCU

Moto: *Mai de preț este un nume bun decât untdelemnul cel bine mirositor și ziua morții decât ziua nașterii. (Ecleziastul VII, 1)*

După ce ținuu câtuva timp ochii închiși, tânărul desfăcu foaia de pergament și începu să citească:

- „Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor

și în calea...”

Fraza îi fu curmată aici, căci gardianul intră în celulă, însoțit de călău și de un alt soldat și îi zise:

- Hai, fă-ți rugăciunea și să mergem !

- Frate, zise el celuilalt condamnat, chiar dacă nu ne-am împăcat unul cu altul în aceste câteva zile, îți urez totuși „Domnul să fie cu tine !”. Și, (întinzându-i pergamentul), te rog, primește asta din partea mea și așez-o în inima ta ! Sunt gata ! zise soldatului și toți patru părăsiră încăperea.

O liniște de mormânt se așternu. Cel ce rămăsese, un bărbat cu o barbă neagră ca tăciunele și o privire nu prea „prietenoasă”, dar pe care se puteau citi totuși teama și remușcările, nu mai auzea decât propriile gânduri.

„Un nebun!” își zise.

„Un nebun de legat! Auzi: Dumnezeu! Ce le mai trece prin cap și fanaticilor ăstora care se cred cărturari și învățați ! Cepe degerate ! Asta sunt ! Niște nimicuri ! Și dacă-i arunci în temniță pentru blasfemie se cred martiri ! ăsta-și mai zicea și apostol ! Îi urăsc, cu Dumnezeu lor cu tot !” Apoi, după ce privi aproape fără respirație hârtia aceea galbenă făcută sul, oftă adânc: „Dar...potopul, seceta din Egipt, Sodoma, Gomora, toate astea...Ah, ce se întâmplă cu mine?”

Desfășură pergamentul și citi :” De aceea, cei răi nu pot ține capul sus în ziua judecății”

Afară se auzi fâlfăitul unor aripi, care-i făcură să tresară și să întoarcă privirea spre fereastră. Era un porumbel. Alb.

- Pleacă de-aici ! zise, aruncând cu o mână de paie spre pasărea care se oprise pentru a se odihni pentru o clipă. Dar porumbelului parcă nu-i păsa. Ba chiar mai mult: îl fixa cu ochisorii lui mici, de copil. Era prea mult : deținutul căzu pe patul de lemn acoperit cu fân, își acoperi fața cu palmele și începu să plângă amarnic.

A doua zi de dimineață, fu trezit de un glas gros și poruncitor care-i zise:

- Hei, scoală ! ...Ți-a venit rândul să mori !

Atunci, când încă nu trecuse bine pragul spre realitate, chipul centurionului i se păru mai fioros decât tot ce văzuse

în viața lui, chiar decât figura crispată a călătorului ucis, zbătându-se în spasmele morții. Ochiul soldatului, adânciți în orbite, obosiți după o noapte de veghe și încruntați de vorbele sentențioase, îi dădeau acestuia un aer sumbru, grotesc.

Nici nu știu cum coborî scările din turn până la ieșire. Era parcă sub hipnoză. Abia după ce ajunseră și lumina îi izbi fața își dădu seama unde se afla și că avea pe umeri o bârnă groasă iar în spate un soldat care îl îndemna cu sulita să înainteze. Împins astfel, se alătură unui șir de oameni care se îndreptau spre un deal din apropiere. Văzu cu mirare că nu era singurul condamnat: în fața lui mai erau alți doi bărbați cu aceleași bârne pe umeri. Câteva femei boceau încet și murmurau niște cuvinte neînțelese, dintre care nu înțelese decât unul singur: „Doamne”.

Simți atunci un fior în tot trupul și privi înfricoșat câmpia ce se deschidea lângă cetate. I se păru mai întinsă ca oricând. Așa de întinsă...

Ajuns pe deal, fu legat, la fel ca ceilalți, de un stâlp dinainte așezat acolo și, după ce funii groase fixară bârna pe stâlp, simți o durere cumplită în mâna dreaptă, apoi în cea stângă, apoi în picioare: cuie groase de lemn îi străpunseseră palmele și gleznele. Sângele îi curgea din răni și aproape își pierdu cunoștința. Auzi totuși cum soldații își băteau joc de omul din mijloc, care avea deasupra capului o tăbliță de lemn. Îl recunoscă imediat. Pentru prima oară în viața lui, își ascultă conștiința și se muștră pentru tot ceea ce făcuse mârșav vreodată. Apoi, cu inima plină de o nădejde nouă, îi zise:

- Doamne, adu-Ți aminte de mine când vei veni în împărăția Ta !

Iar omul îi răspunse:

- Adevărat îți spun, că astăzi vei fi cu Mine în Rai !

Haiku – exerciții în metru japonez

1.

Să te pleci zilnic

în fața cuvintelor:

iată virtutea !

9.

Ai grijă, Doamne:

oamenii nu sunt mereu

chiar ce par a fi !

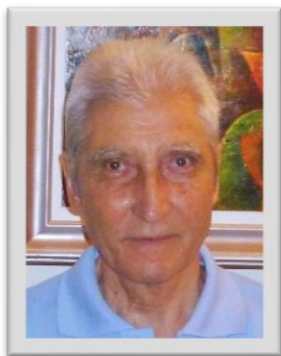
10.

Tăcerea, totuși,

este cel mai bun discurs

existențial.

UN INTERVIU CU george FILIP LA 80 DE ANI Victor ROSCA

George Filip, este poetul care scrie în fiecare zi, cel puțin, o poezie și omul care poate vorbi în versuri. Este cel mai cunoscut poet din Montreal.

Viața pentru George Filip are mai multe aspecte dar toate sunt văzute și interpretate de POETUL TOTAL, altfel decât „muritorii de rând.”

El nu folosește expresii sarcastice, ci cuvinte trimise în ropot, care pe ori cine ai fi, dacă nu te sperie, te pune măcar pe gânduri.

După viața pe care o duce, după modul cum se comportă, după aprecierile pe care le face situațiilor în care se află, după judecățile pe care le emite, George Filip este un om cu totul ieșit din comun, cu un mod special de comportament. Ce semnificație au părerile lui vom vedea în sincerile mărturisiri de mai jos.

Victor Roșca: Poete, dar cine este de fapt acest George Filip ce domină spațiul poetic al Montrealului și căruia i se spune de multi ani deja, „poetul total”?

George Filip: Cum adică „cine este acest G.F?” Vedeți...încă n-ați aflat. EU sunt poetul prolific hărăzit de Dumnezeu și pentru aceasta îi sărut picioarele. Anticii noștri regi ziceau: IO...Mircea voievod. Sau IO...Ștefan cel Mare. Împăratul Ludovic al XIV, al Franței - zicea „L'État c'est MOI”, statul sunt EU. EU zic POET TOTAL pentru a vă avertiza că truda mea pentru scris este o dăruire totală. Mi se pare firesc să am o părere bună despre mine. Un cocoș, după bravurile comise printre suratele galinacee se urcă pe gard, sau pe soclul improvizat al unui stâlp din curte și...CUCURIGUuuu!...anunță tot soborul despre bravura lui. EU de ce n-aș avea dreptul să mă laud cu poemele și multele mele volume? Cred ȘEFULE că sunt sincer, drept și la obiect. Firește, mulți capsomani azvârl cu pietre...Nu-i iert!

VR: George Filip, poetul cu aparența de om cald, zâmbitor... , de unde această fire de lup singuratic, care mușcă usturător?

GF: „Unde bate mama crește.” Nu uita stimate creștin ortodox că și marele IISUS i-a biciuit în Templu pe tâlhari. Deci: „mușcăturile” mele sunt tămăduitoare. Înjurăturile celor care mă înjură se fac bumerang și se întorc la ei. Asta este...și-i doare. Dar...pădure fără uscătură nu se află.

VR: Poate, dar e bine să știi că sarcasmul tău rănește pe lungă durată.

GF: Sarcasmul de care mă acuzi este o ARMA HABEBANT, adică de apărare. Consider mereu că unii convivi ai mei sunt sarcastici în draci, adică...HOMO HOMINI LUPUS...omul pentru om este lup, spune dictonul latin. Așa că te aprob. Sunt de un veșnic sarcasm...însă justificabil. Eu mânuiesc bine bumerangul lingvistic. E drept, domnia-ta ești un vârstnic înțelept și blând, dar eu nu am încă această calitate. Așteptați să mă mai coc...dar nu-mi schimb eu năravul curând.

VR: Atunci...de unde îți izvorăște zâmbetul care încălzește inimile nenumăratelor tale prietene și prieteni?

GF: Zâmbetul despre care vorbești este oglinda sufletului meu. Cei care mă privesc în profundius văd adevărata carte de vizită a indubitabilului POET.

VR: Literatura ta este la înălțimea harului tău dar de unde îți vine pofta de a-i ataca precum lupul flămând pe cei ce-ți ies în drum, de obicei, pe cei ce se ridică ostentativ în vârful picioarelor sau pe cei cu poziții dominante sau funcții înalte?

GF: Cred că instinctul acesta al dreptății îl am de la Sfântul Gheorghe al cărui nume îl port cu mândrie, cel care lesne a ucis balaurii din calea oamenilor cu frica lui Dumnezeu. Curajul, aș zice.

VR: Gerge Filip, cum explici faptul că unii dintre cei mai bun prieteni ai tăi și-au devenit mari dușmani și după un bun timp și-au redevenit prieteni?

GF: Cei care m-au abandonat au făcut-o din cauza invidiei omenești. Dar și-au revenit. Precum văcarii supărați pe sat. Că...întortocheate sunt căile Domnului.

VR: George, în dicționarele Limbii Române, de până în 1990, nu a existat cuvântul empatie. În dicționarele tipărite în prezent el există. Cum îți explici acest fapt?

GF: Acest cuvânt „EMPATIE” este parazit în limbajul nostru - fie el academic, sau cel uzual la toate nivelele cetățenești. Lingvistic este un prefix fără origine etimologică și nu recomand folosirea lui. Prefer să vorbim ca la mama acasă.

VR: Empatia are vreo legătură cu modul de comportare de ieri și de azi?

GF: Cuvântul acesta nu are nici-o înrudire cu comportamentul. Uitați-l!

VR: George Filip, în discuțiile pe care noi le-am avut în trecut, eu , cunoscându-ți firea, am căutat întotdeauna să fiu atent să nu te deranjez și să rămân prietenul tău. Tu la ce te gândeai de ai răbufnit, cândva...pe ne drept, împotriva mea?

GF: O...ȘEFULE.. !..îți mulțumesc pentru oblăduirea despre care vorbești. Cred că mi-ai făcut anumite concesii din spirit colegial, scriitoricesc. Îți amintesc însă că niciodată nu s-au abătut peste mine anume potoape care să mă determine să cer oblăduirea cuiva. Și aceasta tot un drept la personalitate se numește, la care țin cu deosebită vehemență. Iar ca prieteni , ne

acceptăm reciproc , fiindcă consider că ți se cuvine amicitia mea. Prietenii mari nu se încheagă așa...hodoronc...tronc.

VR: Și acum, să trecem la domeniul literar care te avantajează și pe drept cuvânt ți-a conturat o deosebită personalitate. De unde ai primit acest deosebit har al versificării?

GF: „A versifica” este un verb inferior, nepotrivit lângă truda unui poet. Eu sunt doar UN POET și atât. Harul, că despre HAR este vorba, mi l-a dat Dumnezeu drăguțul. Eu sunt un amestec poetic între GOGA, ESENIN și EU. Sper că am obținut un POET de calitate pe care vă rog să nu-l suprimați și nici să-l puneți prea devreme pe socluri de statui. Timpul le așază pe toate, cu grijă.

VR: La ce etate ai început să scrii și să publici versuri?

GF: Scriu de pe la patru ani și public zdravăn de vreo 65 de ani. Am răzbit în vârtejul publicistic împotriva stăvilor comuniste pe care le-am ignorat, cu sarcasmul despre care vorbeam mai sus. Și de mulțor sunt un POET TOTAL. Am cititori pe toate continentele planetei însă un magistru în ale poeziei încă nu mă consider.

VR: George, tu ești un poet apreciat, un poet cu har. Dar cuvântul, substantivul compus „poet total” ce semnificație are în plus față de cele afirmate de mine ?

GF: Am răspunsul pe buze. În ciuda multora eu îmi rezerv dreptul la A FI UNIC și TOTAL. Am împlinit anul acesta 80 de ani. M-am aniversat la un restaurant cu doar vreo 50 de prieteni. Restul...scriitorășii, ziarele etc. au rămas surzi. Am publicat, pentru eveniment, un volum antologic, a 55-a mea carte botezată „OAZA CU IUBIRE” și am decernat diploma „OM DE OMENIE” și o medalie comemorativă în tiraj de 100 de exemplare. Bisericiile pe la care recit adesea versuri...SAU NU, nu mi-au urât niciuna măcar tradiționalul LA MULȚI ANI, măi Omule. Nu-i așa că nu știi nimic despre toate acestea? - și crezi că-mi cade bine? Ei bine...NU! Și am distribuit aceste diplome și medalii în ciuda unor MAHĂRI care împart diplome și medalii cu lopata, altor neica nimeni...

VR: Eu și mulți alții nu am știut, iar unii nu au reacționat din invidie. Asta este lipsa noastră de interes față de cei din jurul nostru. Lipsa de empatie, dacă nu te deranjează acest neologism pe care tu îl detești cu vehemență.

GF: Dar de ce n-ați știut, dragi coplanetari? Din lipsă de EMPATIE sau dintr-o impardonabilă lipsă de civism?...Așa ați trecut, legați la ochi și pe lângă Eminescu, Cuza, Bălcescu, Enescu, Brâncuși, Magda Isanos, Blaga, Eliade, Cezar Ivănescu, Labiș etc...etc...Aveți norocul că bunul Dumnezeu vă iartă...Eu însă nu sunt DIVIN și-mi cer dreptul la cuvânt!

VR: George, fiecare dintre noi, înainte sau mai târziu, de a deveni poeți sau scriitori, am avut un model pe care l-am apreciat și care ne-a determinat să pornim la scris. Ție, la început de drum, cine ți-au fost poetul model și care te-a făcut să îndrăgești această artă a literaturii?

GF: Sorgintea inspirației mele au fost mama mea – FLOAREA, care se înrudește cu GOGA...o deosebită cunoscătoare de folclor românesc. Și tatăl meu PANDELE – mare povestitor, fost jandarm la Curtea Regală, om dur și drept. Izvorâsc din ambii mei sfinți părinți cărora le semăn la chip și cuget. Scriu pentru oameni și viață întru veșnica lor pomenire

VR: Sunt scriitori, exemplu Gustave Flaubert, care a scris doar două romane, Madame Bovary și Salammbô, dar care l-au făcut celebru. Tu ai scris nenumărate volume de poezii, pentru neuitarea ta, care dintre volumele publicate de tine până acum, crezi că vor rezista aprecierii exhaustive a vremurilor?

GF: ...”Măi poetule ” ... îmi spunea mai de mulțor preotul Petre Popescu, ”când eram tânăr, prin Paris, mă întâlneam mereu cu un tip pletos, ca mine, vroia să zică, individ care purta sub braț un dosar în care spunea că are un roman pe care-l va lăsa eternității. Auzi măi poetule, n-a scris romanul acela niciodată! Tu ce vrei să lași eternității?” ...mă întreba așa...în zeflema. Și acum vii tu, ȘEFULE, să mă întrebi același lucru: ce volume las eternității? Păi eu le las pe toate, stimabile, cărțile sunt copiii mei. Ai vrea să ucid dintre ei și să-l las nemuririi pe cel mai ocoș (deștept)? Criminal m-aș numi! SCRIPTA MAMENT, îți repet ca mai sus. Cărțile mele, copiii mei, la propriu și la figurat, s-au răspândit prin lumea mare. Cum le-o fi harul. Veșnicia există dar nimeni n-a ajuns să o cunoască. Eu...nicidecum.

ȘEFULE, și-acum să-ți răspund la întrebare mai serios. L-ai uitat pe Guseppe de LAMPEDUSA, care a scris o singură carte – GHEPARDUL, publicat postum și care l-a vârat în eternitate. Dar l-ai uitat pe locotenentul Vasile CÂRLOVA, care a scris un singur poem RUINURILE TÂRGOVIȘTEI, care l-a legitimat ca poet în veșnica noastră pomenire. Dar l-ai neglijat pe MARX, care prin CAPITALUL a ucis omenirea! Cât despre rămânerea mea în memoria lumii răspund prin filozofia nițel sarcastică, tot a unui proverb foarte cunoscut: DE GUSTIBUS NON DISPUTANDUM.

VR: În prezent am apreciat că publici pe internet o poezie în fiecare zi și toate cu dedicație. Vrei să faci un volum cu acest tip de poezii?

GF: Da. Am scris deja vreo 200 de poeme cu dedicații spre anumite doamne românce. Se va numi, probabil...POETUL ȘI MUZELE. Însă am și vreo 200 de poeme dedicate unor bărbați, poeți sau doar oameni, care se va numi, tot aproximativ – ZIC VOUĂ - OAMENI. În ele veți găsi versuri evocatoare, ultra-lirice dar și sarcastice și profund injurioase. Asta ca să nu-mi uit niciuna dintre metehnele caracteristice ale scriiturii și talentului despre care vorbeam.

VR: George, acum, pe ultima sută de metri ai vieții, ce volume deosebite ai în proiect să le lași posterității?

GF: Care sută de metri, prietene, glumești? Mai am de parcurs doar 21 de centimetri, adică de ani, fiindcă i-am promis Mariei-Mele că o voi părăsi la onorabila vârstă de UNA SUTĂ UNU ANI. Dar ți-am mai răspuns la această întrebare deja obsedantă. Nu mă grăbesc să părăsesc acest EDEN cam prea turbat iar în urma mea las toate volumele trudite. Să-și aleagă care ce-o vrea.

VR: În sfârșit, poetule, aș dori să explici cititorilor: vizavi de alți poeți sau scriitori exclusiviști, tu ai fost un fel de Socrate, un Seneca, învățând și promovând-i pe mai mulți discipoli, fără trâmbețe, fără să pretinzi vreun avantaj. De unde contrastul acestei firi dăruitoare?

GF: Cred că este o trăsătură biblică a ortodoxului din trupul meu. Da-ți vecinilor și cămașa de pe tine, ne învață sfinții Înțelepți. Și eu asta fac...este firesc

Prisma prin care privesc eu oamenii și comportamentul lor mă învață să fiu așa. Eu îndemn muritorii la exigență, la șlefuire perpetuă, altfel evoluția planetară ar stagna. Este regretabil că mulți dintre învățăceii mei, ca răsplată, mă înjură. Și dacă asta au înțeles ei...înseamnă că nu sunt receptibili la fenomenul de viață...AMIN!

VR: Îți mulțumesc George pentru răspunsurile tale sincere și de nivelul la care m-am așteptat. Îți doresc sănătate și în 2026 te invit la ziua mea.

GF: Mulțumesc pentru strădanie Dle.Scriitor Victor ROȘCA și...cu îngăduință iartă-i poetului george FILIP greșelile sale. Profit de ocazie și-mi urez, în numele vostru – LA MULȚI ANI POETE !. Știți...SCRIPTA MENENT...

VR: Fie ca tine măi arțăgosule...pace ție fiule!

PS:

GF: ȘEFULE...și-ți zic așa fiindcă ești hărăzit pe lume să fii LIDER și ȘEF. Deci, ȘEFULE, îți mulțumesc pentru distinsele aprecieri. Mă bucur să fiu cunoscut pe lumea asta fiindcă nu vreau să mă cunoașteți după o groază de ani, așa cum l-ați neglijat pe fratele meu EMINESCU. Restul...harul este de vină. Vezi-I Doamne și le iartă oamenilor păcatele lor.

DISTINCȚII (1)

Mircea GHEORGHE

De la o anumită depărtare, în timp, în spațiu sau în amîndouă, privești oamenii cum ai privi țările și continentele pe o hartă. Oricît de mari ar fi, le vezi limitele.

*

Oricum ar arăta istoria sa, un popor găsește în ea suficiente motive de mîndrie și de superioritate față de alte popoare..

*

Există un posibil model cultural al felului cum ar trebui ne sfîrșim viața : Socrate în *Fedon* al lui Platon, condamnat să bea cucută, este înconjurat de prieteni și discută calm cu ei despre nemurirea sufletului, asigurîndu-i că moartea nu-l sperie. Prietenii îl respectă, îl iubesc, îl admiră. Tot ce spune Socrate este ascultat cu religiozitate, toate sfaturile și gîndurile sale exprimate în ziua din urmă sînt nobile și memorabile.

Apoi, el moare senin după ce a sorbit resemnat cupa cu otravă, fără să uite în ultimele clipe, să-i aducă aminte celui mai apropiat dintre cei de față, lui Criton, o mică datorie sacrificială - un cocoș pentru Asclepios.

Mult mai afectați par prietenii. Stările lor sufletești sînt ambivalente, Socrate este atît de consecvent cu imaginea seninătății sale nicicînd tulburată, încît ei uită că e ultima zi din viața lui, și discuția cu el se desfășoară demonstrativă la fel ca altădată. Dar cînd el bea cupa cu otravă, brusc durerea îi cotopește. Unul dintre ei începe să plîngă și Socrate, îi cere, și lui și celorlalți, să se liniștească, să nu se lase pradă unor asemenea "lamentații deplasate".

Platon, bolnav fiind, a lipsit de la ultima întîlnire cu mentorul său, însă a transmis posterității, prin mărturia lui Fedon, un tablou grav, solemn, dar în fond luminos și mult idealizat. Lipsesc din el singurătatea, tăcerea, suferința fizică, spaima, mizeriile trupului, insignifianța.

Modelele culturale seamănă cu statuile eroilor. Nu au riduri

Dar iată cazul lui Seneca, unul dintre primii care a încercat să urmeze modelul socratic.

Intrat în dizgrația fostului său elev și discipol Neron, ajuns împărat, filozoful este condamnat, aidoma lui Socrate, să se sinucidă.. Pînă la un punct scenariul, relatat de Tacitus în *Anale*, este identic. Seneca se află în ultimele clipe ale vieții înconjurat de prieteni loiali pe care-i încurajează și

cărora chiar le ordonă să nu se lamenteze. Își deschide vinele și, în plus față de Socrate, este asistat de soția lui care vrea și ea să moară, spre a-l însoți în trecerea dincolo de pragul vieții. Filozoful își dictează ultimele reflecții secretarului său, referindu-se amănunțit la viața și opera sa. Durerea este însă atroce, soția lui, de asemenea suferă cumplit și se vaietă alături de el și atunci Seneca dă dispoziție să fie dusă în altă încăpere unde i se închid vinele.

Cît despre el, mereu pe urmele lui Socrate, îi cere unui prieten și totodată medic să-i dea să bea cucută. Însă nici cucuta nu-l eliberează de suferință. Intră într-o baie caldă spre a accelera scurgerea sîngelui, dar agonia se prelungește. În cele din urmă, recurge la baia de aburi care îl ajută, provocîndu-i un infarct..

Din nefericire, reflecțiile lui Seneca nu se vor păstra pentru urmași, așa cum s-a întîmplat, de vor fi fost reale, cu cele ale lui Socrate.

*

Într-un vechi film american de război, al cărui titlu l-am uitat erau cîteva secvențe cu un mic grup de militari germani din al doilea război mondial, rățăcitor în deșertul saharian sub comanda unui ofițer care nu voia să accepte că Germania a pierdut războiul în Africa. Din cînd în cînd, minuscula trupă de ireductibili distrugea cîte un neînsemnat obiectiv inamic. Dar unul dintre militari, exasperat de această luptă fără sens, îi sugerează ofițerului că mai înțelept ar fi să înceteze lupta și să se predea. "V-am dat un scop, spune (aproximativ) ofițerul și l-ați atins. Mîine o să aveți un altul. Și poimîine altul. Asta e rațiunea noastră de a fi, să avem totdeauna un scop".

*

Nimic nu e mai de preț pentru un om franc și de valoare decît să-și păstreze întregă identitatea în raport cu alți oameni asemenea lui sau chiar superiori. Milan Kundera, scria într-un eseu că a fost speriat cînd critici francezi binevoitori l-au comparat cu mari scriitori ruși pe care-i admira și respecta, dar cu care nu se simțea congener. Cînd e vorba însă de inși mediocri sau de-a dreptul stupizi cîți dintre ei nu renunță cu bucurie la identitatea lor reală ca la o haină care nu-i mai încape de îndată ce li se dă ocazia să se strecoare în îmbrăcămîntea mult mai largă a altora mai presus de ei? Chiar dacă și în haina dinainte se simțeau foarte importanți. Căci mîndria prostescă nu-i împiedică pe oameni să creadă lesne că oricît de înaltă ar fi opinia lor despre ei înșiși, ea este totuși mult prea modestă față de ce ar merita să fie.

DOAMNA ECATERINA – EROINA UITATĂ A UNIRII

Paula ROMANESCU

La conacul din Țigănești, nu departe de Tecuci, în familia logofătului Costache Conachi, soția sa Smaranda aducea pe lume în vara anului 1829 un boț cu ochi care a primit numele de Ecaterina, sora vitregă a lui Costache Negri, militant unionist, ministru, ales în 1857 în Divanurile Ad-hoc, poet, scriitor. A fost singurul lor copil.

Ecaterina (Cocuța) a primit o educație aleasă în familie și o instrucție nu mai puțin lăudabilă de la profesori aduși, după moda vremii,

de prin cele străinătăți, cu precădere de la Parisul unde mergeau din adolescență și ai noștri tineri să mai învețe și altceva decât “la gât cravatei cum se leagă nodul”.

Când a împlinit 17 ani, părinții săi, printre cei mai bogați boieri moldoveni din acea vreme, au socotit că nici un pretendent la mâna ei (dota y compris!) n-ar fi mai potrivit decât ministrul de finanțe Nicolae Vogoride, care avea să devină caimacan (1857-1858) - loțiitor de domn, cu mari șanse de a se cocoța pe tronul țării dacă ar fi avut destul talent ca să se gudure pe lângă eunucii de la Înalta Poartă ca să-i dea liber să ajungă să pupe cu evlavie (și cu binecuvântarea Austriei!) papucul sultanului Abdul Medjid, fiul lui Mahmud al II-lea, care nu era deloc insensibil la cocoșei (de aur, cum altfel!) – un coate goale venit de prin Fanar să se chivernisească (și nu oricum!) prin Moldova noastră cea frumoasă, plină de miraculoase povești.

Și au făcut tranzacția matrimonială: fata a venit cu bogăția tinereții ei neprihănite, părinții ei cu vise de mărire au adăugat la lujerul de fecioară și greul pungilor cu galbeni, bașca moșii, păduri, case. Tânărul Niculăieș Vogoridis, cu nouă ani mai copt decât mireasa, a adus splendida lui inutilitate și dezmățul princiar în care excela, plus visele de mărire până hăt, în susul scrierii, spre tronul domnesc!

Nu mai că în Moldova sufla amarnic vânt de schimbare. Fusesse Revoluția de la '48 cu rezultatul de care se știe. Dar visul de Unire amenința să devină coșmar pentru Vogoridul caimacan. Și-a fost deschis el porți evropenești dispuse să-i promită marea cu sarea (dacă plătea cum se cuvine!), a alergat și la Poarta Mare (care l-a ușurat de parale și l-a umplut de ciori de pe gard în schimbul vrăbiuței de aur ajunsă dîtamaî dropie!), a încheiat înțelegeri secrete dar nu trecuse se pare prin școala latinească și nu aflase cum că **scripta manent**. Iar Cocuța doamna știa să citească ! Și să scrie.

La alegerile (libere, tot ca astăzi !) pentru Divanurile Ad-hoc din 1857, antiunioniștii au ieșit din urne gata de sărbătoare. Șampania era la gheață. Ei clocoteau de bucurie. Festinul putea să înceapă. Tronul Moldovei aștepta (!?) fundul fanariotului. Ecaterina lui îl părăsise de facto și locuia cu cei trei copii ai lor la conacul din Țigănești. Dar casa de la Iași tot a ei era și putea intra în ea oricând dorea. Ceea ce a și făcut. Într-o zi, căutând oarece ... dantele de Olanda în scrinul cu multe zăvoare, a dat peste un vraf de scrisorele primite de pretendentul la tron Vogoride de la suspușii săi protectori turcaleți ori ... vienezi. Și ce scria în ele? Păi ce să scrie! Erau sfaturi de taină mare de la Poartă și de la Ambasada londoneză a Turciei cum să facă el să măsluiască alegerile, dar s-o facă în așa fel ca să nu știe nici vântul nici pământul că ideea vine de departe, tocmai de la ei... Și că, abia când se va vedea cu sacii-n caleașcă (sacii pe care să-i

deșerte repejor la ei în ogradă !) abia atunci înscăunare pe cai mari, neneacă!

Atât i-a trebuit Cocuței noastre !

A și expediat scrisorile buclucașe (14 la număr!) la revista Étoile d'Orient (Steaua Dunării) care-și mutase sediul de la Iași la Bruxelles, unde au și fost publicate sub titlul “Extract de scrisori secrete trimise către deosebite fețe politice”. “Deosebitele fețe” au prins să facă fețe-fețe (rușinică, rușinică!), Europa și-a zis că “aiasta nu se poate”, Napoleon al III-lea, împăratul cale-l primea pe bardul de la Mircești la un suc de struguri a invitat-o pe regina Victoria la un ceai englezesc tocmai la Osborne și astfel s-a dispus printr-un fel de ordonanță de urgență din vremi știute nouă, repetarea alegerilor din Moldova, cu supraveghere internațională. Se asociau acestui demers și Prusia, și Rusia, și Sardinia. Asta da corectitudine politică! Păi nu?!

Cam ce sfaturi primise Nicușor Vogoridis, judecați și voi după fragmentelul următor: Poarta dorește ca luminăția ta (Vogoridul luminatul!!! n.n.) să lucreze cu energie împotriva unirii, dar să lucreze fără vuet și mai ales să nu arate că primește aceste instrucțiuni de la Poartă. Și “vuet” european se făcu! Alegerile au fost repetate și, de data aceasta unioniștii au ieșit învingători.

Ca să nu-l dea pe ușă afară din casa ei cu un picior bine plasat în fundul lui dolofan pe caimacanul ei soț prins cu ocaua mică (Cuza avea să demonstreze nu peste multă vreme ce era cu ocaua ceea), Cocuța l-a obligat pe acesta să-l demită urgent din funcția dregătorească pe antiunionistul Catargiu. Poruncă îndeplinită! Teama de sărăcie lucie trebuie să-l fi furnicat pe șira spinării pe “veneticul din Fanar”, cum îl “alinta” soția lui.

Vogoride a înapoiat Franței “trădătoare”, cu papuc cu tot și curtezana pe care și-o adusese la Iași să-i facă masaj și manichiură... În 1858 își ia și el tălpășița din Iași. A murit în 1863 și a fost înmormântat la Brăila în cimitirul “Sf. Constantin”. O fi sperat că apele Dunării îi vor spăla trecutul de licheluță. Ba!

Și-a fost anul 1859.

La 5 ianuarie li s-a propus lui Alecsandri, Kogălniceanu și Negri să-și depună candidatura pentru tronul Moldovei. Erau cei mai vizibili unioniști. S-au gândit ei ce s-au gândit până i-a prins noaptea și atunci au trimis solie colonelului Alexandru Ioan Cuza să vină să-i scoată din dilemă. Prea erau buni toți, prea erau bogați, prea erau egali în măreție și nu se făcea ca unul dintre ei să fie alesul și ceilalți doi să trebuiască să-i zică « Măria Ta ». Cuza a fost soluția genială. Și s-a dovedit că a fost cea mai bună alegere.

Și Unirea s-a făcut. Minunată și sfântă zi: 24 Ianuarie 1859!

Abia de și-au mai amintit fericirii care au încins hora frăției pe pământul României de doamna Ecaterina Conachi Vogoride, fără de care Unirea poate ar fi fost mult întârziată de n-ar fi fost gestul ei de adânc patriotism prin care a arătat Europei cine suntem noi românii și ce vrem.

La Centenarul Marii Uniri din 1 Decembrie 1918 de la Alba, figura luminoasă a Cocuței Conachi a ieșit din noaptea uitării în toată splendoarea ideii de patriotism întrupat într-o imagine de femeie.

Renumitul sculptor tecucean Dan Mateescu (n.1943), autor al unor lucrări de excepție între care Eminescu, Ștefan Cel Mare, Barac Obama (ei, da, n-o fi el de-al nostru, dar lumea va fi aflat și de el!), a realizat un bust al celebrei unioniste spre a fi donat orașului Tecuci și plasat în Parcul “Alexandru Ioan Cuza”.

Forurile decidente nu au găsit încă locul pentru această lucrare de for public.

Grăbiți-vă, decidenților, anul Centenarului ține doar un an! Doar faptele de ispravă ale înaintașilor sunt însemnate cu ne-moarte. Faceți și voi o ispravă!

PSALMII DIN POEME

Dumitru ICHIM

PSALMUL DE SUB LUTUL CRUCII

Să mă compar cu Tine-'i mai rău ca blasfemia!
Nici cel ce-a fost Luceafăr, fecioara dimineții,
N-ar îndrăzni, și totuși, Vecin al meu cu via
Te chem la vânătoare, cu slova și ereții,

Să prindem năvășul gând ne-nvățat cu
țarul
Ce-Ți calcă peste hatul olaturilor Tale.
De ce fără ispravă-i capcana Ta și arcul?
Nu-i vinovat Olarul de-argila rea de oale?

Când ai făcut pădurea atât i-ai zis, să cânte!
Și nu crâcnește frunza, poieni, privighetoare,
Dar lutul meu s'-aleagă pe cine-l vrea la
trânțe?
De nu știu-a cui e, voia, de ce mi-ai dat-o
oare?

Că ai văzut Tu însuți dând firea-mi lui Iisus,
Nu gândul Lui pe cruce, ci inima i-au pus!

PSALMUL ȘARPELUI DE ARAMĂ

Tu cum mă vrei? C-argila mi-i strâmtă și haină,
Că altfel fu menită, burduf să-Ți poarte mustul.
Nu înger, ci leoaica, din mine-și bea lumină,
Că-i place gustul aspru cum mă sfădesc cu-otpustul.

Dar dacă-n alte râpe, pe unde țapi au hramul,
Găseai râvnita-mi humă de plăsmuit obrazul?
De-ai pus în mine Chipul, trag iadu-ntreg cu hamul,
În loc să-mi vină ciuta, ca să-Ți sărute iazul.

Cum Ți-ai scobit bordeiul exact în partea stângă,
Pe unde ascunseseși aripei setea-naltă?
Te-ntreabă-acum pescarul, cu mintea mea nătângă:
Tu nu dormi toată noaptea, la ce lucrezi din daltă?

- Mușcatului din coastă, dă tâlc doar caduceul,
Când scrii cu-același șarpe, pe porți de iad, trofeul!

PSALMUL TÂLHARULUI

De unde vin? Ca vântul, nu mi-ai răspuns vreodată,
Ești zilei mele Ziua, dar nopții-i sunt însemnul.
Rotit-ai timp spre spațiu, dar gându-Ți, prima dată,
Când m-adună în nume, precum în fluier lemnul?

Puteam să-Ți fiu seraful, gândacul, sau caisul,
Dar Tu din coasta Evei, spre-a da Mariei tronul,
Desfășurași prin minea, larg, stepei, antimisul,
Spre-același țarm să-Ți plângă și macul și odgonul.

Acolo mi-e limanul înnegurat din buciom...
Vedeți cum floarea neagră e prealuminii cușcă?
De-n pânzele-mi de lotcă nu-mi urlă ceru-n zbucium,
Cum să cârpești Iubirea, de cuiul nu o mușcă?

Că dragostea nu-i buchea, uscându-se-n Scriptură,
Ci e tâlharul care pe Dumnezeu îl fură!

PSALMUL NAȘTERII DIN COASTĂ

Pui zestrea Ta în sâmbur, cocon de lemn, ca scrinul,
Pe care tigva noastră nu și-ar strica paraua;
Din gâlma unei cepe, tăriei grai dă crinul
Și-n bob ascunzi alături și ața și andreaua.

Ieri m-a-ntrebat cocorul, ceaslov deschis al zării:
Când nu era acasă, cum i-ai furat apusul?
Tu, cel mai prost din vânturi și repetent al mării,
Ce depeni și-astăzi firul cu sturzul și cu fusul!

De-atâta frumusețe, cum să nu-ngenunchi fricii,
Chiar și în plânsul râmei - algebrele Iubirii!
Iai de la sâni rotundul, spre templu rândunicii,
Și-n vin năsprindu-mi cerul prin patima zdrobirii,

Cu Tine suntem nuntă prin moartea cea mai castă,
Precum Adam pe Eva, purtași potiru-n coastă!

ION I.C. BRĂȚIANU (1864-1927)- POLITICIAN VIZIONAR

Rolul său covârșitor în realizarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918

Angela FAINA

ION I.C. BRĂȚIANU - considerat drept cel mai mare om politic și bărbat de stat al României, din toate timpurile

Familia Brătianu, impresionanta dinastie civilă din Argeș, este familia de liberali care a dat țării doi politicieni cu rol covârșitor pentru realizarea României moderne - Ion C. Brătianu, de numele căruia se leagă Războiul de Independență, și fiul său, Ion I.C. (Ionel) Brătianu, numit de Regele Ferdinand I „zodia

bună a României” și căruia istoria îi atribuie un rol de primă importanță în Marea Unire de la 1918. Exponent al familiei Brătianu, cea mai remarcabilă familie de oameni politici români, Ion I.C. Brătianu, a fost lider al Partidului Național Liberal timp de 19 ani, iar de cinci ori președinte al Consiliului de Miniștri, mai mult decât oricare alt om politic român; de trei ori ministru de Interne, de două ori ministru al Apărării Naționale și de două ori ministru al Afacerilor Externe, dar s-a evidențiat mai ales, ca prim-ministru al României interbelice și ca președinte al Partidului Național Liberal. Personaj dominant al scenei politice românești dintre cele două războaie mondiale, a fost în aceeași măsură adulat și contestat. A dominat cu autoritate viața politică a României timp de aproape două decenii și a fost unul dintre principalii făuritori ai României Mari. **Inteligent, înțelept și patriot, în nici o împrejurare, el nu uita interesul neamului său. El spunea că ”nu există pentru oamenii politici îndatorire mai mare decât apărarea intereselor și a demnității poporului român.**

Ion I.C.Brătianu a fost una dintre cele mai complexe și controversate personalități politice din istoria României. Viața sa aproape s-a confundat cu aceea a Partidului Național Liberal, pe care l-a condus și prin care s-a realizat ca om politic. El avea să-i uimească pe toți, fiindcă s-a impus autoritar, a avut guvernări lungi, a înfruntat răzmerițe pe timp de pace și a purtat negocieri dure pe timp de război, pentru ca, în final, să realizeze, alături de Casa Regală, Marea Unire din 1918.

Ion I.C.Brătianu a avut o traiectorie politică fulminantă, purtând povara grea a numelui pe care îl avea, pentru că era conștient că trebuia să îl onoreze. Timp de două decenii a fost vioara solo a guvernelor României, dând tonul întregii clase politice, care l-a urmat și a ascultat de indicațiile sale. Regele Ferdinand I a fost puternic influențat în deciziile sale de fruntașul liberal, iar pentru acest lucru și-a atras de la opozanți renumele de „rege neîncoronat”. Reformele adoptate pentru consolidarea și modernizarea statului național unitar român și faptul că a fost unul dintre principalii artizani ai României Mari, ideal secular al poporului român, i-au determinat pe istorici să-l numească cel mai mare om politic și bărbat de stat al României din toate timpurile.”o adevărată școală politică”.

Ion I.C.Brătianu s-a născut la 20 august 1864, în comuna Florica(azi Ștefănești), județul Argeș, avându-i ca părinți pe

fostul prim-ministru liberalși fondatorul Partidului Liberal din România, Ion C. Brătianu și Pia Pleșoianu. Deși era doar un copil, nu avea nici 13 ani, tatăl îi încredințează o sarcină de mare răspundere în timpul Războiului de Independență, pe front,unde Ionel îl însoțește pe tatăl său. Împreună cu frații săi, Constantin și Vintilă, se bucura de o foarte mare încredere din partea tatălui lor. Acesta, le încredințase dicționarul cifrat al primului-ministru, el și frații săi, fiind singurii care se aflau în posesia acestuia, un document de mare valoare strategică. Când Regele Carol I află acest lucru, rămâne încrămențit de uimire. La exclamația suveranului: ”nu sunt decât niște copii !”, Ion C.Brătianu îi răspunde:”de nimeni nu sunt mai sigur ca de ei”.

Tânărul Brătianu devine absolvent al Colegiului „Sfântul Sava”

În 1882, tânărul Brătianu devine absolvent al Colegiului „Sfântul Sava” din București, după care urmează un stagiu de șase luni în serviciul militar, primind în final, gradul de sublocotenent. Din toamna anului 1883, se stabilește la Paris pentru a-și definitiva studiile superioare. Aici, frecventează Școala preparatorie „Saint-Barbe”, Școala Politehnică, apoi Școala de Poduri și Șosele, obținând diploma de inginer în 1889. În același an revine în țară și începe să profeseze ca inginer specialist la construcția căii ferate Iași – Pașcani. Se căsătorește cu Maria Moruzi-Cuza, văduva fiului domnitorului Alex. Ioan Cuza. Cu Maria, Ionel Brătianu a avut un singur copil, Gheorghe Ion, marele istoric de mai târziu, închis în închisorile comuniste. Ionel Brătianu se va căsători pe 4 martie 1907 cu Eliza Știrbei. Deși format ca inginer, era pasionat de istorie și cultură, deținând una dintre cele mai bogate și valoroase biblioteci din țară. Citea foarte mult , fiind un interlocutor de înalt nivel, elevat, cult , bine informat și documentat.

El considera că politica este o artă. Avea o concepție superioară și responsabilă în ceea ce privește datoria omului de stat, crez politic pe care-l aplica cu sfințenie: ***”Cei mai mulți își închipuie că politica e un fel de distracție, cu foloase și onoruri. Politica e ceva grav, grav de tot. Ai în mână ta viața și viitorul țării tale !”***

Ascensiunea politică. Deputat, ministru

După moartea tatălui său, la 4 mai 1891, conducerea Partidului Național Liberal a fost preluată de unchiul său, Dimitrie C. Brătianu. Debutează în politică, în rândurile

Partidului Național Liberal, în 1895, la două decenii după ce tatăl său pusese bazele acestei formațiuni politice. Se impune foarte repede ca șef al aripii radicale și reformatoare a Partidului Liberal. Ionel Brătianu se simte îndatorat să continue opera politică a părintelui său, astfel că în 1895 candidează pentru Parlament la Colegiul I, fiind ales deputat de Gorj. El era conștient de imensa povară pe care i-o crea numele, pe care trebuia să-l onoreze în cel mai strălucit mod posibil. Pe 31 martie 1897, Brătianu este numit ministru al Lucrărilor Publice; în această calitate el va acorda o atenție specială construcției de căi ferate în țară. Pentru aceasta era ajutat de o echipă întreagă de specialiști, printre care și ilustrul Anghel Saligny. În noiembrie 1897, ministrul participă la inaugurarea căii ferate Pitești - Curtea de Argeș, apoi se ocupă de supravegherea bunei desfășurări a lucrărilor de amenajare a portului Constanța. Încă de la debutul său în viața politică, Ionel Brătianu a fost considerat un tânăr cu mari resurse intelectuale, bun conducător, harnic, responsabil și talentat. Brătianu dorea să reformeze partidul și statul românesc sub toate aspectele. În scurt timp a devenit liderul tinerilor liberali, hotărâți să contribuie la accelerarea procesului de modernizare a societății românești. Înfăptuirea reformei agrare și a celei electorale, era mereu în vizorul său, aceste reforme constituind parte a crezului și programului său politic. Pe 14 februarie 1901, odată cu numirea unui nou cabinet liberal, Ionel Brătianu primește portofoliul Ministerului Lucrărilor Publice, iar în urma remanierii guvernamentale din 9 ianuarie 1902 primește și interimatul Ministerului de Externe, al cărui titular va deveni pe 18 iulie. Din această poziție s-a ocupat îndeaproape de situația românilor din Imperiul Otoman și Austro-Ungar, acordând o atenție specială românilor din Transilvania, pe care îi sprijinea moral și politic, intervenind adesea la Viena și Budapesta pentru a le ameliora situația. De asemenea, avea întreveneri frecvente cu liderii românilor din provincie. Mai târziu, a efectuat vizite în orașele din Transilvania, întâlnindu-se cu unul dintre foștii căpitani ai lui Avram Iancu, acum ajuns la bătrânețe. Fruntașul liberal a avut ocazia să deprindă tradițiile moșilor, experiență pe care o va expune într-o viitoare lucrare a sa.

Frații Brătianu - Dinu, Ionel și Vintilă, în 1885

Conducând grupul tinerilor liberali, Brătianu evita să riposteze bătrânilor din partid, care se opuneau reformelor. Vocea sa devenea una dintre cele mai importante din Partidul Național Liberal, iar opinia sa era ascultată și luată în considerare. Liberalul sublinia în discursurile sale însemnătatea decisivă a chestiunii țărănești pentru România, dezvoltarea economică, problema capitalului străin, introducerea votului

universal etc. Crezul său politic și concepția sa modernă asupra unei Români moderne pe care dorea s-o implementeze, erau pătrunse de o responsabilitate profundă față de prezentul și viitorul țării. Încă de pe acum, tânărului liberal i se prevedea un viitor strălucit, de mare om politic.

O carieră într-o continuă creștere. Ministru de Interne. Răscoala de la 1907

Partidul Național Liberal a profitat de izbucnirea răscoalei țărănești pentru a răsturna guvernul conservator condus de Gheorghe Grigore Cantacuzino, Ionel Brătianu ridicând tot mai insistent problema țărănimii. În ziua de 8 februarie 1907 a izbucnit la Flămânzi, județul Botoșani, conflictul ce avea să declanșeze marea răscoală țărănească. În discursurile sale, fruntașul liberal pleda pentru îndreptarea situației țăranilor sesizând că în ultimii ani "o mână de oameni, străini de interesele mari ale dezvoltării noastre economice și sociale, s-au făcut stăpâni, prin arendare, pe întinderi tot mai mari din suprafața cultivată a țării. Ei nu exploatează atât forțele fecunde ale naturii, cât exploatează cămătărește munca și nevoile țărănimii." În aceste împrejurări, pe 12 martie 1907, regele îl cheamă din nou la putere pe Dimitrie Alexandru Sturdza, președintele liberalilor. În noul guvern, Ionel Brătianu este numit ministru de Interne. Cabinetul a dat publicității un manifest, care aducea la cunoștință măsuri care vor fi luate pentru „a îndeștula cereri drepte și legitime”: desființarea unor taxe ce priveau activitatea țăranului, o nouă lege a învoielilor agricole și altele. În calitate de ministru de Interne, Brătianu a numit în frunte oameni capabili să poarte un dialog cu țăranii, însă evenimentele au degenerat. Pentru orice om politic era limpede că problema țărănească trebuia să-și găsească o rezolvare, căci societatea însăși trebuia modificată, modernizată și reconstruită din temelii.

Consolidarea puterii politice. Alegerea sa ca președinte al PNL

Începând cu anul 1907, poziția lui Ionel Brătianu în Partidul Național Liberal s-a întărit considerabil. Ca ministru de Interne, el controla administrația de stat și filialele locale ale partidului. Regele Carol I, tot mai bolnav și sleit de puteri, își exprima la rândul său simpatia pentru tânărul Brătianu.

Ionel Brătianu

Pe 11 ianuarie 1909, a avut loc Congresul partidului, care l-a desemnat cu mult entuziasm în funcția de președinte al Partidului Național Liberal, căci el reprezenta așa cum spunea fruntașul liberal, Mihail Pherekyde, "tot ceea ce avea mai bun partidul și țara". Astfel, după o muncă și o luptă tenace timp de un deceniu, Ion I. C. Brătianu își vedea visul împlinit, acela de a

fi președinte al Partidului Național Liberal. Avea 45 de ani și dispunea de cel mai puternic instrument pentru realizarea operei sale politice. Încă de la discursul inaugural, noul președinte stabilea două principii fundamentale pentru viitoarea activitate: "libertatea de discuție și disciplina în acțiune".

Activitatea guvernamentală până la izbucnirea marelui război

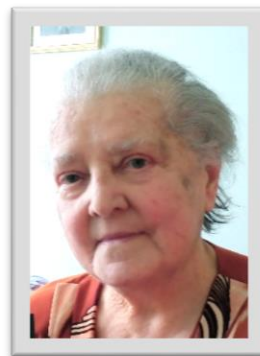
Încă de la începutul primului său mandat, primul ministru pleda ferm și hotărât pentru înfăptuirea reformelor agrare, alături de cea electorală și revizuirea Constituției. Brătianu a propus regelui extinderea dreptului de vot prin înființarea colegiului unic, dar Carol I a refuzat. În fața acestei situații, liderul liberalilor își depune mandatul pe 28 decembrie 1910. Pe 17 iulie 1913, după ce România a intrat în Al Doilea Război Balcanic, Brătianu și-a dat demisia din fruntea partidului, a îmbrăcat uniforma de maior și a plecat pe câmpul de luptă, fiind atașat la Statul Major al Artileriei. Mihail Pherekyde se deplasează în Bulgaria pentru a-l convinge să revină asupra deciziei, dar Brătianu nu a dorit să discute politică până la încheierea acțiunii militare. După sfârșitul conflictului (28 iulie 1913), climatul politic era propice aplicării reformelor. În septembrie 1913, Ion I.C. Brătianu aducea la cunoștința opiniei publice din țară, programul hotărât de Partidul Național Liberal pentru înfăptuirea celor două importante reforme pentru progresul țării: agrară și electorală iar ulterior, acestora s-au adăugat proiectul unei noi constituții, dezvoltarea și modernizarea economiei cu doctrina liberală îndrăzneată în acele vremuri, "prin noi înșine", dezvoltarea politicii externe și, mai târziu, alinierea țării la noile realități de după finele primei conflagrații mondiale, etc. Într-o scrisoare adresată lui Carol I în august 1913, Brătianu cerea urgent trecerea la aplicarea reformelor, însă regele se arăta reticent, temându-se ca aceste reforme să nu stârnească lupte violente pe scena politică. După o guvernare conservatoare, Ion I. C. Brătianu este chemat pentru a doua oară să formeze Consiliul de Miniștri pe 4 ianuarie 1914. După câștigarea alegerilor parlamentare, președintele Partidului Național Liberal expune pe 21 februarie 1914 problema revizuirii Constituției, stabilindu-se comisiile pentru analiză.

Va urma

Ionel Brătianu și generalul francez Henri Berthelot în vizită la I.A.R. Brașov

O NOAPTE DE PAȘTI *prof. Aurelia VIȘOVAN*

Eram studentă la Cluj, în 1952... datorită unor probleme de sănătate mă aflam la infirmeria căminului studentesc, pe calea Moților. În Sâmbăta Paștilor, aproape toată lumea plecase acasă. Am rămas doar eu cu o altă studentă pe care nu o cunoșteam, mi-a spus doar că o chema Gigi și era foarte bolnavă... avea TBC osos și avea pe ea un corset greu de suportat... am însoțit-o la spital și după scoaterea corsetului se simțea mai ușurată, dar era foarte, foarte slabă și se mișca extrem de greu... Am povestit mult în seara aceea, am aflat că era originară din județul Mureș dar familia plecase în refugiu în 1940, s-a stabilit la Brăila și ulterior nu s-au mai întors în Ardeal... era studentă în anul II, dar boala a ținut-o mult timp departe de cursuri...

Între timp s-a întunecat afară... noi continuăm să povestim până spre miezul nopții... la un moment dat, Gigi mă surprinde cu o rugămintă: Aurelia, nu te duci până la catedrala ortodoxă să-mi aduci „paști”? Eu, necunoscând terminologia ortodoxă, am întrebat: *Ce înseamnă asta?* Mi-a răspuns: *Un pahar cu vin și cu anafură sfințită...* Te rog, *du-te și adă-mi!*... Afară era noapte și drumul destul de lung, dar cum puteam s-o refuz? Eram atât de impresionată de suferința ei...

Mi-a dat un păhărel și am pornit pe jos spre catedrala ortodoxă... nu era chiar nimeni pe stradă, mi-era un pic frică dar mergeam înainte... pe când am ajuns, credincioșii înconjurau catedrala cântând. Am primit și eu o lumânare, apoi m-am pus la coadă și am primit „paștile” și m-am întors spre cămin ținând aproape de grupurile de persoane care se întorceau de la biserică.

Lumânarea nu s-a stins până am ajuns acasă! Mi-am îndeplinit misiunea, iar bucuria lui Gigi a fost imensă, era atât de fericită... m-am umplut și eu de fericirea ei...

Dimineața când m-am trezit, Gigi nu mai era acolo. Venise cineva din familie și a dus-o acasă. Nu aveam s-o mai văd niciodată. Nu s-a mai întors la facultate la Cluj, fără îndoială boala nu mai permitea acest efort... Mai târziu am aflat că Gigi a murit...

Sunt convinsă că acum îmi zâmbește dintre îngeri, iar eu, în fiecare an, la Paști, mă gândesc la ea și la bucuria ei...

MIRUNA SUB SALCÂMII DORULUI

Miruna OCNĂREANU

CRĂCIUN SUB SALCĂMI

Mai dă-mi o primăvar-acasă Doamne!
La vremea când salcâmi-s înfloriți
Să cred că-n bătătură e Crăciunul
Și că velință albă îmi trimiți

Un pat să-mi faci din bărbile lor albe
Cuminte să-l aștept pe Moș Crăciun
Să ardă lumânarea și să-ți spună
Că și salcâmi înfloresc postum

În palme mirul de parfum să coasă
Tot mai adânc tăcerea urmelor
Și-n marginea imperiilor albe
Străjer să-mi pui omăt din umbra lor

MIROS DE PÂINE CALDĂ

Trimite-mi pâine caldă mamă
Dospită-n ceruri, printre îngeri
Și spune-i timpului - prin vamă
Să nu plătească doar cu plângeri

Ascunde mamă pe sub coajă
Dojana ce-o framânți prin stele
Că-i stau singurătății strajă
Și noaptea-i pieptăn vârstele

Ascunde în răvașe mamă
Tot ce-a fost spus pe jumătate
Și doar la Paști să bag de seamă
Cum arde-n lumânări uitate

Coace-o sub țăst de lacrimi, mamă
Fii fără grijă, Domnu-o scaldă
În ape multe, și cu caznă
Te-aștept. Miroase-a pâine caldă...

SCRISOARE DE PAȘTE

Copila mea, îți scriu,
Sub nucul nostru drag
Unde, răcoarea lui- mai știu-
Îți înflorește gândul pribeag

Pe laiță, în bătătură,
Lângă cerga cea roșie
Pusei o creangă de răsură
Și-n poala mea o salvie

E Sfânta Vineri, și e Denie,
Îngenunchez în cânturi
Sub borangicul de smerenie
Să-mi torc salba de plânsuri

În coșu mic de rafie
Parfumul tău, îl iau, copilă,
Trimis de cerul, care-ți mângâie
Oceanele din ochi, cu milă

Primii și cartea ta de Paște
O luai cu grijă în ștergar,
O-nconjura biserica la noapte
Când toaca bate gândul tău hoinar

Sfințită, oi lăsa-o la altar, colea
Că, poate, bunul Dumnezeu te-aduce
Măcar în somn să fii copila mea
Să ne rugăm, și să ne facem cruce...

CÂND NU MĂ IERȚI

Să mă ierți când nu mă ierți,
Sau când toaca nu mai bate,
Sau când ploaia nu respiră
Între file, sub coperti...

când tăcerea-mi se preumblă
și se pierde prin petunii
pașii leagă-mi-i în funii
de se-ating, se ocolesc
aripi lasă-mă să-mi cresc
și din ceară înghețată

pe sub frunțile cerești
dă-le forme de-i iubești
sub o lacrimă-ngropată
Când mă ierți, să nu mă ierți
Și-atunci, am să știu mai bine,
Dacă ploii-i aparține
Cerul pe care îl cerți...

DE FIECARE DATĂ

Să mă întrebi de fiecare dată
Dacă în somn m-am ostenit destul
Dacă-n oglinzi stă vârsta mea scăpată
Din primăvara unui peduncul

Pe flori dac-a mai nins cu primăvară
Și dacă pe cărările cu pași
Topit-a vântul ruga lor amară
Să-mi vindece pustiul din urmași

Să mă întrebi șoptit, doar în silabe,
Dacă pomeții iernii înc-adorm
Genunchii plânși sub rugile ei dalbe
Și doare mersul lor cuneiform

Să nu mă-ntrebi de fiecare dată
Ce-am să mă fac cu jumătatea ta
Ce-a uns căușul palmei dintre stele
Și-a spart în două jumătatea mea

DE VORBĂ-N DOI

Al câtelea stilou să umplu
Ca să mai stăm de vorbă-n doi?
La stâna sufletului simplu
Când urlă lupii între noi

Sub câte cergi să învelim
Suflarea strânsă cute, cute?
Sub măști, să o rostogolim
Prin iarba vorbelor mărunte.

Să facem foc mare de călți
Din gânduri spuse-ntâia oară
Apoi, să îl sărim desculți,
Și nici o rană să nu doară

Și nici o șoaptă să n-audă
Zei setoși ce spală-n ploi
Cerneala strânsă-n buza udă,
Când urlă lupii printre noi...

KIERKEGAARD – PARADOXUL LUI ABRAHAM

Florin ROMILA

(VIII)

Această schimbare a modului de credință implică și un alt loc de conexiune cu divinitatea: îndeplinirea zicerilor lui Yahwe nu se mai face în locul obișnuinței de fiecare zi - în familie, în preajma casei, în spațiul tribului, la muncă, adică în planul orizontalității - câmpia din Sichem-, ce este acela al situațiilor de siguranță și participare colectivă, altfel zis al certitudinii, ci Abraham - ,înaintea lui Moise-, este chemat singur de Yahwe sa ajungă într-un loc desemnat de EL- pe muntele Moriah. Textul biblic nu spune ce se petrece pe acest drum și cum era acest drum. Însă dacă luăm în seamă ce mesaj îi transmisese în prealabil Yahwe lui Abraham - : „*Abraham, ia pe fiul tău cel iubit, Isaac, și du-te în muntele pe care ți-l voi arăta eu, și-l adu jertfă!*” (Geneza 22) -, atunci e de admis că Abraham era încărcat de emoții puternice - de la perplexitate până la neliniște /angoasă și poate chiar furie. Abraham cu familia/tribul sa se găseau în Sichem, Canaan. Or între Sichem(Nablous de azi) și muntele Moriah (care de fapt e mai mult un deal, la sud de muntele Tabor, pe jumătate acoperit de vegetație, în ziua de azi), ipoteticul drum biblic traversează o întindere aridă pe o distanță de aproape 60 de km. Aspectul dezolant al acestui drum - probabil, plin de țărăni și grohotiș, pe marginea căruia nu creșteau decât scaieți, ce părea părăsit, fiindcă Abraham nu întâlnește pe nimeni în cale - și faptul că Abraham era la o vârstă înaintată, de peste o sută de ani, în timp ce distanța de parcurs nu e chiar scurtă, pot fi puse în rezonanță cu ideea că e vorba, în mod simbolic, de un drum pregătit pentru o mare încercare. Yahwe vrea să-i încerce credința lui Abraham, adică a celui mai credincios și mai fără de păcat dintre toți oamenii. Or mesajul divin, repus în termeni simpli, exprima că, în numele credinței, Yahwe îi cere lui Abraham să-și ucidă propriul său fiu. În plus, această luare de viață nu trebuie comisă acasă sau lângă casă, ci undeva departe. E ca și cum i s-ar fi dat lui Abraham un răstimp de gândire /răzgândire cu privire la ce are de făcut. Astfel, Abraham poate pre/simți ca nu atât credința cât automatismul credinței îi mână pașii către locul sacrificării/crimei.

Este oare vorba de sacrificare sau de crimă? - aceasta e întrebarea subterană care îl macină pe Abraham. Abraham parcurge gradual pierderea certitudinilor de credință - Certitudinea - dar fără să-și dea seama că prin această despovărare se îngreunează mai mult, fiindcă își schimbă modul de credință. Sentimentele sale se găsesc încercuite/parcă îmbrățișate strâns de *Teamă și Cutremur**. Odată ajuns la poalele muntelui Moriah, Abraham se desprinde clar de câmpie / orizontul atât de bine știut și intră în pădurea muntelui/orizont necunoscut. Are loc însă și o ascensiune pe plan spiritual. Urcând poteca de munte, e de

admis că simțurile i se tensionează, corpul i se încordează, fiindcă se confrunta cu obstacole fizice prea puțin cunoscute - cu stânci și/sau pietre tăioase, cu văi și surpături mocirloase pe care picioarele sale calcă cu dificultate, în jur aude strigăte și sunete de animale care nu se văd; are impresia că muntele nu-l vrea, că-l respinge ca pe un intrus. În sufletul său, problema jertfei lui Isaac îl macină fără încetare. Pe planul ordinar-cognitiv, adică al cunoașterii cotidiene, pentru Abraham - ce este omul câmpiei -, muntele este un loc al incertitudinii.

Pe de altă parte, tot chinul sufletesc care îl torturase pe drum, pe măsură ce se apropie de capătul potecii, parcă se diminuea făcând loc unui sentiment de pace interioară, de înălțare și la figurat, însă nu e resemnare, căci starea aceea de pace izvora din incertitudine și s-ar putea traduce prin : „oare ce va fi cu mine, cu Isaac?”. Era ca și cum porunca lui Yahwe, - ca parte din credință- nu i se mai arăta atât de clar și cutremurător ca înainte. Or tocmai aceasta schimbare de percepție (față de credință / poruncă) îi și conferă seninătate.

Textul biblic despre ce se petrece atunci, pe munte, se mărginește doar să prezinte faptele golite de stări emoționale, încât aducerea emoțiilor ipotetice în prim plan poate produce erori de interpretare, desigur. Însă e cert, nu putem elimina complet emoțiile din relațiile umane - unde am ajunge?-, iar credința (în mod colectiv) în divinitate este inserată mereu în sacul emoțiilor.

Putem remarca că porunca lui Yahwe este copleșitoare și contradictorie pe plan cognitiv și emotiv; fiindcă, în primul rând, tatăl trebuia să-și jertfească propriul său fiu, ce fusese îndelung așteptat și ce-i fusese dăruit în cele din urmă chiar de Yahwe, ca răsplată pentru credința sa exemplară; de asemenea, Abraham - șeful tribului evreilor - omul cel mai fără de păcat, trebuia să plătească prin viața fiului său unic, nu pentru păcate sau fărâdelegi, fiindcă nu le comisesse, ci pentru altceva neștiut, lucru ce era contrar experienței biblice (cel puțin de până atunci), potrivit căreia oamenii plăteau mai greu sau mai ușor numai pentru păcatele comise. De asemenea, se știe că Yahwe își motiva poruncile de pedepsire, fie trimițând îngeri cu mesaje explicative - îngerii îl previn pe Lot să fugă din cetatea Sodomei „*ca să nu pieri și tu cu fărâdelegile cetății*” (Geneza 19) - sau spunându-i direct lui Noe „*că Pământul s-a umplut de nedreptate și, iată, voi pierde pe toți oamenii de pe fața pământului*” (Geneza 6-7). Deci, în acel moment, pentru Abraham, porunca lui Yahwe răsturna complet atât sensul experienței cât și valoarea sistemului credinței. Sensul plății - răsplății în credință în cadrul societății antice politeiste avea la bază acel sens din modelul economic al schimburilor de mărfuri și oameni, ce fusese preluat și transpus în relațiile dintre oameni și zei. De aceea acest sistem de recompensă/pedepsire divină însemna și certitudinea în credință, căci modelul ei paralel exista la îndemână în viața de fiecare zi, între stăpâni și sclavi; prin urmare, certitudinea credinței era o caracteristică a relației orizontale între zeu și creaturile sale. Dintr-o dată, în această

lume stabilă axiologic, cel puțin prin orizontalitatea relației și a certitudinii, porunca lui Yahwe produce un cutremur, pare că instalează, dacă nu arbitrariul divin, precum cel al zeilor antici, cel puțin incertitudinea modului de credință, adică pe acel „nu mai știu „cum” să cred în Yahwe, dacă fiind fără de păcat, Yahwe mă pedepsește astfel”- ar putea spune Abraham.

Sentimentul de incertitudine are însă un efect neașteptat: produce speranță, căci speranța se nutrește din incertitudine.

Abraham, ca personaj biblic nu poate fi separat de spațiul cognitiv-etic al lumii antice unde s-a produs sau revelat inspirația *Vechiului Testament*. Putem zice că în Orientul Apropiat, monoteismul abrahamic era ca o insulă în mijlocul unui ocean de politeism. De asemenea, misticile politeiste erau mult mai accesibile, mai permissive în moravuri și proceduri decât mistică monoteista abrahamică, care se caracteriza prin concentrare și încordare de secta justițiabilă. De aceea, credința în Yahwe, pentru membrii familiei/tribului lui Abraham, cerea un efort suplimentar și dificil de a se rupe de modul general de viață al timpurilor și a adera la un alt mod de viață așa zis superior – așa cum preconiza credința în Yahwe - prea puțin liber, fără de păcat, adică rigid, auster, puritan, intolerabil. Nerespectarea acestui mod de sectă, potrivit textului biblic, era sancționată cu multiplele pedepse și cutremure ce abundă în Geneză : alungarea din rai, potopul, nimicirea Sodomei și Gomorei. Cert, oamenii aceia ai Genezei, urmașii lui Adam și Eva, erau rebeli și pătimiși, mai mult chiar, nu înțelegeau prea bine, în credința lor izolată, condiția de zeu absolut a lui Yahwe, așa că acesta intervenea deseori în lumea de jos pentru a-și consolida nu numai autoritatea, ci să și stabilizeze etica și justiția (vezi episodul biblic cu Abel și Cain). Pedepsele și recompensele erau aplicate nu în lumea de dincolo, ci în lumea de jos a oamenilor pentru a corija și, în caz extrem, chiar a reface lumea. Aceste pedepse și recompense erau în concordanță cu certitudinile din cotidian, adică cu ce e bine și ce e rău în cutare și cutare acțiune practică. Păcatele erau acțiuni rele care nu vizau neapărat lipsa credinței din partea păcătosului, ci însemnau vinovății din punctul de vedere etic; spre exemplu, atât Abel cât și Cain aduc jertfe de credință lui Yahwe, însă Cain îl ucide pe Abel, motiv pentru care Cain este considerat păcătos și alungat în lumea largă, adică lăsat fără protecția lui Yahwe. În lumea abrahamică, Yahwe nu face miracole prin intervenție evident supranaturală, pe deasupra relațiilor dintre semeni, adică a certitudinilor laice; spre exemplu, nașterea lui Isaac nu este decât o naștere târzie, dar este naștere omenească prin sămânța lui Abraham, nu prin aceea a lui Yahwe. A depăși acest cadru (al certitudinilor laice) ar fi fost de neînțeles pentru credincioșii în Yahwe.

Porunca lui Yahwe are deci rolul să schimbe această dominare a certitudinii (laice) în credință. Modul de credință, care este aplicat pe orizontalitatea certitudinilor, adică prin proiecția acestora în spațiul divin, indubitabil l-ar fi condus în cele din urmă pe Yahwe să ia decizia unei alte distrugerii / refaceri a omenirii, și tot așa în continuare în valuri succesive, pentru că această lume își alinia credința după forma ei de relație profană între semeni, precum era cazul în lumea politeismului, și astfel apăreau prea multe păcate. Deci

sursa păcatelor se găsește în modul eronat de credință - certitudinile laice se răsfrângeau în modul de credință. Lumea abrahamică continua din inerția politeismului anterior sau învecinat să confunde credința în zeul unic cu o relație etică exterioară de supunere de la persoană la persoană, adică admisă pe orizontalitatea laică a societății. Jertfirile erau toate bine intenționate și aduse în respectul lui Yahwe, dar nu reprezentau decât relații de suprafață, de autoritate pe nivele diferite de putere, și nu dovedeau credință în profunzime, în sensul Genezei. Trecherile în cadrul monoteismului abrahamic de la orizontalitatea fixă a actualului mod la verticalitatea dinamică a noului mod de credință, este de presupus că trebuia să provoace cutremure de conștiință. Miza subînțeleasă a acestui episod biblic este tocmai aceasta cutremurare împotriva eticii generale de orizontalitate. Fiindcă întrebarea care se pune prin poruncă nu mai este cu privire la păcat, deci la acțiunea omului în raport cu binele și răul, ci este cu privire la prevalența divinității față de bine sau rău. Cheia credinței apare că rezidă în această prevalență, dat fiind că binele și răul trebuie să-i fie subordonate lui Yahwe, și nu să fie limitări ale Lui, preluate din exterioritate. Altfel zis, acel modul de credință care îl limitează pe Yahwe, nu poate fi autentic. Prin urmare, porunca arată că credința nu trebuie numai știută, ci și înțeleasă. Fiindcă dacă „a ști” înseamnă a respecta în mod ordinar forma relației cu divinitatea - ca supunere de la sclav la stăpân, cu drept de viață și moarte, în limita conștiinței morale a comunității, deci preluat din exterioritate, în schimb, „a înțelege” credința e un act superior ce transcende exterioritatea, adică orice morală, și înseamnă a comunica în mod extraordinar cu Dumnezeu.

Yahwe îi transmite lui Abraham în secret conținutul poruncii divine – e o surpriză cutremurătoare, fiindcă la prima vedere / înștiințare, porunca se arată a fi o îndemnare la un act criminal abominabil : tatăl să-și ucidă fiul, șeful tribului să-și ucidă pe unul dintre ai săi. Ce-am mai putea spune atunci despre crima lui Cain ? În plus, porunca nu este nici măcar motivată, fie și pentru a avea calitatea unei pedepse care să justifice intransigența față de o greșală gravă. Dar ce vina ar fi putut avea Isaac ? Lipsa justificării ar putea indica că este vorba, pur și simplu, de un capriciu de zeu, sau de un resentiment prin care zeul sfidează ordinea lucrurilor. Toate aceste posibilități ar fi însă elemente ale relației dintre divinitate și creaturile sale, adică componente ale orizontalității credinței. În cazul lui Abraham, nu ne putem afla în situația în care Yahwe zice „Eu am zis, tu trebuie să execuți !”, ci în aceea în care Yahwe zice „Eu ți-am zis numai ție, tu trebuie să înțelegi ce ți-am zis !”. Deci, problema acestei jertfiri catastrofice pe plan socio-etic, nu trebuie explicată prin forma de relație, de autoritate, ci prin mod de înțelegere, care trebuie să prevaleze asupra relației.

Dar oare poate fi favorizată această înțelegere specială în lumea abrahamică ? Înțelegerea poruncii începe prin știința de ea. Yahwe îl înștiințează pe Abraham, dar în secret. Oare de ce ?

Sunt de subliniat mai întâi câteva deosebiri semnificative între eroul tragic și cavalerul credinței, cu privire la relația cu divinitatea. Relația cu divinitatea nu înseamnă mod de

credință. În cazul eroului tragic, – regele Agamemnon –, divinitatea este constituită dintr-o pluralitate de zei. Relația cu zeii este intermediată de prezicătorul Calhas, care explică celorlalți atitudinea zeilor în cutare și cutare problemă, astfel încât, prin zei, să fie garantat imperativul etic pre-existent. Altfel zis, nu zeii stabilesc ce este moral sau nu, dar ei sunt cei care garantează principiile morale pe care oamenii și le elaborează ei înșiși. Zeilor antici le era indiferent dacă cei de jos credeau sau nu în ei, pentru că acești zei se impuneau în fel și chip după dorință. Societatea antică greacă era expusă demult îndoii față de moralitatea zeilor, cu sentimente împărțite între respingere și pietate, mai ales pentru că participase în fel și chip, prin interpunerea miticului, în războaiele /conflictele dintre zei. De aceea relația grecilor antici cu proprii lor zei vizează favoarea divină pentru un interes anume, și nu ca valoare de credință în sine. Explicațiile dintre Calhas și Agamemnon, în vederea jertfei, nu sunt definitorii decât pentru scopul strict militar- viața Ifigenei în schimbul ajungerii cu bine a flotei grecești la Troia. Prin urmare, nu zeii sunt interesați în jertfirea victimei, ci grecii înșiși - prin persoana lui Agamemnon, regele lor. Suferința lui Agamemnon, urmată de consolare, este astfel aruncată în domeniul public, ca *datum* în politica

de stat. Altfel zis, Agamemnon trebuie să sufere pentru binele public. Mai mult încă, putem zice că jertfirea Ifigenei e ca o pecete non-etică ce este aplicată întregii societăți. De asemenea, Calhas nu mijlocește numai transmiterea principiului divin, ci și îndeplinirea lui; iată de ce actul de sacrificare al Ifigenei nu este executat de Agamemnon însuși, ci de oamenii lui Calhas, cărora li s-a transmis dreptul de execuție din rațiuni de stat.

Va urma

Note :

* *Teama și cutremur - Dialectica lirică* (1843) de Johannes de Silentio***– Soren Kierkegaard) aceste vocabule sunt din *Epistola către filipeni a lui Paul 2, 12* : „Drept aceea, iubiții mei, precum totdeauna m-ați ascultat, nu numai când eram de față, ci cu atât mai mult acum când sunt departe, **cu frică și cu cutremur** lucrați mântuirea voastră”

MELBOURNE

Miruna TARCAU

1.
Il n'y a pas beaucoup de villes que je pourrais décrire quartier par quartier. J'ai encore du mal à saisir la réalité des microcosmes qui divisent l'île de Montréal en deux moitiés d'orange que MacLennan a poétiquement nommées nos « deux solitudes ». Inversement, le Quartier latin, l'île Saint-Louis et Montmartre forment pour moi des univers autotéliques qu'il me déplaît de confondre sous le nom de « Paris », puisque l'atmosphère que dégagent ces faubourgs est trop distincte pour se voir subsumer en une entité unique, laquelle représenterait de surcroît l'ensemble du territoire français. Il n'en est pas tout à fait de même pour Melbourne, essentiellement parce que je ne suis pas encore parvenue, au bout de deux voyages, à me faire une idée claire de ce que c'était que de vivre dans la capitale de l'État du Victoria, et encore moins de la manière dont celle-ci se distingue des autres villes australiennes ou néo-zélandaises que j'ai visitées pendant mes deux séjours en Océanie. Je ne saurais expliquer cette observation autrement qu'en remarquant que Melbourne a du caractère et qu'elle n'en a pas.

2.
Le caractère de Melbourne provient partiellement des distinctions qu'il convient d'opérer entre ses différents quartiers. Le « CBD », ou *Central Business District* comme on appelle communément son centre-ville, est aussi ennuyant le soir venu qu'il ne regorge d'activités pendant les heures où se concluent les affaires. Il s'y trouve comme à Montréal, une

rue Peel et une rue Drummond. Le cœur de ce quartier se signale le plus visiblement en raison de la gratuité des tramways qui traversent une zone aux contours définis par des aires de rassemblement stratégiques de la vie citadine : d'un côté, la place de la Fédération, bordée d'une cathédrale, de jardins botaniques et de plusieurs musées ; d'un autre côté, la gare Flinders, le casino et, plus bas, le marché Victoria qui abonde en excellents fromages, charcuteries fines, viandes et pâtes fraîches. En traversant au sud de la rivière Yarra, l'on tombe sur le port et sur la plage de Saint-Kilda. Au nord se trouvent les quartiers hip de Fitzroy et Carlton, en périphérie de la zone universitaire. Où que l'on aille, il est impossible de faire quelques pas dans la rue sans dépenser de l'argent.

3.
Les boutiques vintage de Fitzroy n'ont rien à voir avec notre Eva-B, ou d'autres petites perles qui garnissent les garde-robes de nombreux étudiants ou compagnies de théâtre montréalaises. La moindre fripe en spécial est à 40\$. Il est vrai que le *Chemist Warehouse*, qui porte le surnom bien choisi de « pharmacie la moins chère d'Australie », peut constituer un lieu de pèlerinage privilégié des adeptes des suppléments vitaminés. L'on y trouve des quantités industrielles de propolis, de magnésium, de chardon-marie, d'huile d'êmeu. Il suffit d'une ou de deux promenades à travers Fitzroy pour remplir très convenablement son armoire à pharmacie en dragées salutaires. Or, après avoir effectué de tels achats, on en vient à se demander ce que peuvent bien faire les gens qui vivent à Fitzroy, hormis boire un café à l'une de ses nombreuses terrasses ou siroter une bière sur le toit d'un de ses bars avec vue sur les charmantes allées décorées par des artistes de rue. Comment des appartements de quarante mètres carrés, coïncé au rez-de-chaussée d'une série

de demeures qui ressemblent à s'y méprendre aux tavernes du Far West qui étaient le théâtre habituel des confrontations entre Lucky Luke et les Dalton dans les albums de Morris, en sont-ils venu à coûter plus de 400 000\$? On pourrait répondre que c'est la proximité du centre-ville qui fait monter les prix, si des logements similaires ne coûtaient pas en moyenne cinquante ou soixante mille dollars lorsqu'ils se trouvent être situés dans un nouveau gratte-ciel du *Central Business District* au lieu de ce quartier délabré. Comme quoi le look bohème ou vintage se paie cher.

5.

Ce qui distingue Carlton de Fitzroy, c'est que les rues y sont plus propres et qu'on a plus de chances d'y passer un après-midi sans se ruiner. La plupart des restaurants italiens de la rue Lygon appartiennent à la communauté libanaise, laquelle vend des *gnocchi alla nonna* tout aussi traditionnelles que leurs shishas et leurs baklavas. Le mélange n'est pas mal du tout, et l'on y mange presque aussi bien qu'en Italie. Ce qui a le plus retenu mon attention dans ce quartier, ce sont les jardins Carlton qui constituent pour ainsi dire la porte d'entrée vers Fitzroy. Un bâtiment universitaire superbe, de style néo-classique, y fait face à l'imposant musée de la ville de Melbourne, dont les collections éclectiques méritent qu'on y fasse de multiples visites. On y retrouve aussi bien un hall de dinosaures qu'une forêt tropicale cultivée à l'intérieur d'un immense dôme en verre. Les expositions portant sur l'Histoire du Victoria en général, et sur celle de Melbourne en particulier, tentent de rendre hommage aux figures méconnues de l'historiographie: une grande galerie est consacrée aux femmes victoriennes, une autre aux communautés autochtones, auxquelles les autres expositions font souvent référence en adoptant le point de vue des nations qui ont souffert de ce que les sujets de sa Majesté britannique ont longtemps appelé, de par le vaste monde, leurs « découvertes », leurs conquêtes ou leurs acquisitions. La reconnaissance de ces réalités n'implique pas qu'on parvienne à réparer les torts qu'elles continuent de causer.

6.

D'un pays à l'autre, ce qu'on appelle l'Histoire diffère non seulement en raison des événements que l'on commémore, mais également par la manière dont on choisit de les commémorer. Dans la plupart des pays d'Amérique du nord et de l'Europe, la Seconde Guerre mondiale constitue l'épicentre du vingtième siècle et de leur identité. Curieusement, c'est la guerre de 14-18 qui semble revêtir ce

rôle en Australie, si l'on tient compte du fait qu'une large section du musée de Melbourne est exclusivement consacrée à cet événement. Le monument de guerre le plus imposant de la région, lequel porte le titre pompeux de *Shrine of Remembrance*, est d'ailleurs dédié à la mémoire des victimes de ce conflit qui a emporté un grand nombre de jeunes hommes Australiens du début du vingtième siècle. Je ne me souviens plus tout à fait des statistiques concernant l'enrôlement de volontaires, mais deux chiffres ont frappé ma mémoire: en Australie, pour chaque dizaine de volontaires enrôlés dans la Première Guerre mondiale, l'on dénombre trois morts et quatre invalides. La chirurgie esthétique a connu ses débuts à cette époque où l'on a dû reconstruire des mâchoires, des nez perdus ou des trous percés au beau milieu du front. Un grand nombre de ceux qui sont revenus saints de corps ont éprouvé des difficultés à s'adapter à la vie civile. Étant donné que le *shell shock* était encore tabou, ces vétérans devenaient à leur tour des invalides à la charge de leur famille, laquelle se devait de fournir un support aussi bien financier que moral à ces héros nationaux. Les muséologues de la ville semblent se faire un devoir de rappeler que c'est à ce prix que l'intégrité du territoire australien s'est imposée aux yeux du reste du monde.

7.

En dépit de l'attirance très marquée qui m'emporte, dans quelque endroit où je me trouve, vers les musées de toutes sortes, le quartier que j'ai visité le plus souvent pendant le mois que j'ai passé à Melbourne s'est avéré être celui de Saint-Kilda. Ma première visite m'avait pourtant déçue; je n'y voyais rien de différent des plages de la Floride, que visitent souvent mes parents depuis qu'ils ne sont plus contraints de se satisfaire de celles du New Jersey, car l'on retrouve, ici comme là-bas du sable blanc, de longues promenades, des palmiers, des bars et des fêtes foraines. Le soir, l'on peut observer une colonie de pingouins retourner vers les rochers où ils se sont installés, au bout d'un promontoire qui offre une vue superbe sur les paquebots derrière lesquels scintille le centre-ville. C'est tout ce que cette plage avait pour moi d'exotique. À la longue, j'ai cependant commencé à apprécier ce qu'elle avait à offrir. J'ai dû conclure que ce quartier valait bien que l'on passât trois quarts d'heure dans un tramway bondé pour s'y rendre, car j'ai effectué un tel trajet à plusieurs reprises et je ne m'en suis jamais lamentée.

Cenacul literar Mihai Eminescu din Montreal, 16 mai 2019

POEZII CU DEDICAȚIE

George FILIP

ZEUL DE PIATRĂ

-poetei Mariana Gheorghe-

mângâierea mi-a bătut la ușă
când tocmai tocmeam o-nsurătoare.
tristă - a plecat cu ale sale
și pe cuibul meu a nins cu soare.

s-a întors la poartă - mângâierea,
cu o floare...nu mă da uitării.
eram dus să îmi oblojesc trupul
cu sirene-n valurile Mării.

mângâierea s-a făcut năluca
și s-a dus să-i plângă taina munții,
iar poetul...prost ca toamna - cerbii,
a mai strâns un rid pe cerul frunții.

și s-a dus niciunde mângâierea,
mângâierea a plecat niciunde;
spre coeziuni interstelare
și-n valențe...nu mai corespunde.

mângâiere e un pisc de munte.
uneori e doar o mascaradă
prin care poezii fac chiolhanuri
și nu ies în piață - la paradă.

un locotenent și mângâierea
jucau zaruri - că intrase solda
și-atunci...blânda cea răzbunătoare
a trișat...trișoare ca Isolda.

dar și timpul - lacom ca o fiară,
s-a-nhăitat în taină cu durerea.
azi, spre cimitirul de pe munte,
calcă...bătrânică...mângâierea...

ÎN APRILIE

Motto:

“a!..bună dimineața primăvară,
iar proaspătă te-ntorci în țară.
tu fragedă și ea întinerită;
în țara cu răspântii verzi,
fii binevenită!”

de Tudor Arghezi

mă duc cu sufletul plin de venin
și vin ca o frumoasă primăvară.
cine îmi umple viața cu senin?
desigur: este dorul meu de Țară.

acolo este patria de dor.
acolo este Marea mea ce cântă.
acolo - centenarul tricolor
cu oamenii alături se frământă.

aprilie...un anotimp cu flori
în care mieii tineri vin să pască.
românii mei - prin timp cutezători
veghează Țara mândră să rodească.

un nume am, e românesc și sfânt.
lângă Ceahlău adun din Olt putere.
ca țara mea nu-i alta pe pământ,
din ea culegem faguri de avere.

în hore mă încing - ca musafir.
la nunțile frumoase mușc din pâine.
de fetele-crăițe nu mă mir
și mult regret că i-ar pleca-voi mâine.

mă duc în lumea mare, mi-a fost dat
să emigrez cu dorul meu...departe.
cu tușuri de poet - român curat,
o să-mi adun iubirea într-o carte.

scrisul rămâne - eu mă duc hai-hui
dar sufletu-mi va plânge-n pragul Țării.

printre străini - prin țara nimănui,
APRILIE...nu mă va da uitării...

HALTA FERICIRII

-Tânărului Daniel ZOTA-

Motto:

“dacă zici că-ai drag de fete
însoară-te...măi băiete!”

-Tinere domn...te-am așteptat mereu.
Coboară deci, e halta cea promisă,
Dar te previn: știi, drumul va fi greu
Și vei călători prin munți de clisă.

Te-așteaptă doamna viață, ai promis
Că vei veni la ora cea exactă.
Vezi că acesta-i cel mai mare vis;
Grăbește-te - că timpul se contractă.

Poate nu vezi că sunt de-a dreapta ta,
Sau poate sunt la stânga...sau în urmă.
Aceasta-i fericirea - n-o rata
Știi...firul vieții uneori se curmă...

Mi-am pus maramă roșie...sau bleo,
Să fiu frumoasă și să-ți placă ție.
Rămâi pe-aceste plaiuri - încotro
Vei mai găsi așa ...o bucurie?

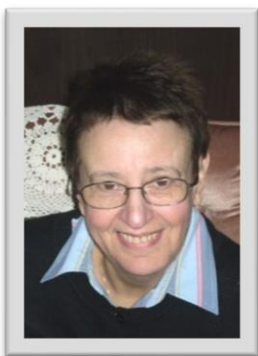
Coboară dragul meu, coboară-acum.
Uită-ți în tren valiza - nu contează.
Vai!...ce frumos e să pornim la drum
În doi...coboară grabnic și cutează.

M-am îmbrăcat mireasă și-i frumos.
Tu ești înveșmântat precum un mire.
Drumul e lung...hai să pornim pe jos
Și-o să culegem flori de fericire.

...și tânărul a coborât din tren
Și s-a îmbrățișat cu fericirea.
Sub pașii lor răsună un refren:
Dumnezeiască e...Dumnezeirea...

LA BLOC

Veronica PAVEL LERNER

Am locuit, de când mă știu, la bloc. Și în România și în Canada, atât în Montreal cât și în Mississauga, lângă Toronto, unde stau acum. Viața la bloc e foarte diferită de cea din casele care au curți, unele cu flori, altele cu grădini de zarzavat.

În România, lângă lift, la parter, era un panou pe care se afișau anunțurile scrise de mână ale "administrației", care nu avea un "sediul", cei din comitetul de bloc ofereau spațiul necesar în apartamentul lor. În Canada, anunțurile tipărite sunt afișate fie în lift, fie sunt puse sub ușa fiecărui apartament și administrația are un birou la parter.

Din punct de vedere însă al umorului, viața la bloc, fie ea în România sau în Canada, nu e lipsită de prilejuri de distracție. Afișele, indiferent de țară, conțin greșeli gramaticale care dau naștere unor confuzii memorabile. În plus, având în vedere că societatea canadiană este formată din imigranți, barierele de limbă dau și ele ocazie unor momente hazlii: când brazilianul de limbă portugheză de la întreținere pronunță R în loc de H și te întreabă în engleză dacă la tine în "Rome" ai "Reat", nici prin cap nu-ți trece că el vrea să știe dacă la tine în casă (Home) ai căldură (Heat).

Printre altele, de multe ori mă gândesc la lecția învățată în România, unde, la sfârșitul anilor 70, nu curgea apa decât noaptea. O aplic și în Canada pentru vreo pană de curent neanunțată, când lipsa de curent provoacă, printre altele, și oprirea apei. Am deci în permanență o rezervă de apă potabilă și un recipient cu apă pentru toaletă. Fiind însă într-o țară civilizată, dacă e prevăzută o reparație, oprirea apei se anunță dinainte, drept care, cu o seară înainte, umplu cada, iar în dimineața respectivă îmi fac și rezervele pentru bucătărie.

De obicei reparațiile se fac între orele 9 și 17. Uneori, însă, ca în cântecul pentru copii "ora 9 a sosit, omul negru n-a venit", anunțul nu e onorat, nu se oprește apa. Nici o tragedie!... mai neplăcut este când se anunță, de exemplu, închiderea pentru două zile a sălii cu mașini de spălat rufe pentru înlocuirea celor vechi cu altele noi, dar sala nu se deschide în ziua promisă și nici nu se mai anunță nimica. Atunci încep discuțiile între locatari, care, de obicei, sunt în lift. Fiecare are câte o altă idee, dar niciodată timpul nu e suficient ca respectivul să-și termine ideea, pentru că îi vine rândul să coboare la etajul lui. După câteva zile sala se redeschide și apar noi anunțuri!

Blocul nostru are și un garaj subteran, care, din când în când, trebuie spălat. Cu o zi înainte primim un anunț că a doua zi va trebui să eliberăm locul din garajul interior, în care sunt parcate aproximativ 300 de mașini și ni se recomandă să folosim "spațiul limitat" exterior destinat vizitatorilor, care are 30 de locuri. Anunțurile de acest fel se termină întotdeauna cu formula standard: "Vă mulțumim pentru înțelegere și ne cerem scuze pentru orice inconvenient". Recunosc, e civilizată și frumos, garajul interior se redeschide la ora promisă, dar bătaia de cap pentru găsirea unui loc de parcare rămâne...

Uneori ni se anunță, tot în scris, că în săptămâna respectivă, zilnic între orele 9 și 17 se vor schimba, de exemplu, toate becurile din interiorul apartamentelor. Blocul în care stau are 18 etaje cu 30 de apartamente pe etaj. Suntem rugați să legăm câinii (dacă avem). Eu stau la etajul 16, dar am observat că, atunci când reparatorii trebuie să intre în toate apartamentele (cum e și la verificarea alarmei de foc), se începe - nu știu din ce motiv - cu etajul 16! Sunt deci printre primii beneficiari ai schimbărilor și verificărilor, lucru care-mi place!

Viața la bloc are farmecul ei, în ciuda deselor și uneori surprinzătoarelor anunțuri. E drept, nu ai curte unde să poți cultiva leuștean și nici grătar la barbecue nu poți face. Dar, dacă ești, ca mine, la înălțime, vezi un peisaj mai frumos chiar decât din avion. Iar pentru leuștean, am o prietenă care mă aprovizionează cu regularitate din recolta ei masivă!

Desen de Adelaida Mateescu

POEZII BASARABENE

*Lilían CUREVICI***SE MAI ÎNTÂMPLĂ ...**

...Se-ntâmplă, uneori, să fim mai sinceri,
 Când piatra-i grea, ne trage-n fund de mare,
 Atunci doar ne-amintim de Domn și îngeri
 Chiar de-am umplut o viață de trădare...

Se-ntâmplă să zâmbim, chiar de-i cu forță,
 Păstrând un calm mai laș ca altă dată,
 Chiar dacă nu mai arde foc în torță
 Și flacăra demult e înghețată...

Se-ntâmplă, uneori, ca printre oameni
 Să facem rost de vorbe, cum e plumbul,
 În goana-a trei arginți sau poate galbeni
 Râvnind spre Soare, acceptăm nocturnul.

Se-ntâmplă, chiar și după pocăință,
 Când sufletul își curăță veșmântul,
 Să coborâm în gloată cu silință,
 Văzând în rostul vieții doar mormântul...

Și poate-o fi mai bine, ca o dată
 Mai multe lucruri proaste să dispară,
 Având lumina Domnului în față,
 Purtând și crucea, alteori povară.

Ce-ar fi mai sfânt, trăind în scurta viață,
 Să fim mai răbdători și-n bunul cuget,
 Păstrând în suflet, din străbuni povață
 Credița-n neam și-al mamei limbă sunet?

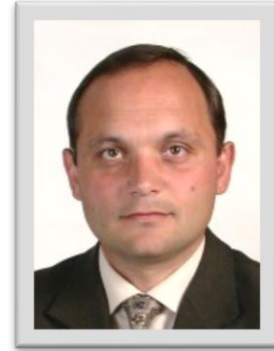
Unor mancurți de tot...

...La muncă, derbedei, geranți de-aceeași mână,
 Umplut-ați cu plebei ograda mea română,
 La vatra casei noastre nici loc nu mai avem,
 Căci plină-i prispa, Doamne, cu-al vostru nou...harem...

O pâine, când se taie, se-mparte-n părți egale,
 De-o fi din grâu, secară, de-o fi chiar și din paie,
 La voi însă bucata mereu e doar mai mare,
 La noi, fărâmitura, ajunge doar din...jale.

Cum, naiba, iobăgia a fost desființată
 De 'Horea și cu 'Closcă, martiri o altă dată?
 Căci iarăși roata vieții se-nvârte-n altă parte,
 Primiți sunt doar ciocoi, nicicând un al tău frate...

Suspina două maluri, ce Prut-ul mi-l desparte,
 Când Brahmaputra râde în hohote, departe
 Și nimănui nu-i pasă, și-n coate, și-n căciulă,
 Că e a noastră casa și pâinea-i cea de urmă.

Cum, Doamne, să-nțeleagă o lume călătoare
 Că Soarele și Luna n-au preț și nici valoare?
 Că nu se poate-ajunge, la fel, nici pân'la stele,
 De-o fi să porți opinci sau cizmele din...piele.

Ce ne rămâne nouă, români pe două maluri,
 Să vă privim de secol, cum vă scăldați în lauri?
 Ba nu, să știți, că vine si-o zi cu dimineață,
 Când lauri o să cadă, iar voi veți fi în țepă!!!

Nu vom spurca nici Prut-ul, nici țara-ndurerată
 Cu-a voastre negre hoituri, geloase mult la față,
 Le vom trimite-n Brahma, acolo le e locul,
 Să vă privească alții, cu care faceți...jocul...

De-ale poeziei...

...E simplu oare-a scrie poezie?
 Posibil – da, când n-ai nimic a scrie,
 Când zgârâi, de trosnește greu penița
 Cuvinte, ce-s mai dure ca bădița...

E simplu oare-a spune adevărul?
 Posibil – da, mărturisit lui clerul,
 Ce treburi n-are să ne dea povețe
 C-ar fi urât, purtând mai multe fețe...

E simplu oare-a crede în minciună?
 Posibil – da, când Soarele e Lună,
 Când viața e trăită doar în glumă,
 Fără-nceput, final și fără urmă...

...Și astfel urcă-n ceruri, orice clipă,
 Mai mulți din noi, chiar de-am făcut risipă
 Zădarnică, prin zgomot pe hârtie,
 Numită pân'la urmă...'poezie'.

...De-o fi sau nu-nțeleasă întrebarea
 De mulți poeți, ce nu cunosc că sarea
 Se scoate nu ușor, la fund de mare,
 Prin muncă grea, prin chin și prin răbdare...

PASTORALĂ ROMÂNEASCĂ

Milena MUNTEANU

Sofia Vicoveanca a apărut în fața spectatorilor din Toronto, exact așa cum o lăsasem acum aproape 30 de ani în urmă, pe ecranele televizoarelor, când am plecat din țară. Aceași vervă, aceeași tinerețe de suflet. Mică, așa cum o știam, de-abia se zărea dintre scaunele sălii, printre spectatorii ce ședeau. Scundă dar focoasă. În plus, "tare-(i) mândră de-al său neam" (precum spunea chiar numele spectacolului). Mai

important e că și-a păstrat starea de spirit, că nu s-a lăsat încovoiată de viață, ci și-a păstrat ținuta încrezătoare, cumva fermă, spunând apăsat ce are de spus (ori că recită poezie, ori că ne spune în cântec povești ce au cutremurat-o). Ar putea părea aspră, dacă n-ar fi și plină de duioșie, iar Sofia Vicoveanca știe să ne aducă aminte dorurile noastre.

"Eu mi-s de pe vremea lui Ștefan cel Mare" ne-a spus, făcând aluzie la vârsta dumneaei. Mă întreb dacă nu a spus-o cu mândrie, încântată că este deținătoarea minunățiilor culese din filonul înțelepciunii de atunci, precum și păstrătoarea farmecului acelor vremuri. Mie mi-a plăcut și cum ne-a îmbrățișat cu o privire zâmbitoare și ne-a spus, colectiv: "Mă uit în sală și-mi dau seama că multora v-am legănat copilăria cu muzica mea". A mea sigur a fost dezmiardată de viersul dumneaei.

La aproape 60 de ani de când trăiește în cântec - puțini se pot mândri cu așa o longevitate în domeniu, sau în oricare altul - cu aceeași vervă și dorință de viață, ne dă fiori ai tinereții.

Pe mine m-au fermecat accentul bucovinean, micile diminutive, precum "bărbățel", sau micile regionalisme: "be", ca în "bărbățelul ce be" - ori de foame, ori de sete, ori de dor de codru' verde (adaug eu). Ele toate aduc nu numai candoarea unor astfel de exprimări, ci și dulceața lor - niciodată uitate, dar cumva mereu surprinzătoare, având în vedere că ne-am dezobișnuit să ne exprimăm poetic.

Realizez că poezia e în sângele românului - în limbă, în percepția și răstălmăcirea lumii, în dezmiardări, în alinturi, în doine, în tot felul de rafinate ce sunt străine lumii moderne în care trăim în ultima vreme. Iar când ți se spune cu căldură ce este de spus, ți se pot da și sfaturi, că nu se supără nimeni.

Sigur, la spectacol a fost o formație de muzică populară, minunată în dexteritatea sa, dar și pentru că a adoptat muzica populară din diverse zone ale țării.

Erau toți invitații Liubei Sârbu - scriitoare, organizatoare și promotoare culturală și ai prezentatoarei Magdalena Manea, cu farmecul ei scenic din fața camerelor de luat vederi.

Sofia Vicoveanca

Mă uitam la spectatori, ce doritori erau să o întâlnească pe Vicoveanca, ce ușor s-au reidentificat cu ceea ce sunt ei, de fapt. Ce repede au sărit din scaune pe scenă, la horă, la prima invitație... Dumnezeule, ce frumoși sunt în autenticul de acasă chiar dacă nu toate dansurile au fost de primă mână - unele fiind ușor stilizate, sau poate, împlânzite după cum îi lăsa pe unii dansatori sciatica, să joace. Au fost însă și fetele din Moldova, cele care, pe lângă frumusețea și tinerețea lor, parcă luaseră foc pe scenă, în ritmuri autentice moldovenești.

Noi, cei veniți la concert, însetați de cânt tradițional, eram acum îmbujorați de "joc", sau emoționați, cu lacrimi pe obraz.

Solista ceruse să fie lumină în sală, să ne vadă fețele, să ne "mature" cu privirea, să ne perceapă reacția. Să știe cum ne plac poveștile sale... să vadă ce ni se citește pe față. Pe de altă parte noi am înțeles din gesturile ei, din diversele mici semne non-verbale, că Sofia Vicoveanca este o maestră a scenei. Aducându-ne cântecul de acasă, de parcă era într-o misiune de a cultiva frumosul. Probabil la fel cum fusese și în vizită la bolnavii de lepră sau în penitenciare, căci da, Vicoveanca duce arta ei tuturor însetaților de frumos, indiferent că ei sunt izolații lumii, sau că sunt înstrăinați, cei care rar se mai adapă de la izvorul cultural românesc.

Vicoveanca era la fel de verticală, cum o știam. Cu fruntea mereu sus. Minunată. Avea mici gesturi teatrale, mici aranjări de broboadă, ridicări din colțul sprâncenei, ocheade, dar, mai ales, modulările vocii, de la cele mai tandre sonorități, la trrrrr-iluri, strigături, la tot restul, pe care nici nu le știu numi.

Spectacolul ne-a demonstrat din nou că artista știe să ne stâmpere setea. Și ce sete ne fusese!

DACIA DUPĂ BUREBISTA

Marius FINCĂ

După asasinarea lui Burebista (44 î.H.), imperiul său este împărțit în 4 regate și ulterior în 5. Dintre acestea doar teritoriile de la sudul Dunării și regatul lui Decebal au fost cucerite de Imperiul Roman, în timp ce celelalte au fost în relații mai bune sau mai rele cu imperiul, unele fiind clientelare acestuia, altele complet independente.

Unul dintre aceste regate este cel condus de **Cotiso** și știm de la poetul Ovidiu, care pe la anul 15 d.H. îi trimite regelui get o scrisoare (*Pontice* II.9) unde spune: „că eu mă găsesc surghiunit în vecinătatea imperiului tău”, că nu era un coate goale sau un șef de trib oarecare, barbar și primitiv. Aceasta ne-o spune și Seutoni care amintește că împăratul Romei, **Octavian Augustus** voia să-și căsătorească fiica cu acest Cotiso, pe vremea când rege era tatăl său.

Ciopârțirea fostului imperiu get al lui Burebista, de către romani, se face trepat, bucată cu bucată. **Moesia** în anul 29 î.H. este transformată în provincie romană. A urmat **Panonia**, între anii 12 și 9 î.H. Imediat după aceea a izbucnit o răsccoală a dacilor din provincie, susținuți de frații lor din est, din păcate, înfrântă. Pe la anii 46, regatul clientelar al **Traciei** este transformat și el în provincie romană, astfel că statul get rămâne numai la nord de Istru.

Cucerirea Sarmizegetusei în urma războaielor dintre anii 101-106 d.H. nu a însemnat dispariția poporului dac și nici a imperiului său, care și-a continuat existența la nord și est de Dacia romană.

Prin aceste cuceriri, în Imperiul Roman au intrat un număr foarte mare de traco-geto-daci, astfel că la apogeul său, din cei circa 60 de milioane de locuitori (nu toți cetățeni), cam jumătate, aveau origine arimină, adică, strămoși ai românilor și aromânilor de azi, deci, putem considera cu suficientă îndreptățire, că perioada secolelor II-VI, cel puțin, a Imperiului Roman aparține în mare măsură și istoriei noastre naționale. Ei, „frați din aceeași mamă”, cum spune una din tăblițele de la Sinaia, erau răspândiți nu numai la nord de Dunăre, dar erau majoritari în Peninsula Balcanică și Asia Mică și destul de numeroși în Siria, Egipt, Libia, Spania, Galia, etc., constituind majoritatea populației jumătății de est a Imperiului.

Bizanț sau Romania?

Bizantiologia ca știință a apărut târziu, la sfârșitul secolului al XIX-lea, mai ales prin contribuția germanului Karl Krumbacher. Folosirea termenului de **Imperiul Bizantin** este mai veche cu 3 secole (el a fost creat în 1557, la aproximativ un secol după căderea Constantinopolului, de către istoricul german Hieronymus Wolf), termen preluat și promovat de erudiții francezi din sec. XVIII, în frunte cu Montesquieu. Imperiul purta însă denumirea de **Imperiul Romanilor** – **Basileia ton Romaion**, pe scurt **Romania**, iar locuitorii se numeau romani și ulterior romei.

Certă este doar data la care se sfârșește Imperiul: 29 mai 1453, când Constantinopolul a căzut sub otomani. Incerte sunt alte două date: când s-a creat Imperiul Roman de Răsărit, numit, cum spuneam, impropriu, Bizantin (noi vom folosi cu precădere prima denumire, căci ea corespunde realității timpului și nu mistificărilor recente!) și când a fost clădit orașul capitală. Răspunsul la a doua întrebare, conform celor mai mulți istorici: în jurul anului 660 î.H., cu denumirea de Byzantion - nume tracic care indică fără tăgadă cine au fost ctitorii lui. Totuși, deși sunt indicii de locuire mult mai veche a zonei, acceptăm această dată aproximativă. Datorită poziției geografice a putut controla comerțul dintre Marea Getică (Neagră) și Marea Tracică (Egee) și dintre Europa și Asia Mică pe uscat. Marea strălucire și faimă a orașului începe cu domnia lui **Constantin cel Mare**, care a reconstruit și fortificat orașul transformat în capitală imperială. Mulți consideră Imperiul Roman de Răsărit, continuatorul Romei antice și a Imperiului Roman. Împărații din Bizanț s-au considerat totdeauna urmașii de drept ai împăraților romani, revendicând toate teritoriile asupra cărora aceștia stăpâniseră. În Imperiul Bizantin au supraviețuit forme de organizare statală, administrativă ori socială, de tradiție romană. Dreptul și normele juridice romane au rămas în vigoare multă vreme, cu modificări neesențiale. Chiar și limba oficială a Imperiului a fost până la începutul secolului al VII-lea, latina.¹ De remarcat că Papa Grigorie I, zis cel Mare (590-604), unul dintre cei mai erudiți și respectați papi ai primului mileniu creștin, deși a stat șapte ani ambasador al Romei la Constantinopol, nu a învățat limba greacă, ceea ce dovedește caracterul puternic „latin”, a se citi „dacic” al imperiului.

Ca dată de început al Imperiului Roman de Răsărit noi considerăm însă anul I al domniei lui **Dioclețian** (Dio Clet = Pământ/cămară sfânt(ă) în limba getă), cel care a transformat profund imperiul, dându-i un și mai puternic caracter traco-dacic. El este cel care a mutat capitala imperiului la **Nicomedia**, rupând pentru totdeauna cu tradiția Romei și Italiei clasice. Ca să întărească această cotitură, de la el s-a început o nouă numărătoare a anilor, începutul domniei sale (284 d.H.) devenind anul 1 al noii ere, numită *era Dioclețian*. Până atunci anii se numărau de la fondarea Romei (753 î.H.). A trebuit să vină un alt dac, **Dionisie Smeritul** (Exiguul) care să numere anii de la Hristos, aproape trei secole mai târziu și care îi apostrofa pe creștini că țin anii noii ere nu de la Hristos cum s-ar cuveni, ci de la un prigonitor al creștinilor, care a fost Dioclețian. Ulterior, la Constantinopol a fost modificată cronologia oficială, numărându-se anii de la facerea lumii (5508-5509 î.H.). Perioada veche a imperiului începută cu Dioclețian s-a încheiat la anul 610 prin uciderea ultimului împărat de origine traco-iliro-dacă: **Focas**. O dacizare a Imperiului începuse mai dinainte de Dioclețian: împăratul Commodus, deși de origine romană-italică, introduce în anul 181 d.H. drept cult oficial al imperiului religia „păgână” getică a lui *Mitra*, sau *Sol Invictus* cum a fost numită superficial, practică de peste 30% din populația imperiului, adică

aproape 20 milioane de oameni! Împăratul Septimiu Sever devine primul împărat roman de origine tracă, iar toți împărații până la Dioclețian au continuat această tendință de getizare a imperiului.

Deși după 610 au mai ajuns urmași ai vechilor arimi la tronul imperial, încetăm să tratăm această perioadă drept parte integrantă a istoriei neamului, asta și datorită distincției care s-a făcut între „romei” și vlahi, primii fiind greci și traco-geți elenizați, în mare parte locuitorii orașelor, iar ceilalți continuatorii tradițiilor și limbii strămoșilor, în general populația rurală, majoritară, a Romaniei de la sudul Dunării.

O atitudine a istoricilor români și nu numai, absolut de neînțeles: cărui popor aparțin acești împărați și deci, implicit întreg Imperiul Roman de Răsărit? Dacă erau considerați romani, continuatorii etnici și culturali ai Romei, atunci latinistii noștri ar fi trebuit să-i includă în istoria oficială a României. Ei nu aparțin nici istoriei Greciei, căci nu erau greci, nu vorbeau grecește, nu aveau obiceiuri și moravuri elene, nici istoriei bulgarilor sau slavilor, căci strămoșii lor nu călcase încă în Balcani și Asia Mică. Din argumentele prezentate până aici și din cele ce urmează, este evident că ei erau continuatorii populației antice locale, adică tracii, dacii, ilirii și celelalte neamuri înrudite, care vorbeau limbi sau dialecte asemănătoare, populații cunoscute și sub numele generic de arimi sau arimini, urmașii legendarului conducător politic și spiritual Moș Arimin, cunoscut și sub numele de Sarmis sau Hermes sau Thoth. De aceea afirmăm categoric că perioada veche a Imperiului Roman de Răsărit (284-610) aparține integral istoriei neamului nostru și trebuie recunoscută și promovată ca atare. Nefiind revendicată de nimeni, nici nu a fost studiată în amănunt, atât în Occident cât și în Orient, nu a intrat nici în viziunile plăsmuirilor de istorii mincinoase de la Hollywood, sau ale istoricilor „politici” de pretutindeni.

Contribuția acestor împărați, evident inegală, este pe ansamblu enormă. Când tracii, în mod vremelnic, au fost înlocuiți de împărați de altă origine, imperiul s-a prăbușit. Și iarăși a fost salvat de un șir impresionant de împărați și generali de origine geto-tracă, ca **Aetius** din Durostor, învingătorul lui Atila, **Constantin al II-lea**, **Leon cel Mare**. **Iustinian** ajutat de destoinicul general trac **Belizarie**, aflat la comanda unei armate alcătuite din conaționali ai săi, a reușit restaurarea imperiului. Un „numerus daci”, adică un batalion de daci forma garnizoana Romei recucerite.²

Doar dinastia lui Teodosiu cel Mare a întrerupt seria de 3 generații (de împărați), dintre anii 379 și 450. Printre acești împărați originari în Balcani, regăsim nume ale istoriei romane și bizantine (!), cum ar fi Aurelian și Dioclețian, Galeriu și Constantin cel Mare, Marcian și Iustinian. Pentru Beșevliev statul cezarilor romani de atunci era „un Imperiu Roman de rasă tracică”.³ Asta ne-o spun străinii, dar noi nici nu vrem să auzim de așa ceva!

Dar cum, și pe atunci, ca și acum, și cum a fost de când lumea, se mai modificau actele oficiale, ca să corespundă noilor cerințe sau eventual să le sugereze, aflăm că într-un panagieric dedicat împăratului **Constantin Chlorus**, un anonim a inclus – evident fals - printre realizările împăratului și recuperarea **Daciei** (Dacia restituta). Autorul și cenzorul

panagiericului n-au ratat ocazia să explice pierderea unor teritorii „fie datorită scăpărilor politice, fie schimbărilor în credință”. Prin acestea ei căutau să justifice unele eșecuri politico-militare sau chiar să falsifice istoria.

În această perioadă grecii nu au dat decât un singur împărat, **Baziliskos**, și aceasta pentru că se înrudea cu fiica împăratului Leon cel Mare, din neamul besilor. S-a întâmplat aceasta chiar în anul 476, în care s-a confirmat prăbușirea părții de apus a imperiului.⁴

Când a apărut prima dată numele de **România**? Răspunsul îl găsim la mai mulți istorici contemporani, dar și în scrierile vechi, care trebuie studiate cu seriozitate. Începând cu sec. V d.H., Imperiul Roman de Răsărit se numea Romania, denumirea oficială fiind *Basilea ton Romaion*. Populația „Imperiului Bizantin” nu cunoștea și nu folosea termenul bizantin, locuitorii ei se știau romani, nimic mai mult și absolut nimic mai puțin.⁵ Fox se înșală cu un secol, probabil necunoscând texte anterioare din sec. III-IV care vorbesc de Romania, cum a fost epistola despre episcopul Wulfila (311-381), scrisă de episcopul Auxentius din Durostor către episcopul Maximinus (*Auxenti Durostorensis epistola de fide, vita e obitu Wulfila*), unde ne spune că „...preasfântul și preafericitul Ulfila, fiind izgonit cu mare mulțime de credincioși din ținutul barbar pe pământul Romaniei, a fost primit cu cinste de împăratul Constantius, de fericită pomenire până astăzi”. Este vorba aici de jumătatea secolului al IV-lea când se presupune că Ulfila/Wulfila/Vulpilă i-a creștinat pe „goți”, ori scrisoarea afirmă mai degrabă insuccesul său! O altă știre despre Romania găsim în *Fastele Hidaciene*, care la anul 295 notează strămutarea carpilor la sud de Dunăre, în Romania: „*Carporum gens universa in Romania se tradidit*”.

Peter Brown (*The World of Late Antiquity – Lumea în antichitatea târzie*), citat de Romanides⁶, amintește de două texte din sec. IV care pomenesc de Romania, unul în grecește și altul în latină: „he [ton] Romanianias Basileis – Imperium Romaniae”, adică Imperiul Romaniei, nu al romanilor care ar fi fost scris: „he [ton] Romanaion Basileis – Imperium Romanorum”. În continuare, Romanides indică o serie de lucrări în care apare numele Romania: *Historiarum Adversum Paganos Libri VII* (Șapte cărți de istorie împotriva păgânilor) de Orosius datată 418, *De administrando Imperio* (Despre administrarea imperiului) a împăratului Constantin al VII-lea Porfirogenetul (+ 959), citând *Cronica lui Theophanes* (c. 815): „Cele mai mari nenorociri le-a suferit Romania de la arabi până acum” (pag. 94), *Trei tratate militare byzantine*, capitolul *Peri Paradromes* (Lupte mici) a Împăratului Nicephorus II Phocas. Despre populația latină din Dalmația, se scrie în aceeași lucrare *De administrando Imperio*: „și ei sunt numiți romani, deoarece au venit de la Roma și chiar și azi ei poartă acest nume”.

Și T. Dawson confirmă cele spuse mai sus: „Chiar de la începutul sec. I d.H., locuitorii au numit imperiul - Romania. Adjective ca Romaikos și Romios se mai folosesc și azi de urmașii vorbitorilor de limbă greacă care au locuit în continuare în Ionia, porțiunea din Anatolia de la malul Mării Egee, care au fost alungați de turci la începutul sec. XX, care se considerau «romiosi». Atunci ce înseamnă Bizantin? Folosit corect nu ar trebui să se refere decât la ceva legat de orașul Vyzantion”.⁷ Termenul Romania în grecește a fost

folosit din totdeauna de locuitori pentru a desemna Imperiul Roman de Răsărit, iar în latină a început a fi folosit din perioada antichității târzii. De-a lungul Evului Mediu, termenul Romania s-a utilizat mai puțin în Europa de vest, în special după anul 800, când se numea mai mult „*Imperiul grecilor*”. După cucerirea Constantinopolului în 1204, a început să se folosească mult mai des numele de Romania în latină, în vest.⁸

Deși este plictisitor, vă dau mai jos lista împăraților romani de origine arimină.

Lista împăraților romani de origine traco-daco-iliră

1. Lucius Septimius Sever Perinax (193-211), numit în batjocură „micul trac” de fudulii senatori romani, pentru a arăta diferența ce exista între măreția romană și „uzurpatorul get născut în Tracia”.
2. Caracalla, Marcus Aurelius Antoninus (198-217), fiul lui Septimius, care prin Constituția Antoniniană promulgată în anul 212, transformă privilegiul de cetățean al Romei într-un drept al tuturor oamenilor liberi din imperiu. Roma are același statut ca și celelalte orașe, iar Italia devine o provincie ca toate teritoriile din vastul imperiu!
3. Publius Septimius Geta (209-211), fratele lui Caracalla, care a instituit după moartea sa un *damnatio memoriae* - ștergerea memoriei lui Geta, ceea ce a primul pas care a dus la înlocuirea denumirii de get cu cea de got;
4. Elagabal (Heliogabal, Marcus Aurelius Antoninus) (218-222) - reinstaurarea dinastiei Severilor;
5. Sever Alexandru - Marcus Aurelius Severus Alexander (222-235), cu care se stinge dinastia Severilor;
6. Maximim Tracul - Caius Iulius Verus Maximinus (235-238) avea un aspect impunător: 2,40 m înălțime și consuma pe zi 18 kg de carne și 27 litri de vin; începe „epoca anarhiei militare”;
7. Decius - Caius Messius Traianus Quintus Decius (249-251);
8. Marcus Acilius Aureolus (267-268);
9. Claudius II Gothicul - Marcus Aurelius Valerius Claudius (268-270);
10. Lucius Domițianus Aurelianus (270-275) - „restitutor orbis”;
11. Marcus Aurelius Probus (272-282);
12. Marcus Aurelius Carus (282-283);
13. Caius Aurelius Valerius Dioclețianus (284-305), cu el începe perioada numită „dominat”;
14. Maximian - Marcus Aurelius Valerius Maximianus Herculis (286-305);
15. Constantius I Chlorus - Flavius Valerius Constantius (293-306), tatăl Sfântului Constantin cel Mare;
16. Caius Galerius Valerius Maximianus (305-311);
17. Galerius Valerius Maximinus Daia (305-313);
18. Flavius Valerius Severus (305-307);
19. Flavius Valerius Licinianus Licinius (308-324);
20. Domițius Alexandros (308-328);
21. Flavius Iulius Crispus (317-328);
22. Sfântul Împărat Constantin cel Mare - Flavius Valerius Constantinus Magnus (305-337). Și mama lui, Sfânta Elena, era tracă de origine;
23. Constantinus al II-lea - Flavius Valerius Claudius Constantinus (317-340);

24. Dalmațius, nepotul Sfântului Constantin cel Mare, proclamat *august* între 335-337;
25. Hanibalius, de asemenea nepot al lui Constantin cel Mare, proclamat *august* între 335-337. După moartea lui Constantin cel Mare, ambii au fost respinși de armată și uciși;
26. Constant - Flavius Valerius Iulius Constans (333-350);
27. Vetronius (350);
28. Constanțiu II - Flavius Valerius Iulius Constans (337-361);
29. Constantius Galus (351-354);
30. Nepotianus (350);
31. Flavius Claudius Iulianus, supranumit Iulian Apostolul (361-363) - sfârșitul dinastiei constantiniene. A dat un decret împotriva dacilor, urmat de o extraordinară cenzură asupra utilizării numelui de get/dac.
32. Flavius Iovianus (363-364);
33. Flavius Valentinianus (364-375) - împărat al apusului;
34. Flavius Valens (364-378) - în răsărit;
35. Flavius Grațianus (367-383) - împărat al apusului;
36. Valentinian II - Flavius Valentinianus (375-392) - în apus;
37. Flavius Constantinius al III-lea (417-421);
38. Valentinianus al III-lea (425-455);
39. Marcian (450-457);
40. Leon I Thrax (Tracul) Magnus (457-477) - începe dinastia leoniană;
41. Leon al II-lea (474);
42. Vitalianus (513-515);
43. Anastasius (491-518);
44. Iustin I (518-527);
45. Iustinian I cel Mare (527-565);
46. Iustin II - Flavius Iustinianus (565-578);
47. Tiberiu II Constantin (578-582);
48. Focas (602-610) ultimul împărat trac al Imperiului Roman de Răsărit, care imperiu va fi transformat de Heraclius în imperiu elinesc, botezat în vremurile moderne Imperiul Bizantin.

Notă: pentru conformitate: Mică enciclopedie de istorie universală, editura politică, București 1988 și o altă sursă, evident nepartinică: http://en.wikipedia.org/nwiki/List_of_Roman_Emperors.

1. Emanoil Babuș, *Aspecte ale istoriei și spiritualității Bizanțului*, pag. 2.

2. Iosif Constantin Drăgan, *Idealuri și destine*, pag. 55.

3. V. Beșevliev, *Studii clasice*, 1961, pag. 263, citat de M.

Dogaru, **Românii sau „romanii de răsărit”, studiu internet.**

4. I. C. Drăgan, *op. cit.*, pag. 56.

5. Clifton R. Fox, *What, if Anything, is a Byzantine?*

6. John. S. Romanides, *Decadence, Rome and Romania*, Nota

5.

7. Timothy Dawson, *Byzantine Cavalryman - Cavalierul Bizantin, c900-1204*, pag. 4-5.

8. Romanides, *op. cit.*, Nota 10.

ODIHNĂ ÎN DOI

Cristina-Marina MURGEA

Odihnă în doi

Ce bine-mi pare că tu ești,
Ce fericit ești că eu sunt!
Eu pot dormi, fără să-nfrunt
durerea, tu mă privești..

gândind la steaua, ce căzând
face-o lumină ca-n povești!
Azi, m-am trezit, știu cine ești,
Cine voi fi, mă simt râzând

Când trece iar o zi, profund,
cu soare cu tot spre ceva
nevăzut, ne trăit undeva
de griji, bucuros mă ascund.

Cu ochii închiși amândoi
Visăm, odihnindu-ne-n doi.

Jinduind..

Lâng-o ceașcă de cafea, fierbinte și
aburindă,
Trei pișcoturi vanilate, cu alură feministă,
Dulci, foarte ispititoare, în ținuta lor nudistă
Făceau curte unui june, care buzele-și inundă

în licoarea aromată; cu o dorință fecundă
de-a ajunge fiecare, mai întâi, ca să atingă
voluptoasele acelea și, desigur, să învingă
cucerindu-i apetitul; fie doar și o secundă!

Le privea furiș râvnitul și se încredea în sine;
Îi plăcea să joace jocul, măgulit în propriul Eu
c-ajunsese prototipul unui adevărat Zeu!
Știa că, de le mănâncă, idila o să se termine!

Era greu, ca la ispită, să rezisti fără greșală,
așa că prinse în mână, să flirteze două clipe
cu prima; fără-a dori, cu patos, ceva să se înfiripe..;
Pe jos a scăpat el fragila și acum, pe pardoseală,

sfărâmată-n bucățele și firimituri, devastată,
pierise-n așa gest stupid! Neatentul exaltat,
spre a doua fină dulceață, mâinile și-a îndreptat,
însă-n cafea a picat, de-astă dată, biata «fată»!

Se uita cu neputință junele, lipsit de.. noroc,
La-mbibata bucătică, fără formă, fără farmec,
Victimă și ea a unui fatal, dar clar nedorit, înec !
Lipsa lui de-ndemânare generă acest soroc..

Îi pierise orice gust și cuprins chiar de rușine
n-a mai îndrăznit, se pare, într-o altă tentativă,
să atingă cea de-a treia pretendentă, costelivă..
Și-apoi nu era el genul, care crede în destine..

Uitând iute întâmplarea peste timp, tot la cafea,
Junele, cu alte prăjiturile continuase a brava;
Intr-o zi, cu- o siropoasă, succulentă baclava
Și atunci când a atins-o, constată că se lipea..

N-a mai avut încotro! A mușcat o bucătică
Și-ncă una, două, trei, dar i se părea prea dulce..!
Simțea că n-are scăpare, ea voind ca să-i inculce
dorința de-a mușca iar! Era copleșit de frică!

Mușcata lăsase urme, umplându-i mâna cu miere!
Degetele fu nevoit să-și lingă, junele acaparat,
Ce era cuprins de greață și chiar vădit supărat!..
..Zaharuri n-a mai mâncat și tot suferă.. de fiere!

De când..

Când sufletu-ți răcit de gheață
n-așteaptă primăvara-n gând
grăbește-te atunci, plângând,
să spargi a ierni-i fortăreață!

Ieși-vor ghiociei din lacrimi
fierbinți, atât cât să-călzească
răceala firii, omenească
și congelatele asprimi..

Trezește-ți inima la viață,
Întreabă-te, cu un surâs,
de când n-ai plâns ori nu ai râs
pân-a simți-n obraji roșeață!?

De când n-ai ascultat durerea,
De când n-ai alinat suspine,
De când cu critici anodine
Nu ți-ai mai exprimat părerea?

Poate nu mai știi nici de când
Cu aisbergu-ți trup plutit-ai
Și doar răceală răpândit-ai
Marea din jur influențând..

De când ești viu și până când
Vei adormi în iarna vremii
Să nu-ți pulseze-n hiperemii
Inima! dar poți fi blând

Iubind! Ești viu de când..

CE NE SEPARĂ REALMENTE DE MAIMUȚE ? sau ÎNTREABĂ-L CE MĂNÂNCĂ ȘI VEI ȘTII CINE (SAU CE) ESTE sau încă DE CE ACTIVITATEA FIZICĂ ESTE O NECESITATE VITALĂ SPECIEI UMANE Wladimir PASKIŢVICI

Am citit recent, în prestigioasa revistă *American Scientific*, două articole pe care le consider interesant de împărtășit cu cititorii revistei *Candela de Montreal*. Primul articol, care este cel mai important al numărului din Ianuarie, compară activitatea fizică la maimuțe și la oameni. Autorul, Dr. Herman Pontzer, specialist al antropologiei evolutive, a găsit că maimuțele sunt relativ « leneșe » în comparație cu oamenii – deci că cele două specii au un stil de viață cu totul deosebit (vorbesec de specia umană în general și nu de anumiți indivizi), – și descrie în detaliu diferențele de comportament explicându-le prin motive istorice, evolutive, punând accentul pe diferența de alimentare începută când specia umană a devenit omnivoră, pe când al doilea articol precizează modificarea genetică la baza acestei diferențieri.

Dacă suntem toți atrași de maimuțe este pentru că avem multe caracteristici comune, între care cca 99% din gene, dar aici nu ne interesează decât diferențele. Principalele diferențe sunt : morfologia (omul stă drept), aspectul (maimuțele au blană), alimentația (numai omul e omnivor), inteligența și... activitatea fizică. De fapt, se poate arăta că aceste caracteristici sunt legate între ele.

Totul a început acum cca 6 milioane de ani când un strămoș comun, trăind în copacii din păduri, a dat naștere la două specii de hominizi diferiți care s-au diversificat după aceea, treptat, dând specii diferite (Vezi articolul meu « *Despre originea omului – Partea a doua : evoluția umanoizilor* » din *Candela* nr. 1/2013). Principala diferență a provenit din cauza unei importante schimbări climatice care a adus o intensă perioadă de secetă în Africa, unde au apărut strămoșii noștri, seceră care a micșorat drastic dimensiunea pădurilor, densitatea copacilor din păduri și natura arborilor, creând importante probleme de hrănire, pădurile ne mai putând alimenta pe toți acești aneștri. Atunci, unii din ei au coborât din pomi și au căutat alimente în savane sau în stepele din jur. Pentru asta a trebuit să devină omnivore (să vâneze animale), să devină bipede (pentru că deplasarea pe două picioare consumă mai puțină energie), să transpire mai eficient (prin pori și nu în de-a lungul firelor de păr) – vezi articolul meu « *Cum oamenii pierzându-și părul de pe corp au devenit (probabil) mai inteligenți* » din *Candela* nr. 5/2010 – în alte cuvinte să aibă o activitate fizică mai intensă pentru a putea supraviețui. Bine înțeles, pentru a putea vâna, oamenii au trebuit, în plus să învețe noi arme și să colaboreze între ei.

Acum 2 milioane de ani, când specia *homo sapiens* a părăsit Africa și a plecat la cucerirea globului (vezi articolul meu « *Cum omul a colonizat globul* » din *Candela* nr. 5/2016) transformarea era completă.

Dar să revenim în prezent, adică la comentariile din articolul citat. Maimuțele – cimpanzeii, urangutanii, gorilele și specia numită bonobo – petrec 8-10 ore odihnindu-se și 9-10 ore

dormind, deci nu dispun decât de câteva ore pentru a se hrăni și a duce o « viață socială » normală. Cimpanzeii și bonobo se deplasează cca trei km pe zi, gorilele și urangutanii mai puțin. Efortul de a se cățăra în pomi (pentru cimpanzei, aceasta înseamnă să « circule » în mod vertical 100 m pe zi), reprezintă echivalentul caloric a aproximativ 1,5 km suplimentari. Cu totul deci 4,5 km pe zi sau cca 7 000 de pași pe zi (pentru oameni).

Pentru noi, o activitate fizică inferioară a 10 000 de pași pe zi conduce la un risc mărit pentru boli cardiovasculare și boli ale metabolismului (un adult american care nu face decât cca 5 000 de pași pe zi, are 10% șanse să devină diabetic și riscă serios să aibă boli cardiace). Lipsa de activitate fizică provoacă, după unii cercetători, cca 5 milioane de decese pe an !

Atunci de ce maimuțele nu sunt bolnave ? De ce, deși au un nivel ridicat de colesterol, aceste maimuțe nu suferă de boli cardiace ? De ce gorilele și urangutanii din captivitate nu au decât 20 % (cimpanzeii numai 10%) de grăsime, nu mai mult decât un atlet olimpic ?

Răspunsul este în evoluția diferită a speciilor în chestiune. Metabolismul maimuțelor e diferit de cel al oamenilor. Cel al oamenilor s-a adaptat (s-a accelerat) pentru a fi optimal pentru o activitate fizică ancestrală de cca 20 000 de pași pe zi. Azi, omul modern care face mult mai puține eforturi, plătește un preț ridicat : inflamații cronice, (care duc la boli cardiace), un nivel crescut de hormoni steroizi – testosteron, estrogen și progesteron – (care conduc la diverse forme de cancer), un nivel mai ridicat al hormonilor de stres, o producție de insulină mai ridicată (care conduce la diabetul de tip 2) și o slăbire a sistemului imunitar (care combate infecțiile).

Cei ce duc o viață activă, sau care au o meserie ce-i obligă să meargă mult pe jos, ca de exemplu poștașii care fac cca 15 000 pași pe zi, practic n-au boli cardiace sau metabolice !

Iată de ce autorul rezumă studiul său afirmând : « **Activitatea fizică nu este o opțiune, este o necesitate vitală a speciei umane** ».

Rămâne de văzut ce conține al doilea articol.

Acum cca 2-3 milioane de ani, a avut loc mutația genetică care a permis omului să alerge fără să obosească și să vâneze astfel toate celelalte animale, numai datorită epuizării lor într-o cursă pe o lungă distanță. Consecințele morfologice și fiziologice acestei mutații s-a propagat la întreaga descendență umană !

Dar pe ce bază se poate afirma acest lucru ?

Biologul Ajit Varki de la Universitatea din California la San Diego se interesa la rolul genei numită CMAH la maimuțe și la oameni. Gena este activă la maimuțe dar complet inactivă la oameni. La speciile fosile observate, a constatat că această genă s-a dezactivat tocmai acum cca 1,8 milioane de ani. S-a întrebat atunci dacă cumva gena în chestiune nu este cea responsabilă de diferența în activitate fizică între oameni și maimuțe. Ipoteza lui a fost că **dezactivarea** acestei gene, singură sau în conjuncție cu alte mutații genetice, a declanșat seria de schimbări morfologice și fiziologice observate la umani. Pentru a verifica această ipoteză, a încercat să dezactiveze gena CMAH la anumite maimuțe pentru a observa eventuala diferență de capacitate de a alerga pe distanțe mai lungi, într-un laborator sub control.

Cum n-a reușit să dezactiveze această genă la maimuțe, a încercat cu șoarecii. Odată ce a reușit s-o facă, a luat o serie de șoareci, unii cu gena activată, ceilalți cu gena dezactivată și i-a pus să alerge pe o roată mobilă. Ei bine, fără nici un antrenament particular, șoarecii cu gena dezactivată au performat 50% mai bine: mușchii picioarelor din spate au întrebuințat oxigenul adus de sânge în mod mai eficace decât în cazul șoarecilor normali și, astfel, maimuțele modificate erau mai puțin obosite !

Biologii care au studiat rezultatele experiențelor lui Varki au considerat că aceste experiențe constituie primul studiu genetic

care confirmă ipoteza rolului indispensabil al activității fizice la oameni.

Referințe :

Herman Poulzer, « Evolved to Exercise », *Scientific American*, January 2019, page 33

Jason G. Goldman, « Going the Distance », *Scientific American*, January 2019, page 17

POEZII

Marcela STRAUA

Floare de colț

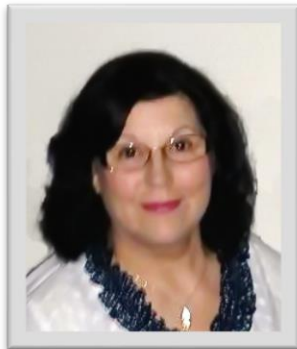
Floare de colț, regină din munți
De pe versanții cei mai abrupti
Îmbrăcată în frunze-steluță
Cambrată, păroasă mântăluță.
Cu inflorescența alb-sidefiu
Îți atrage privirea în pustiu
Parca în catifea se-nvește,
Floarea doamnei, cum se mai numește.
Monument al naturii, ocrotit
Giuvaerul Carpatilor, păzit.
Floare rară crescută din munte
Știe sălbăticia să-nfrunte.
Iată, pe pământul românesc,
Omul și floarea se asemuiesc!

Dor de ducă, dor de țară

În păr îmi crește-un fir de liliac
Și-n toamna mea cărări s-adâncesc
Mă poartă spre căsuța cu cerdac
Neprețuitul loc ce-l moștenesc.
Răzlețite gânduri împletesc
Pe cap le-așez ca pe-o perucă
C-o lacrimă fierbinte le stropesc
Vreau să stăpânesc dorul de ducă.
Mă cheam- acasă o primăvară
O simt, nu-i strigăt nici scrisoare
Tsunami în suflet, dor de țară
Rana neînchisă care doare.
S-aude Vizăuțul din pridvor,
Cor de brotăcei sub sălcioară,
Pârâul mi-a spălat mereu din dor
M-așteaptă-n fiecare primăvară.

Noaptea, la izvor...

Trece noaptea, încet, încet,
Luna fața își ferește
Și-o ascunde prin brădet

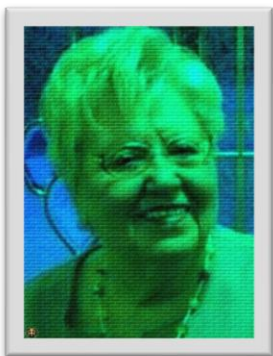
Iar iubirea clocotește.
Sus la munte e- un izvor,
Tot acolo-i o poveste
Care moare încetișor.
Trece noaptea, se grăbește.
În pădurea verde, deasă
Triști sunt brazii, se agită
Se-nclină, ani-i apasă
Trece noaptea,-i risipită.
Unde-s magicile șoaapte?
Le-am căutat lângă izvor..
Toate rățăcesc prin noapte
Se pierd pe poteci...de dor.
Cuibărită-n iarba crudă
Sub poala de arin verde,
Să simt firul cum asudă,
Frunzele să mă dezmiere.

Solitarul

Cine bate noaptea-n geam, când liniștea-i profundă?
Vântul s-a oprit de mult, nu e ramul de arțar.
S- a trezit nedumerit, si-i gata să răspundă...
E- un bondar care dansează sprinten-n văzduh , hoinar?
Încremenit- statuie rezemat de o glastră
Stă ascuns după perdea, paralizat de teamă.
Doar o rază de lună străbate prin fereastră..
Din depărtări, s- aude- o voce care cheamă.
Nu înțelege nimic, atent ascultă din nou...
E amăgirea nopții? Gândurile nu s-aud !
Zbor de fluturi, frânt în geam și reflectat ecou?
Inima e înghețată, sufletu-i de lacrimi ud.
Câte ofuri, câte gânduri, strigăt-n zadar,
Nopți pierdute-n neliniști.. are- un solitar..
Socializarea-i grea, se exprimă lapidar,
Șirul zilelor-l pierde, nu privește-n calendar.
Ai nevoie de schimbare, nu vine de- afară.
Întreții focul durerii? Arzi ca o țigară!

OPRIȚI TIMPUL!

Elena BUICA

Du-te vreme – vino vreme, cu toții simțim tot mai apăsătoare Moara de măcinat timpul și constatăm treptat că și-a mărit iarăși viteza de turație. Pe neștiute, pe ocolite, pe furiș, dar constant și sigur, ne-a luat în vârtejul ei și iată că, acum, cu toții fredonăm pe diferite variante: "n-am timp!". Industrializarea rapidă ne-a adus confort, dar ne-a furat din timp. Nimeni nu mai are timp

de nimic, de visare, de iubire, de înțelegere, de reculegere, de viață pentru noi înșine, de așteptare răbdătoare. Cine o face iese din ritmul vieții, rămâne pe margine, sau clachează.

Moara aceasta ne macină nu numai timpul, ci și obiceiurile, rosturile, tradițiile, mentalitățile, macină totul, pulverizează și nu mai știm care este esența lucrurilor, a trăirilor, a vieții înseși, nu mai știm în cine și în ce să credem, nu mai știm pe ce piloni să ne construim conștiința.

Privim neputincioși cum, fără remușcare, implacabila Moară ia în vârtejul ei trupul de abur al clipelor. Le macină, desprinzându-le din curgerea lor fără oprire, tocându-le și apoi zvârlindu-le în vânt. E surdă, ea nu aude plânsul clipelor înainte de a-și da sfârșitul, nu știe decât una și bună: că nemoartea nu există și își vede de treaba ei nestingherită, fără pauză pentru vreo scurtă răsuflare.

În nopțile de veghe, în liniștea deplină a camerei mele, când ascult, ca Lucian Blaga, cum "se izbesc de geamuri razele de lună", îmi pare că aud, de la o vreme, cum se furișează clipele, rostogolindu-se, trosnind în vârtejul luat de neîndurătoarea Moară. Se scurg, pe la fereastra mea, clipe mai bune, altele mai luminoase, unele cutremurate de câte o dureroasă întâmplare... Clipele se adună, își dau mâna și viața-mi de până acum pare toată numai o clipă, așa cum este totul sub scutul acelorași legi.

Dar există un univers unde Moara aceasta nu ajunge. E universul interior, care nu intră în ecuația ei, universul în care noi rămânem neatinși de scurgerea clipelor. Simțim scurgerea implacabilă a timpului în lumea exterioară, dar în cea interioară nu va ajunge să bântuie. Aceeași sete de frumos, de bine, aceeași sete de dragoste, de împlinire ne însoțesc până în ultima clipă, ba, mai mult, dorim cu toată ființa noastră să o avem, chiar și mai împlinită, dincolo de zările albastre, în acea lume pe care nu o cunoaștem, dar o dorim în acest fel. Și acesta este un antidot care diminuează devastările exterioare și nici nu e puțin lucru, deoarece, din pulberea clipelor dispărute, se naște iarăși viața. Alta, de o cu totul altă natură! Astfel, se naște în preajma noastră și o trăire nouă, cu fiecare nouă clipă. Ne fascinează mirajul amurgului, dar și speranța răsăritului unei noi lumi, taine care ne aduc împăcarea cu sinele nostru. Gândul coboară la

înțelesurile profunde ale lui Omar Khayyam: "Pe când stelele vor împodobi mai departe cerul, alți oameni își vor înălța case din cărămizile lutului nostru". Așadar, zicem noi că trece timpul prin viața noastră, dar, de fapt, nu timpul trece, el este etern, noi trecem prin el

Ne plângem că, plecând, timpul târăște după el fapte, nume, credințe, idealuri, dar uităm că tot el este acela care ne umple viața cu noutăți. Nu sunt de acord cu cei care cred că ne lasă mai săraci, timpul face doar schimbări. Ne doare că pierdem ceea ce a fost parte din viața noastră, în care am investit sentimente, speranțe, eforturi, dar tot timpul este acela care aduce primenirea, chiar dacă aceasta se află pe alte planuri, decât cele în care am pierdut. Timpul creează viață și tot el este acela care o macină, pentru a renaște sub altă formă.

Relația omului cu timpul este o drama existențială. Timpul este privit ca un moment efemer, clipa cea repede trecătoare, acea boabă de nisip în clepsidra timpului, pe care o poți privi în nemărginirea lui, ca o unitate de măsură a eternității. Constanța gândirii filosofice, reflecția asupra timpului, a fost preocuparea de bază a gânditorilor lumii. Motivul scurgerii ireversibile a timpului a constituit, de-a lungul vremii, motiv de inspirație pentru toți creatorii de artă, fiindcă exercită asupra ființei umane o adevărată teroare de frica îmbătrânirii și a dispariției. Și, totuși, timpul rămâne de-a pururi o mare necunoscută. Cine poate să ne spună ce e clipa și cât valorează ea? Conceptul de timp, deși acesta se scurge pentru toți la fel, este perceput diferit, în raport de vârstă noastră, dar și de trăirea interioară. Într-un fel se scurge timpul în copilărie, și altfel la maturitate, altfel simțim clipa când suntem fericiți, și altfel când suntem îndurerăți, timpul are dimensiuni diferite.

Dintre toate fapăturile pământului, numai omul percepe scurgerea timpului. Numai omului îi este dat să înțeleagă acest adevăr fundamental, că, în grădina timpului, răsare, crește, se înmulțește și apoi moare tot ce face parte din universul nostru. Și noi, oamenii, aparținând acestui univers, ne supunem acelorași legi, chiar dacă uneori ne vine să strigăm precum Corina Chiriac, în unul din cântecele sale îndrăgite: "Opriți timpul...!".

ERATĂ

Părintele Constantin Voicescu despre martirii de la Târgu Ocna: "Despre Târgu Ocna ar fi trebuit să vorbească Valeriu Gafencu, stâlpul de foc al spiritualității creștine din închisorile comuniste".

Autorul articolului este Părintele Constantin Voicescu și nu d-na Elena Buica cum s-a prezentat din greșeală.

“MĂRTURISIRI ASCUNSE ALE CĂLĂTORULUI FĂRĂ NUME”

D.H. SILVIAN

Astăzi e ziua în care nu au voie să-și calce pantofii. Nici de călcat între nu e permis. Părerile de rău sunt multe, dar se cere iertare, cererile sunt primite în așteptarea clemenței, și se merge înainte. În principiu, se trece de la una la alta cu speranța de mai bine, sau măcar la fel. Iar când tot repeți că a trecut timpul peste tine, îmi vine să te trec la colț. Aș trece cu vederea, că doar nu a trecut baba cu colacii, și trec în revistă toate cele adunate și făcute, însă nu pot fi de acord, noi

trecem prin timp și nu invers. Nu căuta o scuză nesimțirii, nepăsării și superficialității. Delăsarea și lăsarea scurgerii timpului se numește lene. Puturoșenia nu se iartă nici azi, mai ales astăzi.

– Când ai ajuns tu să fii așa ? Când ai devenit ceea ce ești ?

– Am crescut cu fiecare vacanță. În timpul școlii mă mențineam, iar în vacanță creșteam. Excursiile, voiajele, ieșirile mă făceau să cresc. Pot spune, am crescut pe drum ! Când mă întorceam, parcă eram mai bun, mai înalt, mai cunosător, mai cu poftă. De ce să îmbătrânesc ? De ce vrei tu asta ? De ce ai decis tu să o faci pentru toți ? Vrei liniște ? Îți voi vorbi în șoaptă. Îmi ceri să nu mă supăr pe tine ? Te voi ruga să ne supărăm împreună. Nu te poftesc de atunci, te cer de acum.

– Te vreau decent, calm, însuflețit, dar cu mai puțin patos.

Cruță, fii iertător, taci !

– Din tăcere sunt multe de spus.

– Șșș, am nevoie de liniște, de normal și decentă !

– Și ce dacă alea două se sărutau la colț de stradă ? Doar sărutau amândouă ce-i mai frumos pe lumea asta: femeia ! Ție nu-ți vine așa să te sui și tu într-un avion și să lași decența pentru alți neputincioși ? Patima nu-și așterne culcușul în așternuturile bunelor moravuri.

Spuai că nici nu ai profitat îndeajuns ! Ai dreptate, nu te contrazic. Atunci ne ascundeam în așternuturi de împrumut și poate aveai remușcări. Ce greu te trăgeam după mine ! Era o seară târzie și caldă în care Bucureștiul se dăruia învelit într-o lumină de lampadare și roză. Cerul se lăsa violat de bubuitul și jăratecul artificierilor ce-l asaltau, trotuarele erau desculțe și lipsite de tălpi și de pavaj, iar cele câteva babe mici și îndesate, care se grăbeau să traverseze bulevardul prăfuit, nu se potriveau peisajului. Bătea din nou acel vânt de vară pisăloagă și de toamnă leneșă ce plimba pleonastic mirosul shaormeii gătite și răsgătite cel puțin de câteva ori. Întrebai, mereu, unde te duc. Unde te duc ? Nu am înțeles de ce trebuia să îți arăt și să îți răspund de fiecare dată. Te duceam întotdeauna bine. Te mulțumeam des. Te bucurai mult apoi. Poate nu îți plăceau surprizele, poate ți-era teamă că pierzi controlul. Cine te controla ? Cui trebuia să dai socoteală ? Nu-mi păsa, eu te purtam acolo unde bunul și binele poartă, sau se poartă. Și ne lăsam purtați. De ce să nu fi insistat ? Da, am un dar, un fel de talent să ajung acolo unde e frumos la timpul potrivit. Auzeam zumzetul mulțimii, dar străzile erau aproape pustii. Oare îmi pierdusem al meu magic touch !? Atunci ce simțeam, ce auzeam ? A, muzică, glas de femeie, prezentatori. Și te trăgeam. Și te lăsa ceva mai ușor. Un ultim colț și iată: mii de oameni, zeci de mii, și o scenă, tineri, artiști, copii, muzicieni, mega speakers și lumini, pink lights. Știam cine era, dar acum o vedeam pe viu pentru prima

oară. Ți-am spus că e bună, ți-am spus că am un gift să știu când cineva e bun ! Și erau și Smiley și Puya. Vezi, ce era așa de greu ? Îți plăcea, te vedeam cum adorați, mai ales locul pe care ți-l făcusem, chiar în față. Așa, ca să te simți și tu o VIP. Băiețușul de lângă tine, cu mâinile ridicate, de pe umerii tatălui său îi făcea semne, o respira cu deplin atașament. Sub gluga în dungi, care îi acoperea părul blond și lung, era fericit. I-am făcut o poză. Piața Ateneului era fericită. Noi eram fericiți ! Ce puțin se cere, ce lucruri simple ne pot face fericiți ! De data asta, câțiva ani mai târziu, în orașul meu era chiar frig. Stătusem afară puțin cam mult așteptând-o. S-a uitat în ochii mei, am salutat-o discret, fără să clipească, fără să mă dezlipesc, iar ea a spus: cu asta vreau, eu cu mașina asta mă duc, eu cu el mă întorc. Știam că așa va fi, și așa a și fost: yep, “bop bop, close the shop, a big night on the rocks”, allez, allez !

– De ce te bucuri când fac o greșală ? De ce aștepti cu nerăbdare momentul în care voi greși ? Îmi cauți cu minuțiozitate imperfecțiunile. Și te bucuri de parcă m-ai dori defect.

– Nu se poate, asta nu o cred, nu îmi vine să cred ce aud. Cum să se bucure ? Tu nu greșești niciodată !

– Vă cer iertare, e adevărat, eu nu greșesc niciodată, aș fi înconjurat de prea multă bucurie.

Aerul de afară, ba cald, ba rece, și cald și rece, frunzele care se țin mortii, sărbătorile, pe care des le ignori, mustul, pastrama, zacusca, vederile primite, vederi netrimise, anticariate, iarmaroc, mirosuri, gusturi, toate-s predispoziții ce mă aduc mereu la tine, toamna, mereu toamna, ca un semn, cu un semn, o afirmare, o amendă, o aroganță amendată de un orgoliu tomonic. Însă, și în ciuda ascunderii, căci suferința se cere de cele mai multe ori ascunsă, cum simt, miros și gust, mai vreau și știu că mai pot, și nu numai că eu nu greșesc niciodată, dar știu că am dreptate. Toamna asta, începutul ei, mă rupe din ce în ce mai adânc. Dor de dor. După atâta dulce și amar, știu bine de cine. Cu toate că te-am ramplasat de câteva ori, și bune, tot la cuiul tău se oprește roata norocului, iar vremea mea tot pe tine cade. Tu ai să-mi spui acum că doar cădeau și că tot ce a fost a fost, iar eu am să-ți vorbesc de ce este pe cale de a fi, și mă întorc și ne văd cum tulbure ne îndreptam ținându-ne iară de mână pe străzi întortocheate, preîntâmpinând momentul. Nu mai fusesem niciodată aici, dar cunoșteam deja locul, știam unde mergem, știam că istoria l-a transformat în muzeu, eram împreună pentru a o pătrunde, și împreună, scările trecutului doream să le pășim, dar odată ajunși în fața lor, ai început să tremuri, fața ți se schimbă, nu vorbeai clar, nu se distinge ce spuneai, doar un lucru, doar ceva de neconceput, mă îndrumai să intru porțile templului singur, fără tine, fără motiv. Nu te recunoșteam, și în vârtejul clipei ți-am înmănat cuvinte cu tăiș, tumoarea să ți-o scoată. Nu mai știam cine ești, dar știam de unde vii și cine te mână. Nu putea exista un vizavi, nu îți puteam permite existența peste drum. În față, în punctul exact opus nu aveai loc, nu era nimic de înțeles față de, nici în raport cu. În comparație cu ce să accept, vizavi de ce, vizavi de cine ? Și am încleștat pumnii, și cu părul tău în mână am traversat strada. De păr dusă, ai intrat și porțile și vestibulul, am trecut nava cu tine și te-am lăsat la picioarele altarului, unde să îți continui sacrificiul.

Iar ei își pusese viața în cutii, miniaturi, bucățele și tragice rupturi de amintiri fără nume. Nu ceruseră nimănui să fie protagoniști, nu ceruseră muzee, monumente sau inscripții. Însă, acum și nu demult, cioburile existenței lor se regăseau în vitrine,

pe străzi întunecate. Istoria se transformase într-o unitate comercială care le-a achiziționat suferința pentru a o vinde călătorului avid de curiozități. Ei nu au avut privilegiul să întrebe de ce, și nici dacă o meritau, nu fuseseră aleși pentru a li se răspunde. Nu plănuseră să fie eroi și nici victime, și nu, în niciun caz obiecte vechi de anticariat.

Îmi spuneai, te întrebai, mă întrebai, gândeai cu voce tare: "cum de faci, exact asta este, cum de te nimerești cu ce-i mai bun, cum până la urmă ai nu numai bun, nu prost, nu rău, dar... cel mai bun ?!". Am zâmbit fără modestie, aproape am râs, dar nu de tine, și nici de întrebare, era un compliment pe care îl acceptam cu mândrie, o lecție de realitate, de viață, credință și împlinire. Când cauți absolutul, până și fărâmurile sunt grandioase. Când împarți bunul, bun capete ! Un zâmbet, o privire, un gest plăcut, o vorbă bună, o mângâiere: lucruri simple cu puteri magice. De cauți bunul, bun găsești. Tot ce trebuie să știi este să nu păcălești și să știi să iubești.

Știi prea bine de ce nu-mi ești soție. Ne despart altarele. Eu nu mă închin la niciunul, iar tu nu ai învățat cum să o faci. Și se pare că nu poți toată viața să rămâi turist. Dar, în istorie accidente se întâmplă, în viață mai mult, iar pe stradă și mai mult. Ieri am distrus mașina. Vezi, mă laudam, eram plin de mine și am fost pedepsit. Partea proastă, cea care este cea mai nefastă, este că nu știu de ce. Nu, nu de ce am fost pedepsit. Asta nu mă miră, sunt destule și din plin. Însă, nu înțeleg ce s-a întâmplat. Ploua ! Era întuneric și la mine. Păcat ! Somn ușor, altarul meu ! Sunt vinovat și mă închin. Și la picioarele tale. Sunt iarbă, sunt un spin, nu bun, sunt chiar hain. Am avut un accident. Nu sunt o victimă. Dar mă doare peste tot. Mă doare, doare că nu sunt perfect ! Am fost !

– Ești cauza, tu ești durerea lucrurilor ! Ajunge, ai umplut îndeajuns pocalul cu toate sfaturile tale, eliberează-ne de tine ! Mai lasă-i și pe alții, permite, îngăduie !

– Te las, pa !

Dar nu mă lasă vorbele tale. Patul te încadra la fel ca scoica ce o aducea pe Venus la mal. Stăteai dreaptă și-mi cercetai părerea. Apoi, am mâncat. La masă. La masa noastră toți sunt bineveniți, toți sunt egali, unii mai egali ca alții, și se stă unde se poate. Masa noastră e a mea. Căci eu am pus-o, eu am dat-o. I-am făcut o poză. Toți eram fericiți, toți eram frumoși. O masă frumoasă cu oameni frumoși. Unii mai mult ca alții.

Aveam aproape 16 ani, obținusem cu mari intervenții o cameră la Montana, și schiam, și eram bine, bine îmbrăcat, și eram filmat, și eram unul dintr-un grup de temerari pe care îi lega aceeași tinerețe. Și ne plăcea muntele și înălțimea lui, și soarele peste nori. Cu toate că eram pe post de ștab și plătisem din plin cele două paturi, și cu toate că știam și că mi se atrăsese atenția că voi avea un concetățean posibil și repartizat de ONT cu care voi fi obligat să împart camera, totuși, mare mi-a fost surpriza când, după vreo zece zile, am văzut dulapul invadat de haine străine cu preponderență gri și bej. Ceea ce nu am știut era faptul că va trebui să îmi împart și altele cu el. "Păi ai două canadiene, cum asta ? Păi și eu vreau să merg pe munte." Și-o pune fără să ceară voie, și în oglinda holului îngust se laudă cât de bine îi vine. "Nu mi-ai răspuns, cum de tu ai două și eu nu am niciuna ?" Era de la Partid, avea mutra aia tipică untdelemn și era prima oară că-l vedeam, dar îl cunoșteam, îl întâlnisem și aveam să-l întâlnesc din ce în ce mai des, era genul ăla standard de om pe care îți este bine să-l eviți. Își aruncase expres carnetele pe noptieră. Iar eu, ca prostu', am răspuns că una este pentru schi și alta pentru zi de zi. "Atunci, când tu ești la schi cu una, eu o voi purta pe cealaltă." Sângele îmi lovea ba timpanele, ba vârfurile palatelor. Deci, îmi umblase în lucruri, îmi făcuse

inventarul și mă provoca deliberat. Am apucat să spun nu, când, spre norocul meu, se bate la ușă. El se repede și deschide. Era prietena mea de munte care își împărțea și ea tinerețea cu mine și din când în când, cu cine îi era mai bine. Era micuță, bine formată, foarte bine formată și purta prea mult machiaj. Avea părul vopsit și scurt, portocaliu, buze obraznice și prea mult ruj. Nu o oprea nimic, și fără să necesite o invitație, intră, trece pe lângă el, se ridică la urechea mea și mă întreabă dacă ăsta e ăla, pentru ca mai apoi să se pună leoaică, în fața lui. Iar cu buzele alea rotunjite de atâta ruj, i se răstește. "Cine ești ? Și ce cauți aici ? Asta era camera noastră, și acum mi-e frig și mi-e somn." Și își scoate pantalonii fără a se grăbi, chiloțelii aproape că-i acoperă minunata insolentă protuberanță, și se ascunde în așternuturi. Ea, avea deja 16 ani. El își arăta gingiile într-o grimasă nătângă; avea vreo treizeci și tunsoarea aia tipică pe numere. "Păi, mă culc și eu !" Și se băgă îmbrăcat în patul lui. Iar eu, mă uitam așa, la amândoi și la culcușul lor plătit de mine, și... "Ce stai, vino să mă încălzești." O, o, nu el, ci ea mă chema ! El, se făcea că deja sforăie. Nu ne păsa de el. Patul era îngust și ea mă îmbrățișa cu picioarele ei pulpoase și primitoare. Ne băgam unul în celălalt, avea prea mult ruj, dar ne era cald și ne era bine, iar strâmtoarea nu mă deranja. Nu știu ce mi-a șoptit când el a mormăit ceva în replică. Oho, atât i-a trebuit, a tras pătura și cearceaful de pe noi, expunându-ne, și a început să mi-l mitralieze ! "Te faci că dormi, te faci, te prefaci, poate că na, vrei să ne și vezi ! În loc să fi plecat elegant din cameră, tu rămâi și tragi cu urechea și cu ochiul la doi copii care se odihnesc după o zi de sport sănătos !?" "Păi, voi sunteți fără rușine !" "Adică, vrei să spui că eu mă... aici, și tu vrei să privești !? Poate vrei să scrii asta în raport !? Stai, că mă duc să o întreb pe mama dacă asta este ce trebuie să faci." Cât de membru activ era, așa de activ a părăsit camera. La întoarcere, ea plecase, iar el nu a mai scos un singur cuvânt. Nici eu. Dimineața, eu am suit devreme la Cotă, el cred că încă dormea, iar seara, dispăruse. Mi-am găsit canadiana la recepție.

Soacră-mea, azi, după patruzeci de ani, a descoperit disco și s-a supărat pentru că m-a bufnit râsul. "Poate vrei să spui că l-ai redescoperit." Îmi povestea că la ei în casă nu se râdea, iar că acum vrea să moară pe o muzică veselă și fără să sufere. Eu i-am spus că toți suferă înainte de mor. M-a contrazis și mi-a relatat, cu o oarecare invidie, că socrul ei s-a dus pe loc uitându-se în bucătărie la soția lui, pe care nu o iubea. Și eu i-am răspuns, vezi, nu numai că a murit suferind, dar a suferit o viață întreagă. Sau, cine știe, poate că în momentul ăla a fost cel mai fericit. Mă duc să-i pun "Born to be alive", versiunea lungă, the album version: 7 minute și 26 de secunde. Cred că și Patrick râde.

Mâncasem bine la un bistrrou scump, dar extrem de bun. Meritase și eram mulțumiți. Ne-am urât pe curând și i-am transmis complimente șefului, care a ieșit să ne strângă mâna. Ne-am plimbat puțin, îmbrățișați, prinși în satisfacerea necesităților corespunzătoare și, din ochi, am hotărât calea hotelului. Remarcasem un bețiv care-și alegea cu insistență victimele printre mașini și care nu pleca până nu primea birul. Nu prea mi-a plăcut și îl urmăream de un timp cu privirea, în caz că. Maniera în care cerșea era puțin cam agresivă pentru gustul meu. Ne întorceam pe aceeași străduță, iar chelnerii micului restaurant închideau deja ușa și duceau gunoiul pe gang. Zgomotul lor i-a atras atenția și i-a văzut, și ne-a văzut. Nu era decis la cine să meargă mai întâi. Nu mi-era frică, trecusem pe aici de sute de ori în pantaloni evazați, saboți și cămăși mulate. Cândva, în colțul ăsta de stradă se cerceta moda, apoi s-au tras gloanțe, iar restul a rămas în istorie. Cu pași rapizi, decizia a fost luată. Îi alese pe cei doi băieți de la bistrrou, care, de îndată, îl și alungară. De unde eram, auzisem ceva de un foc, o țigară, lucruri specifice repertoriului de acostare și atac. Nesatisfăcut, se întoarse, refuzul îndreptându-l către noi. Enervați, chelnerii au

tipat amenințându-l, iar el a fugit și s-a ascuns între mașinile parcate. I-am întrebat, în trecere, pe cei doi tineri care ne-au salutat din nou, dacă e ceva de capul lui, iar ei m-au liniștit cum că nu e periculos și să nu îmi fac griji pentru noi. Iar eu le-am răspuns că nu pentru noi îmi făceam griji, ci pentru el. Așa, în caz că. Și toți au râs. La noi în casă se râdea mult. Am lăsat briceagul în buzunar.

Mă tot întreb de ce nu scriu despre prezent. Nu pot. Odată scris, devine trecut. Iar despre viitor, mă deranjează să mint, îmi plac certitudinile, prefer să inventez adevăruri fără a face promisiuni. Așteptam un taxi, nu știam ce îmi va aduce viitorul, nu eram sigur nici măcar de prezent, când am văzut portarul că ia așa, o poziție de drepti. Din Maybach-ul negru lucitor, un bărbat superb, într-un costum Brioni la fel de impecabil, a coborât și a fost dus direct în sala de mese a hotelului. I-am făcut cu ochiul celui care îl aștepta și i-am spus: "bravo, unul greu, stați la salut, mișto băiatul". "Ce greu domnule, să-i vezi patronul, ăsta nu-i decât șoferul, a venit să ia comanda." Și deodată, a apărut cu două chelnerițe sexy, și toți, plini de cutii aromatate, s-au suit în mașină și au plecat. "Barosanului îi place chinezesc." "Și observ că-i și place să fie servit." Cert este că lucrurile nu mai erau ca în trecut. Oare !? Cine a avut trecut, are și prezent și viitor. Iar cine nu, îi va trece.

Eram pe râu, un fel de lac cu o mie de insule, trăgeam tare la pedale contra curentului, ne țineam aproape de mal ca să nu ne pierdem și priveam în sus la gardul electricizat ce păzea un castel modern de o mărime total nelalocul ei. Avansam încet cu gura deschisă. Din stufăriș câteva găște sălbatice rup tăcerea. Lin și fără efort, un caiac cu un domn bine bronzat și musculos padelează pe lângă noi și ne salută uimirea. Îi fac un compliment. "Dacă este casa dumneavoastră, cu deplină admirație, vă felicit. Dacă nu, să îmi spuneți dacă știți a cui este." "Ha, ha ! Nu este a mea, dar probabil că este a unuia care, în cinci ani, își va petrece viața în pușcărie."

Nu miroase prost, viața e așa cum trebuie, are și valuri. Nu te strâmba, rămâi, fii în viață, bucură-te ! Uneori pute a om rău, sau doar pute rău, dar cel mai des, doar pute a om.

Să dau mai mult și să primesc mai mult !? Sunt mai mult decât te așteptai ? Te miră că încă te aștept ? Te așteptai tu să întreb ? Ce aștepti ? Sunt unde mi-ai lăsat amintirile să îmi vorbească și unde vorbele nu înlocuiesc dorințele. Sunt unde nu te voi mai vedea și totuși acolo unde simt multă bucurie. Sunt bine, am rămas la fel de neschimbată pentru tine. Așa mi-ai cerut. Nu mă întrebam multe. Nici eu nu alegeam. Mă lăsam aleasă. Până ajungeam în cameră, călcam drumul cu încetinitorul. Într-un ritual neregizat și cu dorința în ochi, prelungam preludivul. Cu tine, în timpul sexului, iubeam. Te-am așteptat de când eram copilă. Te-am numit al meu pentru un pic de viață, așa precum erai, precum îmi ești, și te-am ascultat. Asta-ți e răsplata, ți-e dor, și asta-ți e pedeapsa. Periculoasă soartă, nu-i așa ? Ce zici ?

Nu ne-am plimbat între minime și maxime. Aveai dorința în ochi și înainte, și în timp ce, și după, mai ales după, și începeam din nou: cu parfumul, chimia, împreunarea, alinierea, tandrețea, nebunia, plăcerea, mușcăturile, întâlnirile, toate, toate la maxim. Zic !

La fel făcea nevastă-mea în copilărie. Când era plină sau plictisită de ce mai avea de mâncat, împrăștiat resturile pe toată suprafața farfuriei. Aseară mi s-a spus că nu împărțim nimic, că doar împrăștiem. Dreaptă în justetea ei dureroasă, această constatare m-a mișcat și m-a atins adânc. Acum nu mai face chiar așa, acum lasă doar o bucatică neatinsă, ca și cum ar demarca prin această afirmație existențială faptul că am fost, am

trecut și că am existat și unii, și alții. Iar unii trec cumplit, amar și chiar extrem de periculos.

În "Dimineața care nu se va sfârși", Eva dorea să-și împartă sângele cu toți. M-a cutremurat imaginea acelei scobitori însângerate pe care a pus-o înapoi în suport cu celelalte, pe masa restaurantului. Ce face o femeie să se dăruiască într- așa fel ?

Am încercat toaletele, să fiu sigur că funcționează bine. Apartamentul resortului all inclusive era spațios, frumos și primitor. Totuși, un veceu nu mergea bine. Am ridicat cu greu capacul. Placa raftului era plasată exact peste și nu permitea să vezi interiorul tancului de apă. Am pus mâna înăuntru și am scos o bucată de hârtie, un ambalaj de tampon sanitar. Am avut un presimțământ, știu, nu, nu se putea, de ce, cum, nici nu era ușor, și totuși, da, totuși, am simțit ceva de plastic, cilindric, ceva care împiedica scurgerea și tragerea apei. Aplicatorul de tampon era mov și făcea clic. L-am scuturat de apă înainte de a-l arunca și o picătură de sânge a căzut pe marmura băii. Mă întrebam, eram curios, wc-ul celălalt era bun, dar totuși. Trebuia să plecăm, nu am mai avut timp să verific, însă la întoarcere, seara, am scos capacul, era mai simplu, toaleta asta nu era încastrată în mobilier, și spre uimirea și satisfacția curiozității mele insuportabile, un alt aplicator mov plutea în apa rezervorului. De data asta am folosit o pungă de plastic. A doua zi am observat că se terminaseră kleenex-urile. Totuși, cutia era grea. Am deschis-o, la fundul ei mai erau încă multe șervețele de hârtie, dar pe deasupra lor era pus, da, un aplicator de tampon folosit, tot mov. Am cotrobăit cu lanterna în lung și-n lat toată suita asta de lux. Am găsit doi crabi care veniseră și ei să ne ureze bine ați venit. Într-adevăr: o primire all inclusive ! M-am interesat și am aflat că locatarii anteriori erau din Texas, un el și o ea, un cuplu normal în banalitatea sa cea mai comună.

Duminică dimineață te-am mușcat între coapse și mi-ai spus să-mi cer iertare. Mi-ai mai spus că-ți vine să vomiti. Iar eu mi-am luat erecția și am plecat. Nu suport repulsia. Dar m-ai prins de un deget, m-ai întors în tine, și am închis ochii.

– N-ai decât să te duci să te controlezi.

– Ar trebui, e scuză bună.

– Eu fac dragoste numai cu oameni de seamă. Dacă îți era frică, de ce nu ai venit cu prezervativul în buzunar ?

– Ba am venit ! Cum de ție nu-ți era teamă ?

Stăteam în fața porților. Nu, nu erau porți, nici uși, nici gard și nici cărare. Era doar un început de deșert și un sfârșit de oraș asaltator. Coborâsem de pe cămilă. Le vedeam, pășeam mătreața lor milenară și le cutezam intrarea, un triumghi în triumghi, o mușcătură în straturi de piatră. Uitasem de grup, eram singur. Nu mai vedeam nici hoardele de turiști, nici pălăriile lor caricaturale, nici autobuzele, nici beduinii, nici aparatele de fotografiat, nici forfota, nici ghizii poligloți și nici hoții de buzunare. Nu mai auzeam rugăciunile și nici chemările lor, nici infernul constant al claxoanelor, nici ofertele de schimb monetar. Eram doar eu, priveam deschiderea piramidei și pentru prima oară în viață mă simțeam beautifully insignificant. Aș fi dorit să-mi împart sentimentele, să mă împart, dar eram prea mic, prea puțin, și m-am bucurat să fiu singur. Singur, simțeam și vedeam mai bine. De data asta preferam sihăstria. Lui Marc cuvântul "uniți" îi dă frisoane. "Îi pui pe oameni împreună și fac prostii !" Da, îi dau dreptate, împreună oamenii fac prostii, dar și grandioase minuni. Și uitam de ce, și cauza, și scopul, și sacrificiul, iar sacrificiile rămăneau dispersați la poalele marelui. Și toate astea în drum spre tine. De cele mai multe ori singur, dar din când în când și împreună. Practica era necesară. Mă mai opream pe ici, pe colo, fiind de datorita mea să aplic și să verific efectiv cunoștințele teoretice dobândite. În ultima noapte

mă invitase la ea, hotelul ei fiind la câteva străzi de al meu. Îmi aduc aminte ce șocat am fost să văd oameni dormind în nisipul lăsat pe trotuar de la câte un bloculeț în curs de renovare. Dar mi s-a spus să nu-i plâng, deoarece ăștia sunt cei norocoși: nisipul e moale și curat. Ne-am oprit la bar și mi-a oferit un Martini, și încă unu', și vorbe, și întrebări, și propuneri. Îi plăcea accentul meu în franceză și îmi asculta poveștile, iar eu povesteam. Și orele treceau mai repede decât aș fi vrut. Dorea să las excursia și să rămân. Era încă frumoasă, încă tânără și foarte curajoasă: o belgiancă în Cairo, la deschidere de granițe. Și de deschis, era deschisă și extrem de mărinimoasă. Venise și ea cu o excursie organizată și rămăsese, așa puțin, vreo trei luni. În hotel toți o salutau, o cunoșteau și îi făceau cu ochiul, dar și mie, mai ales mie. Am stat până la cinci dimineața, nu am rămas, prea mulți clins d'oeil, am fugit spre hotelul meu, am urcat în grabă scările, mi-am aruncat lucrurile în bagaj și am prins autocarul, dar nu înainte de a primi o papară gigantică de la colegul meu de cameră care nu dormise toată noaptea de griji. Era un bătrânel, un fermier, crescător de cămile, care credea că pijamaua nouă pe care nevastă-sa i-o pusese în geantă, constituia un veșmânt elegant de supeu. Apropo și fiindcă a venit vorba de wc-uri: ca să nu o consume făcând risipă în mod ușuratic, țăranul ăsta al deșertului nu trăgea niciodată apa. Am tras-o eu, aveam douăzeci de ani și nu mă temeam de risipă.

În prezent, poveștile nu sunt decât banalități frivole. Lasă-le să treacă un pic prin cearcănele timpului și ele devin legende, "the stuff of legend", remarcabile celebrări ale celor scurse.

A cerut de ziua lui să-i aducă mulți invitați bine îmbrăcați, iar ea i-a răspuns că o să treacă pe la cimitir să-i facă rost. "Astăzi am împlinit 92 de ani, de ce toți oamenii arată la fel ca ieri ?"

Viața e un film subtitrat într-o limbă pe care nimeni nu o cunoaște. Mai ții minte de câte ori am văzut Sandokan în cinematografele alea de cartier, sub paltonul tău verde ?! De câte ori am încercat să intrăm la Reds ?! Viața e o Comedie mută ! Ne străduiam să nu facem zgomot, dar sunetul iubirii nu poate fi asurzit. Mimam ude plăceri de vlăstari și ni se părea normal ca mimul să fie singurul care vorbește. Eram proaspeți și plini de poftă. Te căutam, iar tu mă lăsa să te găsesc. Șșș !

- Mă crezi dacă îți spun că încă îl mai am ?
- Eu verific și cred tot. Te-am crezut întotdeauna. A, paltonul ăla milităresc, rusesc: un clasic ! Ce ne mai ascundea de lume !
- E la ai mei în cămară. Și acolo ți-ai lăsat amprenta. Ai mei nu mai sunt, dar tu... da. Ești peste tot: desenele, măștile, plicurile, surprizele, florile uscate și presate, covorul, fotoliul, paltonul. Nu crezi, vino să-l vezi ! Nu mai țin minte când a fost ultima dată, nu l-am purtat de ani și ani. Nu m-am îndurat să-l dau și nici să-l arunc, e încă bun, cred că, încă, acoperă destul de bine. Vino, dacă nu crezi ! Ce șșș ? Și ce Reds ? Reds a fost făcut după ce m-ai părăsit. Nu cu mine intrai. Hai, vino, vino să-l vezi, poate mergem la un film. S-o fi jucând viața noastră.
- Eu vreau și eu joc. Nu sunt mofturos. Mă vrei, mă ai ! M-aș da pe bani, dar nu am. Nu fac mofturi. Ce vezi, asta privești ! Pardon: asta primești !
- Râzi tu, râzi !
- Lasă-mă să râd, că de plâns, plâng alții !
- De ce să plângă alții ?
- Nu asta am spus !
- Era chiar un palton frumos. Și îl purtam bine.

Toată dimineața am jucat poker cu părinții mei. Trișau încontinuu și îmi luau toți banii. Mama era crupierul și partida devenea din ce în ce mai înflăcărată, tata fiind singurul care câștiga. Din nou și din nou și din nou, și cu toate că știam că era numai un vis, nu mă puteam smulge din el. Mâncam un sandwich,

aveam mâinile pline de unt și nu puteam să țin cărțile ca lumea. Se vedeau și de pe o parte și de pe alta. Jucam un joc recurent și obsesiv. Mai scăpam câte una care cădea în sus. Eu le căutam sub masa rotundă, dar cărțile de joc loveau plafonul. Nu aveam tavan. Aveam doar un nor obișnuit, ca toți norii. Nici ai mei nu mai sunt.

"Nu i-am bătut, ce să-i mai bat." Eram trei, eram mai mulți prichindei, dar de ăștia îmi aduc cel mai bine aminte. Semnul dintelui lăsat în degetul mare de la mâna stângă îmi ține memoria proaspătă. Mă mușcase într-atât, încât tat-su a trebuit să-i descleșteze maxilarele ca la un buldog. Nu fusese ideea mea, ei mă numiseră căpitan și purtam titlul și funcția cu mândrie. Poate că asta îi declanșase talentul de canin. Ne plimbam în livada de la poalele cetății și cercetam cu atenție posibilitățile în formație. Câteva moviile ne atraseră curiozitatea de exploratori. Nu eram novici, am înțeles imediat că ne aflam în fața unei mari descoperiri. Mormântul împăratului iepurilor nu își găsea justa valoare într-asa un peisaj sterp. Am fugit în casă și am adus sacul de sport pe care tatăl meu îl prețuia nespun de intens. Era un sac din ăla cilindric, tipic, de pânză tare și cu fund de piele și buzunar și șnururi. Am adăpostit tot nisipul sacrei movile în sac pentru o înhumare într-un loc mult mai demn de așa nobilă poziție. Însă, din nefericire, vocile mai puțin regale ale femeilor prezente au vibrat poruncitor vrea: "la masă, la masă, la masă !". Cei doi complici mi-au ținut băncuța sau fundul ca să nu cad, și cu chiu și cu vai am agățat temporar comoara în cuierul de la intrarea în casă, un hol lung și întunecos care tăia culcușul familiei de lumea promițătoare dintre ruine și Ozana. "Veniți aici, veniți aici !" Așa ne-au făcut scularea aceleași voci care ne îndopaseră seara de dinainte. "Ne-au invadat furnicile ! Sunt peste tot, pe podea, pe pereți, intrarea e plină !" Îl văd pe tata încă în pantaloni de pijama, pe bunica, văd mătuși, cărpe, găleți și pompa aia cu cap de mort din tinichea. Mă gândeam, ca toate că încă nu făcusem pregătirile cuvenite: "o fi venit și furnicile la înmormântarea împăratului iepurașilor". "Și cine a pus tot nisipul ăsta în sacul meu nou ?" Verii mei: nimic, norocul meu, nu au reacționat, nu făcuseră legătura. Nu degeaba eram eu căpitanul. Iar tata, dacă ar fi știut cine a adus mușuroiul ăla de furnici în casă, cred că asta ar fi spus: "ce să-i mai bat".

De ce îți povestesc eu asta, acum ?! Știu eu, dacă vreodată va trebui să mă identifici: la mâna stângă, sub unghie, puțin înspre stânga, la degetul mare, vei găsi o mică cicatrice în formă de incisiv. O port de la patru ani și jumătate. Tatăl lor s-a prăpădit ieri. Căpitanul Dudanski îl salută !

- Și pe noi cine ne ajută ?
- Îi îndrumăm pe părinți, îi îndrumăm pe copii. Pe noi cine ne îndrumă ? Cine ne ajută ?
- Facem totul cum ne duce capul, de capu' nostru.
- Ne facem de cap !

Ajută-mă să te caut, dar nu, nu voi veni niciodată, calc acum singură și orașul are un zgomot sinistru, fără noi, fără tine, nu mai pot să, nu am mai mult, nu mai pot să fiu, m-am golit, nu mai pot să fiu goală în fața ta, nu mai vreau să mă vezi, nu înțeleg de ce nu îmbătrânești, de ce nu o faci și tu, nu mă chema că nu vin, nu mă, am fost blestemată, nu mă mai blestema și tu, ajută-mă, distruge, împrăstie, eu nu pot decât să aștept așa precum, așa de o viață, doar a mea, a mea și fără tine, m-am obișnuit și am pretenții, dar nu multe, și atunci nu am să-ți spun niciodată, da, din nou niciodată de ce nu plec, doar stau, însă nu găsesc, iar umbrele mă sperie, mă dor, mă împiedic de ele, mereu și în aceleași locuri, mi le amintești mereu, ajută-mă, ocupă-te și tu de altceva. Știu, tu găsești. Ai știut să o faci dintotdeauna. Eu nu am învățat. Nu am să te rog niciodată să mă ajuți să te găsesc. Cineva mi-a spus că te-a zărit. Eram doar eu, privind în geam de vitrină,

agățându-mă în disperare de ce a fost. Eram doar eu, eram de ambele părți ale geamului. Tu luai poza. Arată-mi-o ! Acum, pe loc, că pe celelalte ai tot uitat să mi le arăți ! Nu trebuie să dai nimic la dezvoltat, acum sunt digitale.

“Te plimbă, te poartă. Te plimbă, te, dar nu-ți bate la poartă.”
 “Are un stil aparte.” Așa o fi, am eu stilul meu. Nu sunt în căutare de stil, caut stilul, caut să fac stilul și nu în stil. Trec peste, trec prin. Trec plin. Aștept să mi se iasă cu plinul în cale. Ca să îmi meargă bine. “Mi-a ieșit cu plinu’ în drum.” Tata o spunea. Și așa v-o spun și eu. “Se duce, se-ntoarce, se duce, se-ntoarce, te învăluie cu toate. Este o morișcă permanentă.” Sunt, și ușa-mi pare cunoscută, dar eu la ea nu bat. Asta-s eu ! Eu, eu, eu ! Deschide !

– “Mai ții minte iubito ?” Am fost. Am fost mereu, mereu invers. În loc să visez că fac dragoste cu ele, eu chiar făceam, iar visul ți-l dăruiam. Cu tine visam dragostea de vis, cu tine mă iubeam în vis. Ți-am fost fidel până și în vis. Mai ales în vis. Visam !

– Mai spune o dată “vis”, ca să te cred !

– Mai ții minte iubito, pașii de fier pe care îi călcam în ajunul despărțirilor ? Dar cei zburători ? Nu sunt zeu, nu sunt zeu !

– Zău !?

– Doar om și nici atât. Praf, piele, uscăciune, eram eu, câțiva ani scurși, o cutezanță și un strigăt de dorință. Sunt fidel dorințelor mele: merite, nevoi. Sunt un nevoiaș, vizez ! Și mi-e precum merit.

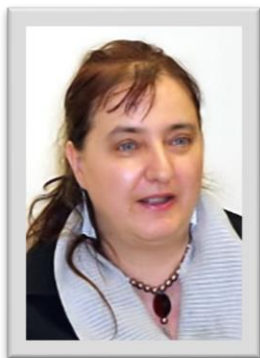
– Ți-e dor ! Nu te mai zbate, zău !

They say to forget and forgive, but lately, with age, I forget what a have to forgive. Nu sunt supărat. De ce să mă supăr ? Nici mohorât. Doar observ. Mă resimt pe post de spectator. Când eram mai tânăr, spuneam că iert, dar nu uit. Acum uit ce trebuie să iert. Mă acuzi, mă judeci, mă scuipi: “ubi bene ibi patria” !? Păi sigur că e bine. Binele eu îl dau ! Patria eu o fac ! Acolo unde eu sunt, acolo unde eu calc, acolo-unde devine patrie ! Ce te iei de culoarea panglicii ? Nu mă supăr frate, dă-mi câte medalii vrei!

OBSERVAREA ENERGIILOR CREATOARE ALE RALUCĂI PILAT

– Câmpuri quantice, inspirație și talent –

Eva HALUS

Originară din București, România, Raluca Pilat și-a început educația artistică la Liceul Nicolae Tonitza, ca pe urmă să studieze la Institutul de Arte Plastice Nicolae Grigorescu, dându-și examenul de diplomă în 1989. A predat cursuri de artă copiilor la Clubul de Artă din sectorul 6, timp de 12 ani. A venit în Montreal, în anul 2002, unde își continuă cariera artistică.

Cu o privire strălucitoare, arzătoare, care denotă o trăire intensă, Raluca Pilat este o fire timidă și modestă. Este unul din puținii oameni pe care îi cunosc care crede încă în forța individuală, în personalitate, cu tărie, fapt care este demodat în lumea în care trăim azi, când forța colectivă, chiar și conștiința colectivă sunt pe primul plan. De aceea, mă simt privilegiată că îmi acordă un interviu.

EVA HALUS : - În picturile tale ne dezvălui o lume imaginară, în care simboluri alunecă de pe terenul real în fantezie. Am înțeles că există un substrat filozofic în ele, în legătură cu destinul omului, pe care îl tatonezi.

RALUCA PILAT: - În atelierul meu, în lucrul meu, relația cu pânza aș putea să o compar cu un parteneriat : o persoană dragă pentru întâlnirea cu care mă pregătesc emoțional și spiritual.

De fiecare dată îmi doresc ca să aduc în relația noastră o versiune a mea cât mai înaltă, să-i dezvălui fațete tot mai rafinate, tot mai sensibile, mai armonioase, mai profunde ale personalității mele. Știu că la rândul ei, îmi va oferi exact ceea ce eu îi voi transmite.

Așa cum oamenii din viața noastră sunt oglinzi pentru noi în care descoperim aspecte diferite ale personalității noastre, cred că pânza din fața mea joacă același rol. Îmi reflectă cu

Raluca Pilat

acuratețe cine sunt și ce mai am de ameliorat în mine în acel moment. Este o relație sfântă, bazată pe o sinceritate absolută, într-o continuă evoluție.

În lucrările mele recente nu urmăresc o filozofie anume. Dar dacă aș căuta una, aceea ar fi cea a IUBIRII. A acestui liant fabulos pe care îl mai pot numi Lumina sau Viața. Cea care se afla în noi și pretutindeni, și pe care o găsiți în lucrările mele sub forma unei imagini-simbol, o sferă alungită în partea de sus. Este simbolul feminității, al fertilității, al pistilului care conține germenul vieții, al oului filosofal.

La baza procesul artistic, după mine, se află trei elemente : Intenția, Atenția (sau Focus-ul) amândouă susținute de o Implicare energetic- emoțională. Este procesul creator pe care fiecare ființă umană îl manifestă instinctiv la început, iar mai târziu, în mod conștient. Este «Marea Operă » cum o numeau alchimiștii, prin care ne purificăm, ne dizolvăm pentru a ne recrea sub imperiul ființei celei mai pure.

Probabil acesta este motivul pentru care arta majorității artiștilor, spre sfârșitul carierei, devine tot mai epurată, mai

simplică, redusă la esență. Ea devine pur și simplu reflecția propriei lor personalități alchimizate deja la sfârșitul vieții.

Viața și arta m-au făcut să înțeleg în profunzime dictonul înțeleptului Pierre Teilhard de Chardin : **"Noi nu suntem ființe umane care trăim o experiență spirituală (aici pe Pământ), ci ființe spirituale trăind o experiență umană"**

EVA HALUS: - Care sunt pictorii care te-au influențat, ca stil, mod de gândire, etc?

RALUCA PILAT: - Mă fascinează imaginația fantastică a supraraliștilor, (Marx Ernst, Chirico, Victor Brauner, Juan Miro), modul neașteptat în care juxtapun elementele, creând forme cu o nouă conotație, unde rațiunea este lăsată să se odihnească, iar lumea onirică, a subconștientului, ne invadează. Dar, în același timp, compozițiile libere, cu linii de forță ce prind forme în funcție de temperamentul și viziunea artistului, spontaneitatea și sinceritatea tușelor expresioniștilor abstracți mă bântuie în permanență. Admir mult arta lui Mark Rothko, Willem de Kooning, Franz Kline, și mai ales Antoni Tapies.

EVA HALUS: - În lucrările tale din ultimii ani predomină culorile albastre, iar ele sunt cu atât mai puternice cu cât tu le imprimi și o mișcare pe pânză : sunt parcă aburi care se evaporă, sunt alteori pătrate sau triunghiuri care se dezintegrează, poate sunt uneori ca o respirație într-un loc rece, unde respirația îngheață. Ai expus multe din aceste lucrări la expoziția "Bleu" de la Galeria Michel Bigué, din St-Sauveur, Quebec. Povestește-ne ce ai simțit tu când ai pictat.

RALUCA PILAT: - La această expoziție am invitat publicul într-un voiaj interior în care culoarea celestă, albastrul, devine mesagerul emoțiilor profunde și novatoare. În lucrările mele armonia între rigoare și spontaneitate, între sobrietate și fantezie cromatică mă ajută să privesc lumea printr-o viziune artistică personală a cărui rol de netăgăduit pentru mine (și sper că și pentru voi de asemenea), este cel de a dezvălui extraordinarul ascuns dincolo de lucrurile obișnuite. Acesta este, în opinia mea, rolul sinequanon [**sinequa-non**] pe care îl are artistul în această lume. A picta este pentru mine un mod de a îmbrățișa, de a aborda lumea, de a creea noi legături cu ea. Prin arta mea încerc să aduc la viață aceste conexiuni, să surprind aceste forțe invizibile.

De când mă știu, am fost inspirată de științele oculte, în special de latura spirituală a Alchimiei, iar mai de curând de teoria câmpului cuantic în care conștiința joacă un rol profund și transformator asupra realității noastre imediate. De aici probabil rezultă jocul vizual cu câmpuri de forță pe care le redau pe pânză.

EVA HALUS: - În decursul timpului ai avut numeroase expoziții solo și colective, în galerii din Canada, Statele Unite și Europa. Care sunt galeriile care te reprezintă sau cu care colaborezi de obicei?

RALUCA PILAT: - Sunt galerii care se găsesc în Montreal, Quebec, Toronto și Atlanta, cum ar fi Galeria MX - Montreal, L'Harmattan - Baie St-Paul, Galeria 133 - Toronto, Galeria Michel Bigue - St Sauveur și Galeria Chic Evolution în Art in Atlanta.

EVA HALUS: - Ne-am cunoscut când am venit la un vernisaj de-al tău, la o expoziție organizată la Hotel Delta din Montreal. Atunci pictai...Pasărea

Măiastră! Era unul din primele simboluri care le descifrai în lumea imaginară, inspirat de Brâncuși și de folclorul românesc. Știu că m-am simțit foarte mândră că acest simbol este expus în centrul Montrealului. Povestește-ne, te rog.

RALUCA PILAT: - Cred că aceea a fost prima mea expoziție la Montreal, în anul 2010. Mi-a trebuit un mare curaj să expun, nu mă simțeam încă la nivelul profesional pe care mi-l doream, dar știam că ieșirea în lume a lucrărilor mele și acel stadiu la care mă aflam atunci erau o necesitate în procesul evoluției artei mele. Așa că am închis ochii și m-am aruncat în necunoscut. În acea perioadă am simțit nevoia să mă conectez la acest simbol, al păsării măiestre. Rezonam cu ideea de ardere și curățare a trecutului, trecutul din toate domeniile vieții : artistic, profesional, sentimental și de recreare a mea pe un alt nivel.

EVA HALUS: - Acum câțiva ani ai avut un contract pe o perioadă mai lungă cu o galerie din Statele Unite. Poți să ne descrii cum a fost această colaborare cu ei?

RALUCA PILAT: - Timp de 3 ani am fost reprezentată de o agenție. Ei erau intermediarii între mine și galerii. Au fost trei galerii : în Florida Onessimo și Las Olas și alta în Baltimore – Renaissance Fine Art. care mi-au expus lucrările prin această agenție. Colaborarea cu agenția a fost avantajoasă numai dintr-un singur punct de vedere. Mi-au deschis noi locuri și spații pentru expunere, astfel tot mai mulți oameni au putut intra în contact cu arta mea. După 3 ani m-am retras pentru că agenția și galeriile îmi luau 75 % din vânzarea lucrărilor, ceea ce îmi părea mult prea mult.

EVA HALUS: - Bineînțeles, fiind un artist valoros, ai primit în decursul timpului mai multe premii și distincții. Care sunt acestea?

RALUCA PILAT: - Nu prea îmi place să particip la concursuri, dar m-am lăsat convinsă de două ori. Am primit în anul 2011 Primul Mare Premiu secția « frontiera figurativă » la al 28-lea Salon Internațional de pictură și arte vizuale la Montreal și în anul 2014 Primul Mare Premiu la secția de « artă contemporană » la al 30-lea Salon Internațional de arte vizuale la Montreal.

EVA HALUS: - Ne poți descrie o zi din viața ta obișnuită ca Pictor?

RALUCA PILAT: - Draga mea Eva, pentru cei din exterior zilele mele în care lucrez și care sunt aproape 7 zile din săptămână, nu par prea interesante. În general dimineața fac o plimbare în natură de 30-40 minute, iar după micul dejun mă închid în atelier. La început răspund la mesajele primite, uneori privesc pentru un timp noi galerii, noi pictori și arta lor, dar nu zilnic. Fac asta pentru că îmi dau seama că trebuie să fim mereu informați despre tendințele și noutățile în artă, apoi mă apuc de lucru. Încerc să intru într-o stare emoțională înaltă de entuziasm, de exaltare, ajutată de dominanta cromatică pe care o aleg. Lucrez până seara. După masa de seară îmi fac meditația de o oră sau mai mult, apoi dacă mai am timp, mă uit la un film scurt, sau mai des în ultimul timp, mă culc.

EVA HALUS: - În afară de pictoriță, ești și ilustratoare de carte! De fapt, una se completează pe cealaltă și, din câte știu eu, doi scriitori de origine română din Montreal, anume profesoara Ortansa Tudor, regretata ta mătușe și poetul Adrian

Erbiceanu, președintele ASLRQ, te-au invitat să ilustrezi două volume de poezii: cel al dnei Ortansa Tudor, care a apărut în anul 2012 și care este o colecție de poezii ale lui Emille Nelligan, „Clavirul de odinioara”, editura „Le Caius du livre” în traducerea din franceză în română a autoarei și volumul de sonete, *Însemnele nopții* al dlui Adrian Erbiceanu, apărut la Editura Anamarol, în 2016.

RALUCA PILAT: - Eva dragă, totuși nu mă pot considera ilustratoare de cărți. Cu toate că am terminat secția de grafică și ilustrațiile și copertile de cărți erau temele foarte des impuse la facultate, nu am avut multe cărți cu ilustrații sub semnătura mea. Eram încă la începutul carierei mele de artist canadian, arta mea încă nu era total abstractă, mătușa mea mi-a văzut tablourile, și și-a dat seama că s-ar potrivi foarte bine cu atmosfera poeziei lui Nelligan. Apoi ne-am lansat amândouă în concepția copertii și tehnoredactarea cărții, susținute fiind în acest demarș și de Adrian Erbiceanu. În ceea ce privește Adrian, povestea este asemănătoare. A venit la vernisajul expoziției mele „Imaginarium” de desene. A perceput presupun, o anume muzicalitate, ritm, armonie a liniilor în compozițiile mele și mai târziu și-a dat seama că s-ar potrivi foarte bine cu armonia și atmosfera versurilor lui. M-am bucurat mult pentru ambele colaborări și mă simt onorată că au ales arta mea.

EVA HALUS: - **Acum câțiva ani ai început să iei cursuri de yoga și de meditație, simțind probabil că te vor ajuta în exprimarea mai precisă a mesajului tău artistic și a dozării energiei, a deschiderii centrelor de energie, etc., iar anul acesta de curând, ai fost într-un yoga retrait în Spania. Povestește-ne, te rog. Ai reușit să și pictezi acolo? Cum ai reușit să integrezi yoga și meditația la personalitatea ta artistică?**

RALUCA PILAT: - Nu sunt interesată de yoga propriu zisă. Însă da, meditația face parte dintr-o ramură ce ține de yoga, dar ceea ce mă interesează pe mine este acest tip de meditație adaptată societății în care trăim astăzi. Este un mijloc de a te retrage din mijlocul stimulilor uneori agresivi din zilele noastre și a te conecta la ființa ta. Este o metodă de a diminua stresul, de a-ți echilibra energia, te invită la introspecție și autocunoaștere, și nu în ultimul rând, la vindecare. Cred că în societatea actuală este imperativ ca fiecare individ să înceapă să-și trăiască viața într-un mod conștient, să înțeleagă că fiecare gând, emoție și reacție le creează propria lor personalitate și implicit propria lor realitate. Dacă nu sunt mulțumiți cu viața, cu realitatea lor, nu trebuie decât să-și schimbe personalitatea. Pentru că personalitatea ta îți creează realitatea. Da, pare ceva dificil, dar aceasta doar pentru că am acumulat o mulțime de modele mentale, printre care și cel care spune: «este imposibil să te schimbi, este prea greu». Eu am fost martorul multor persoane care s-au vindecat miraculos, dar evenimentul fericit nu s-a întâmplat decât după ce s-au schimbat, după ce și-au depășit limitările mentale și rezistențele create de un anumit sistem de gândire. Boala există în vechea personalitate, nu în cea nouă. Mă interesează acest proces, această muncă permanentă cu mine de a scoate la suprafață adevărata mea natură care este aceeași ca a celorlalți. Ea este Iubire, Compasiune, Bucurie, Recunoștința. Revenind la această tabără de o săptămână în care ne retragem din viața cotidiană, programul este foarte încărcat de dimineață de la 5

până seara la 9 cu meditații și conferințe. Nu se pune problema de pictat pentru că este o săptămână în care te deconectezi de la tot ce însemna până atunci viața ta. Energia și entuziasmul cu care mă întorc din această săptămână îmi dă oportunitatea să mă conectez mai bine la inspirația de care am nevoie în munca mea.

EVA HALUS: - **Faci parte din câteva grupări artistice din Montreal, Diversité Artistique Montréal și RAAV. Cum este colaborarea cu ei, care sunt lucrurile de care beneficiezi fiind membră în aceste organizații?**

PALUCA PILAT: - M-am retras din aceste organizații de câțiva ani. Eu personal nu am avut beneficii în urma înscrierii la ele. În schimb știu că m-aș fi bucurat de niște avantaje dacă aș fi avut mai puțin de 35 de ani.

EVA HALUS: - **Ce ne poți spune despre experiența ta ca profesor de arte vizuale? Cum este să lucrezi cu copiii?**

RALUCA PILAT: - Privind în urmă, acea perioadă când predam la Clubul de artă din București, îmi pare acum dintr-o altă viață. Am avut mari satisfacții alături de copii, acolo mi-am descoperit fațete ale propriei personalității pe care nu mi le cunoșteam. De fiecare dată, se creaa o energie magică între mine și copii, un fel de legătură profundă, intimă, care făcea ca sfârșitul orei să se prelungească de fiecare dată, spre exasperarea părinților ce așteptau nerăbdători sfârșitul lecției. Continui și aici să lucrez cu copiii dar dau numai lecții private la sfârșitul săptămânii.

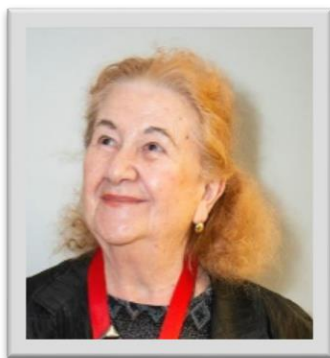
EVA HALUS: - **Care sunt planurile tale de scurtă și lungă durată? Ce expoziții ai în pregătire?**

RALUCA PILAT: - Tocmai am avut trei expoziții de grup în aceste prime patru luni ale anului. În cadrul Galeriei MX la Montreal și la Toronto am fost 3 artiști care am expus la Galeria 133. De asemenea, a avut loc și expoziția de primăvară a galeriei L'Harmattan la care am participat, care s-a ținut într-un local la Montreal. Va urma expoziția de toamnă a Galeriei L'Harmattan, iar în rest voi lucra pentru galeriile care mă reprezintă. Galeria din Atlanta mi-a cerut urgent să-i trimit mai multe lucrări pe hârtie, iar în momentul de față lucrez pentru ea.

EVA HALUS: - **Mulțumesc foarte mult! Și pentru a încheia această frumoasă incursiune în viața unui artist, voi cita câteva cuvinte despre Raluca Pilat, scrise de criticul de artă André Seleanu : « Formée dans la profonde tradition de l'école artistique roumaine et bucarestois, Raluca Pilat a aussi assimilé des éléments des écoles québécoises et canadiennes. Son art possède un côté instinctif façonné par une longue histoire culturelle reflétée par les couleurs bien harmonisées et une calligraphie raffinée, sophistiquée, qui regarde subtilement vers le registre postmoderne et contemporain. On aura compris : un art à la fois clairement défini, une palette personnelle mûrie par le travail et l'expérience et sur ce socle, des vastes possibilités... Une œuvre polysémique enracinée dans la Terre et débouchant sur l'imaginaire. »**

SCRISOARE

Melania RUSU CARAGIOIU

Mult Iubita mea Poetă,
Cristina-Marina Murgea,

Timpul trece, uitarea se
așterne atunci când anii se
adună.

Din adâncurile memoriei și
al singurului geamantan, am
scos aceste file, din
atașamentele de față, file, care
la vremea lor m-au bucurat
nespus

Toate au fost cam astfel:

Locația: Timișoara și București și...

Prietenă mea Domnișoara octogenară Profesoara Natalia
Lăzărescu, fostă prietenă cu Pierre Benoit, la Istanbul, era o
mare amatoare de concursuri și se bucura precum un copil
atunci când primea un premiu din străinătate, dânsa având
dorința de a se vedea mereu călătorind, ca în tinerețe, dar
acuma puterile fizice și materiale nu o mai ajutau.

În plus pentru atât de multă corespondență cu străinătatea
ajunsese să bată la ochi. A mai făcut și imprudența să
fotografieze un peisaj citadin frumos, în apropierea Sediului
securității din Timișoara și pentru aceasta a fost chemată la
un interogatoriu și pusă la ordine.

În fiecare zi dânsa avea idei noi și cum își petrecea cea
mai mare parte a timpului la Secția mea de la Biblioteca
Județeană Timiș, Secția Documentar, Periodice, Carte
românească veche și Carte străină veche, îmi împărțasea mie
și colegii, multe din ideile care îi veneau.

Văzând dânsa că eu lucrez asiduu la mașina de scris, în
redactarea codificării cărții vechi, lucrările mele de cercetare
sau pentru cenzurările în a căror comitate eram, ca fiind
delegat din partea Instituției mele, plus materiale pentru
comunicările științifice din afara bibliotecii, într-o zi mi-a zis
ceva care m-a flatat și cum ceea ce îți place nu prea uiți, eu
mai țin minte și acum. „De ce, zicea dânsa, dacă pregătești
atâtea materiale, pentru sesiunile de știință și
altele, de ce nu trimiți o copie și la Academie? Ai
putea deveni membru corespondent!”

Dar această invitație m-a făcut să zâmbesc,
văzând în secția mea atât de mulți cititori
cercetători, unii cadre universitare, care nu se
aventuraseră spre a deveni membrii
corespondenți ai Academiei...

În altă zi Doamna Natalia m-a luat din scurt și
mi-a pus înaintea nasului o invitație de la Revista
„La Pologne” pentru un concurs în limba franceză.

De data aceea am devenit interesată.

Dar de data aceea trebuia să plec la Leningrad
(Petersburg), peste două zile cu excursia
organizată de colega mea, Magda F.

M-am ocupat prea puțin de redactarea pentru
concurs, de data aceasta scris de mână, deși aveam
acasă mașina mea proprie de scris, înregistrată,
conform dispozițiilor, la securitate și verificată în
fiecare an.

Am orânduit pe acasă și m-am pregătit de

plecare.

În trenul până la București nu am putut scrie nimic spre a
termina materialul. Spre nenorocul grupului nostru de turiști
și norocul meu pentru materialul de concurs în întârziere,
am așteptat legătura pentru acceleratul spre Moscova, câteva
ore. Acele ore le-am folosit pentru a termina ceea ce
începusem și destul timp de a pune materialul în plic, așa
nerezvuit, cum ieșise „la prima vista”.

Subiectul pe care l-am ales era o întâmplare autentică din
„Familie”, despre bunicul meu „Moș Porfir”, cum îi ziceam
eu, care a emigrat temporar în America, după 1907, pentru
o perioadă de opt și după un concediu lung în țară, pentru
încă cinci ani.

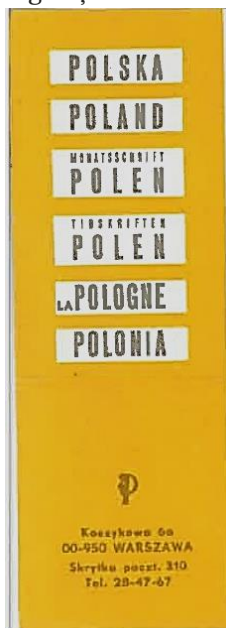
Revistei poloneze „La Pologne” i-a plăcut subiectul și am
primit un premiu internațional substanțial: Revista „La
Plogne” ca abonament gratuit pe o perioadă mai lungă, nu
mai țin minte, Marele Compendiu - „Istoria Poloniei” și
invitația ca să îi vizitez la Redacție.

La început am avut unele dificultăți, Polonia fiind pe
vremea aceea pusă la index, dar după o interpelare la
securitate, totul a fost bine și m-am bucurat de primirea
revistelor care nu veneau direct la mine, ci după ce fuseseră
văzute, după dispozițiile cunoscute.

Cât despre o deplasare în Polonia nici nu putea fi vorba

Deci vedeți, dragă poetă, că nu am copia manuscrisului,
pe care ați dorit să îl vedeți, dar bunicul meu „Moș Porfir
Siniceanu”, poreclit „Americanu” a apărut de câteva ori în
scrierile mele actuale și i-am făcut și o baladă care a fost
primită de public cu mare succes, existând și un video prins
de D-na Artistă Eugenia Alexei- Mărgineanu., la Câmpul
românesc de la Val David, (Quebec-Laurentides- Canada)

Iubită poetă Cristina - Marina Murgea, vă mulțumesc
pentru faptul că m-ați făcut să îmi reamintesc de acel frumos
moment, când sub oarecare presiuni am reușit să scriu un
material de mult succes.

Varsovie, le 30.10. 1981

Chere Madame,

Nous vous remercions de votre participation au
concours "Rencontre avec le livre polonais" dont les
résultats seront publiés dans le numéro de décembre
de notre mensuel. Nous avons le plaisir de vous informer
que votre déclaration extrêmement intéressante a obtenu
une distinction. Nous vous en félicitons et vous envoyons
le prix séparément.

Avec nos cordiales salutations.

Ryszard Wasita
Le Rédacteur en Chef

ÎN SURÂSUL *Lia RUSE*

PRIER

Râde iarăși timpul!... Ce troiene, ce ger
Era-n viscolul sălbatic, și ce zăpezi „vai,
Împânzeau aerul într-un zbucium de nai
Și, ninge violent din cer...
Se urcă abur de nea! Cum, toate s-au dus :
Zăpezile, gerul și-atâtea tăceri,
Tristețea rămasă peste ziua de ieri
Și-un galben, în nori, la apus...
Astăzi, e prea bine,... e înalt, e frumos!
Iarnă, ce greu a fost și, nu vreau să mai știu...
În golul de afară acum, e destul și e viu
Respirăm aer sănătos...
Altădată, iarnă, poate voi încerca
Să mă-ntorc, să te cânt, să te scriu , să-ți zâmbesc,
Într-un vis strălucit să trăiesc, să iubesc,
Să-mi tresalte iar, inima...
.....
Își urcă ultima urmă? Sau totuși, poate nu!
Pleacă? Nu prea știe ce să facă, nici acum,
Pictează, iar, pe ceruri, rotocoale de fum...
Dorul meu de April, ești -Tu-!
Primăvară! Ia la fugă frigul tăcerii,
Norul ce pică tristețe, vremea de-argint,
Vrem covorul verde în miros de absint
Și sărbătoarea-Învierii!
S-admirăm primăvara adorând albul lin,
De plăcere și de vis și de cânturi în timp,
În zefir, eu să râd, prin acest anotimp,
Tu.. să m-aștepți sub cer senin...

PAGINI DE TIMP

Soarele, din nou, se miră la ferestre,
Timpul strânge clipe prea pline de parfum,
Sub coviltir senin se-ncheag-atâtea zestre
Și arde-n amintire privirea noastră-acum!
Văzduhul, iar se umple de taină și uimire
Și sar, din suflet, vorbe pe nesfârșitul scris
Imagini regăsite -păstrate cu iubire-
Că sunt trăiri prea pline care se cheamă vis.
Pământul e-n asediu sub vremea ce îl fură,
Pe roata divizată, cu brațe de argint,
Ce îi croiește-n cifre o poveste pură
Sclipind în dăruire sub raze de alint.
Înmugurește alb! Din nou e sărbătoare,
Îmi reazim dorul de înc-o zi și înc-un vis.
Petale dulci de zarzăr ning cu împăcare...
Număr pagini de timp! Când vii?... Parc-ai promis!?

SUNETE RESPIRÂND

Sunete respirând miresma-nmugurită,
Singurătăți de veghe, tăcând, plutind pe vânt
Și vietățile ce în văzduh palpită,
Sunt semne că primăvara a sosit cântând
Bat ceasurile zilei adunând cuvinte
Din timpurile vechi ale graiului străbun,
Bulgări de lumină strălucesc căzuți în fum
Reverberând în mugurii de clipe sfinte...
Și,.. iarăși admirăm, rămași în neuitare,

PRIMĂVERII

Cum pe țărâna goală, iarba, iute, murmurând
A tremurat ușor în vântul ce duce-n spinare
Aburii iernii înfiorând natura blând...
Se despletesc lucrurile esențiale,
O sclipire proaspătă trece într-o clipită,
Se colorează clipele sentimentale
Și barca vremii ne trece-n vremea vrăjită...

DE PAȘTI

Noaptea, când clopotul chema pentru-Înviere,
Lumea, primenită, se grăbea spre biserică
Pe drumurile-mpodobite cu tăcere.
Preajma lăcașului sfânt, devenea feerică!
Ieșea, din altar, preotul, în noaptea divină,
Creștinește, ardea făclia în ritm fermecat!
În sclipiri răsfira Lumină din Lumină
Și-n clipa sublimă spunea : CRISTOS A ÎNVIAT!
Ascultam tăcuți,... eram pătrunși în acel moment.
Privind lumina sclipind, rătăceam în visare,
Sunetele suave se ridicau fluent
În noaptea minunată și în sărbătoare...
Înconjurată de cei dragi veneam acasă
Pe drumul înspicat de făclii tremurate
Cu sufletul înnoit ne așezam la masă
În veselia bucatelor mozaicate
Mama, cu chipul blând, era strălucitoare
În camera sonoră, plină de melodii
Când vioara tatei vibra fermecătoare
Și-mi legăna copilăria-n bucurie...

13 MAI

Munte cețos... Clipa mov, umbre, desena!
Noi pe munte, în sat crepuscul argintiu,
Motorul sforăia și am ajuns târziu,
Sala alb-roz, pași grăbiți, bolta atârna...
În orașul tăcut, vremea altei veniri,
Trecătoare și ea ca și clipa, -un fum-
Împlinind înc-un an...Cu mașina la drum,
Am plecat, pe o ploaie cu dăre subțiri...
Un alt gând împlinit, alintări ca de crin
Înfrunzind armonii pe iubirea din noi,
Într-o foame de vis, într-o sete de ploi,
De viori și de dans și de timp trecut lin.
Amintind, iar, un dor ne-ntâmplat de frumos,
Timpul nostru trecut cu priviri de abis,
Într-o viață de om ne-am iubit ca-ntr-un vis,
Și-am sorbit sentimentul atât de sfios !?
Am intrat într-un dans, de priviri, ca-n oglinzi
Cu toți anii noștri regăsiți în trecut
În spațiul luxos dintr-un sat necunoscut
Cu lumina pictând, clipa noastră, sub grinzi...
Treisprezece Mai ne-a adus și, ..am venit
Cu plăcerea în noi, ca o primăvară,
Într-un restaurant cu vedere clară
Peste poza anilor ce i-am împlinit...
Au rămas amintiri ce vor trece de-acum,
Seara caldă și noi, seara tândră de Mai,
Într-o sală, alb-roz, cu ferestre spre rai
Cu zefir, printre flori, cu-adieri de parfum

ADRIAN ERBICEANU, UN POET BIDIMENSIONAL PE SCARA CELOR 100 DE TREPTE ALE CREAȚIEI SALE POST-ROMANTICE

Carmen DOREAL

Am venit astăzi în fața dumneavoastră să vă vorbesc despre noua carte de poezie a domnului Adrian Erbiceanu, intitulată « 100 de trepte », o minunată antologie literară aș spune, prefătată de îndrăgitul și cunoscutul poet Daniel Corbu, și publicată la Iași de Editura Princeps Multimedia.

Adrian Erbiceanu este un autor erudit, cultivat, face parte din categoria celor inspirați; Poet post-romantic, profund filozof, se

exprimă într-o limbă literară imaculată, extrem de muzicală. Știe să ajungă la sufletul majorității; Îl ascuți cu plăcere, îl citești cu plăcere și te pătrunzi de miezul poeziei lui cu plăcere. Domnia sa este un autor bidimensional, această bidimensiune fiind accentuată de magnetismul personal al poetului. Mulți dintre dumneavoastră știu cât de frumos recită!

Mărturisesc că îmi place nespus acest poet! Adrian Erbiceanu este capabil să păstreze la un anumit nivel starea de frumos de care avem nevoie fiecare, ca de aer. Scrie o poezie de contemplație de un magnetism tulburător; Descărcarea de energie pare totală, poezia te prinde în rețelele ei, și ca un afrodiziac, nu îți mai dă nici o șansă de scăpare. Sufletul, cauză și efect, se deschide spre lume, purificându-se. Sinceritatea și adevărul sunt elemente ale spiritului primordial cu ajutorul cărora autorul își plămădește poezia.

Făcând o paranteză, vreau să vă spun că în anul 2002, când l-am cunoscut pe domnul Adrian Erbiceanu, stăteam de vorbă și o oră întreagă la telefon. Mă suna să îmi recite strofe noi, din Divina Tragedie, dictate de inspirația ce tocmai îl vizitase, incognito. Am fost fermecată instantaneu de magia poemelor, de ușurința cu care le concepea, de forma lor muzicală, profund desăvârșită. De atunci ne leagă o sinceră și frumoasă prietenie.

Aura creatorului autentic ține de miracol, ține de providență. Poetul, aici de față, veți vedea, are darul să creeze lumi, are darul să ne captiveze, să ne învăluiească asemeni unui magician, în minunea frumoasă, a cuvântului.

În mijlocul unei lumi în care nu există înțeles și nici măcar atât nu știm dacă lumea are un sens, în înțelesul global al cuvântului, poezia lui Adrian Erbiceanu este de fapt o pledoarie continuă a căutării de adevăr și de sens, dat vieții. Profunzimea exacerbată, în căutarea de sine, caracteristică personalității autorului, amprentează fiecare vers, precum și poemul « Trecutul »: Vagi insinuări de fapte/ Inadvertent trasate pe hârtie./ De-o mână care a crezut că scrie/ În plină zi, ca să le ștergă-n noapte /—.../C-o mână ștergi scriptura pe tablete, /Cu alta-ncerci să o refaci, de teamă, /Că n-o să știe nimeni cum te cheamă, /Nici în cuvinte cu adâncă sete /De adevăr tăcerea și-o destramă./Ca focul sacru te retragi în tine,/ Să-ți redescoperi rostul, iminentul, /Scriș – încifrat, ascuns pe firmamentul /Ce licărește între rău și bine.../Trecutu-i mort!/ Măine-i un vis! Prezentul...! /

Glasul venit din adâncul sufletului poetului, ca un strigăt de ajutor, este important tocmai prin relevarea faptului că ceea ce căutăm și ceea ce găsim, până la urmă, în lumea aceasta, rămâne fără de răspuns, precum în sonetul « Insomnii »: Același vis îl

văd în repetare/Ca dorul când la brișcă se înhamă./Abandonat, încerc, prin divizare./Somnul să-l fac să-mi ieie iarăși vămă./Ce relaxare stigmatizatoare,/Ce infamie care se recheamă/Cu întreruperi ademenitoare/ Reîncepute pe aceeași gamă!/Mi-e gândul ca o mare năvălă,/O dinamită cu-n fitil ce arde/Pe drumul care duce spre ispită.../și dacă nu mă știu între brancarde,/E doar lumina, ce, nețărnută,/Mă tot adună și mă tot împarte./"

Părerea mea este că ceea ce spune autorul despre căutarea de sine este confirmată de mai toți gânditorii și poeții lumii, de aceea i se potrivește perfect observația cunoscutului autor al faimosului "Jurnal de la Păltiniș" distinsul filozof Gabriel Liiceanu "vedeți enorm și simțiți monstruos!" confirmată și de esența cuprinsă în substratul sonetului « Nu-i piatră să nu fie răsturnată »: Nu-i piatră să nu fie răsturnată, /Nu-i val nedestrămat de câte-un mal! /Scăpată din palatu-i de cristal, /Urgia nu se lasă-nzăbălată./ Lihnite umbre bat în piedestal/ De zdruncină, bucată cu bucată, /Tot ce-a rămas în noi./ Însângerată,/ O Mare ne înghite./ Glacial! /E amăgirea, amplă și vorace: /Când dreptu-i strâmb,/ strâmbul răsare drept, /Și n-ai de unde ști de se prefăce /Sau de-i așa, ca scris e în precept.../Iar când furtunile s-or prăbuși rapace./ Doar noi, prin noi,/ vom ști să ținem piept! /"

Atunci când ne căutăm pe noi înșine, în scopul fiecărei căutări, se ascunde și nevoia de iubire, de comuniune cu ceilalți, nevoia de a ne face înțeleși și de a-l înțelege la rândul nostru pe celălalt, așa cum frumos o exprima poetul în acest mișcător poem de dragoste; « De ce nu vii acum » Era frumos ca-ntr-un adânc de vară /Ce-și lăsa valul de întunecime Crepuscular,/ premergător de-o seară/ Scăldată-n undiri de prospețime./ Treceai pe-aripi de vânt, spectaculară, /Prin gânduri ilicite și sublime,/ Imagine de-abis, tentaculară./ Sortita să m-atragă-n adâncime./ Pe cai de foc alunecai fluida /— Ca pasu-ți moale pe un câmp virgin /— Atât de temătoare și candidă/ Încât te-ncorporasem în destin./ Închis în stadiul meu de crisalidă /Voiam dar nu știam să te rețin.../ Prin noaptea fluturând efemeridă,/ De ce nu vii acum când știu să vin? /"

Adrian Erbiceanu este un autor torențial, un recitator desăvârșit, îl ascuți cu plăcere dar îl și citești captivat și îl recitești, în intimitate până te pătrunzi de miezul poeziei lui. Amprentată de o intensă viață interioară, cu un fel de a trai și de a simți profund, creația lui definește o filozofie de viață, personală, din perspectiva unui gânditor postromantic, ce oscilează și acum în întrebarea a ceea ce ar fi putut să fie și nu a fost..." « Era pe vremea »: Plutea deasupra noastră cer albastru/Ca mările pe care le adun/Călătorind cu fiecare astru/Seara pe urma gândului nebun./Era pe vremea când scriam poeme/La povestirea frunzelor pe vânt/Ori cârmuind a gândului trireme/Uitând sub noi că exista pământ./Din gând aterizam direct pe stele/— Câte o stea de fiecare vers/Fidel transcris cu semne infidele/unindu-ne-n același Univers.../Era pe vremea când scriam poeme,/Călătorind pe fiecare astru,/Nepricepând că înfloream sub Vreme/Risipa noastră – un ocean albastru./"

Un autor special, care împinge actul creației, plin de emoție și speranță, până la totala desprindere de sine! Viața poeziei este importantă pentru poet că conștientizează faptul că ea este minunea ce-și extrage puterea tocmai din adâncul sufletului lui, îmbrăcându-l cu frumos și mister și dăruindu-l luminii, mai

departe: "Treceai prin gândul meu tăcut /Sperând ca nimeni n-o să vadă./ Se-ntunecase brusc pe stradă./ Erai aici. Eram pierdut./ Pe-același drum bătătorit,/ (Voind să-i trag ferestrei storul /Când zace de durere dorul,)/ Melodramatic, m-am trezit. /Te auzeam dar n-aveai glas./ Eram, cum între vis și veghe, /Strâns fedeleş de-o veche zeghe, /Mișcării ca să-i dau răgaz. /Erai povestea mea pe-atunci! /Acuma cine să-mi dezlege /Ce înțeles ne va alege /Și cum... din asprele Porunci? /Balans – în doi – pe-același gând, /Frigul uitării ne petrece /Călindu-ne în focul rece /Al întrebării... Până când?"

Suspendată între timp și eternitate, poezia lui Adrian Erbiceanu ne deschide o cale de cunoaștere unificatoare, lăsând în urmă acel întuneric cald din interiorul sufletului, pe care Lucian Blaga îl numea "Corola de minuni a lumii". Un exemplu minunat de perfecțiune filozofică, conceptuală și formă lirică muzicală fiind cu desăvârșire sonetul « Cabală »: "Mă răsucesc prin lumea siderală,/ Pe patul ancestral de muribund,/ Ca într-o vrajă neagră, colosală,/ Bizară, pradă unui vis profund./ Priveam de sus oglinda virtuală –/ Proiecție a unui gând fecund/ Care-ntre doua lumi cu fața pală/ Mă ridică tragându-mă la fund./ O liniște adânc - transcendentală,/ Odihnitoare-n plinul ei rotund,/ Mă-nvăluia, luându-mă în poală,/ Cerându-mi cu tăcere să-i răspund./ Și în tăcerea lumii abisală/ Cădeam prin mine-n mine să m-ascund."

Căutând să înțeleagă miracolul lumii în care trăim, și pe el însuși - o picătură din ea -, autorul posedă o anumită proprietate a temerilor exprimate în poezia ce, beneficiind de tradiție, împarte lumea în fragmente și o analizează; se folosește de legile perspectivei pe care le exploatează în mod uluitor cu un fel de iubire și de nostalgie totodată pentru formele fixe, precum în poemul « De prin antice coclauri » De prin antice coclauri,/ ridicați cu osteneală,/ Scoatem lumii adormite carapacea de sineală,/ Val prin val trecând, cum vremea, dintr-un veac, într-o clipită,/ Nu mai lasă nici o urmă de durere sau ispită./ Prinși în clește de un ornic ce se strânge și destinde,/ Sprijinim Nemărginirea, fără a ști a o cuprinde,/ Vis dând graiului și firii, vanități să tragem dăre/Peste treptele uitării - lung urcuș... spre coborâre./ De genunchi atârna greul, tot mai greu să îl suport, -/ Ca durerile, din faceri, adunate în cohorte,/ -Când ajunși la poarta vieții,/ ea ne-nstrună și înhamă/De la Bindecuvântare la Chemarea de-a da samă./ Și când ce-a rămas din toate,/ ne e peste a-nțelege,/ Prorociile din veacuri, încălcite și betege,/ Răscolite, dau să ardă pe colinele bătrâne..."Toate-s praf...", spunea poetul... Numai dragostea rămâne!"/

Construit ca un monolog interior, tocmai pentru a putea da glas și, deopotrivă, coerență, polifoniei lăuntrice, în mare parte creația autorului se vrea o retrospectivă a vieții și sensului ei, dar nu căutată în zonele triviale, ci în cele înalte ale biografiei spirituale, acolo unde inima bate interogând, cu întrebări fundamentale, poemul « Agonie »: Ni-i tropotul mărunț, șoapta modestă – /Subliminal mesaj de început, /Născut dintr-o durere ce atestă/ Deșertăciunea timpului pierdut./ Cu fiecare clipă mai aproape,/ Cu fiecare pas tot mai afund,/ Alunecam, ca umbrele pe ape,/ Spre larguri ce ne prind și ne ascund./ Desperecheați, purtați de-o întrebare /Mereu împinsă către infinit, /Ne căutam, visându-ne cărare,/ Cu-aceleași doruri greu de împlinit./ Și doar atunci când așteptam hodina/ – Epistolară trecere pe-un scut –/ Agonizăm că nu găsim lumina /Promisă, întru noi, la început..."/

Se știe că romanticii încercau să se impregneze de întregul cosmos, cel exterior dar și cel interior, al visului, al viziunii, al onirismului într-un fel ce are foarte mare încredere în putea minții omului, de a se extinde până la limitele universului. Postromanticii au preluat această atitudine filozofico-literară de la ei și de aceea aș include o bună parte din poezia lui Adrian Erbiceanu în această categorie. Exemplu acest minunat poem, eseu de dragoste « Ce taină »: Ce taină ești, ca pentru-ntăia oară/

Toți heruvimii-n sufletul altar /Cântând deschis-au raiurile-n mine?.../Tu nu mi-ai dăruit un gest măcar!./Ce vis clipește-n ochii tăi?/ Și cine povestea mea o știe pe de rost?/ Ascuns în mine, ca-ntre vis și veghe,/ Inima îți ridică adăpost,/ Povestea ta, povestea mea, sub vreme,/ Să-nchidă-n ele sensul echivoc/ Al întâlnirii flăcărilor noastre-n/ Aceeași clipă și același loc./ Dar heruvimii tac!... și se întâmplă/ Că tot mai rar ceasornicul din piept /Naște lumina visului pe tâmplă... /Și nu știu cum, și cât, și ce aștept.../

Răspunsul îmbracă veșmântul unei ironii dulci-amare, a unui nerăspuns, ceea ce face hiperluciditatea propriului destin un pic mai suportabilă. Un excelent exemplu ar fi poezia « Dar toate râurile »: Păstrez, adânc în mine, o trăire,/Un basm ce începea cu - „A fost odată,/Pe țărături de nespuse fericire,/Un împărat și-o prea-frumoasă fată..."Ce vrăji se împleteau, ce plăsmuire/Mă îndemna s-o cred adevărată,/Când în privirea ei citeam Pieire -/Un Început și un Sfârșit deodată?!.../Mai fulgera, sub timp, o Întrebare,- Pe care mintea ceacă s-o rețină – /Încarcerată-adânc în sanctuare/De întuneric, căutând lumină.../Dar toate râurile curg spre mare,/Și Marea nu e niciodată plină! /"

Am citit aceasta carte minunată cu multă bucurie ! Așezată într-o formă perfectă în pagină, pe lângă viguroasa stăpânire a meșteșugului formei fixe, poezia domnului Adrian Erbiceanu e plină de patos, reușește să te pătrundă cu esența criptată a sufletului poetului încât simți nevoia să îi citești poezia, s-o recitești de mai multe ori! « Reflecție târzie »: Motto: de Constanța Buzea/"Cu ochi de somn aș reciti o carte" Curg toamnele, cum vinu-n oale sparte,/Cu izul lor de fum înăbușit.../Antecedent de nedestăinuit/În ascensiunea care ne împarte./Cad zilele prin ele încleștate,/Victime într-un plan prestabilit,/Dovadă clară că ne-am zălogit/Și că plutim în contiguitate./Visând, miraculoase, noi puteri,/Ne ținem strâns, cu mâna, să ne ardă,/Prin reflectări, dorințele de ieri./Și rătăciți în golul ce-l croim, /Ne-nvăluie lumina, revanșardă,/Punând un punct la cartea ce-o citim."/

Textele sunt crâncene, de o frumusețe sumbră, descărcarea de energie pare totală, poezia lui Adrian Erbiceanu te prinde în mrejele ei, precum un afrodisiac. Sufletul autorului se deschide,

știind să lase fluxul liric să evolueze firesc, sinceritatea ne impresionează, starea de frumos reușește să ne păstreze la un nivel constant între realitate și vis și în același timp, să îl poziționeze pe autor în rândul scriitorilor notabili, "Unul dintre poezii de o cuceritoare autenticitate și sinceritate a trăirii din diaspora românească, un mare și adevărat poet de limbă română" ..precum admirabil, semnalează, în introducerea cărții, superbul și îndrăgitor poet ieșean, Daniel Corbu, din care, în continuare, citez : "Temele poeziei lui Adrian Erbiceanu, sunt cele mari: Iubirea, Visul, Amintirea, Extazul, Trecerea, Moartea, Cuvântul civilizator într-o profesiune de credință, intitulată Curriculum vitae, spune poetul: "Intrați în spațiul care se dilată,/ pe un culoar profund, învățejit/ pe-o scară printre vise spiralată,/ pe care ne-nvârtim la nesfârșit,/ ne confesăm – umilă jucărie –/ ca martori ai supremului secret/ ce ne împinge spre zădărnice,/ pierduți între plăcere și regret; [...] fugim de șansa unică de-a crede/ că un sfârșit e doar un început,/ învăluți în teama ce precede/ descinderea pe-un țăr necunoscut."

"Perfecțiunea construcției adoptate (cele mai multe în stil petrarchian), prospețimea ideilor, dinamica poveștii fiecăruia, mă fac să-l așez pe Adrian Erbiceanu în rândul sonetiștilor români din prima linie, cea întemeiată de Eminescu, Mihai Codreanu, Voiculescu. Sonete precum Doar umbra, Cabala, Insomnii, Mă-ntorc în timp, Nu-i piatră sa nu fie răsturnată, La poarta înserării, Timp și destin pot figura în orice antologie a sonetului din lume", semnalează tot Daniel Corbu. « Timp și destin »: "Ca-n Eminescu, vremea vine, trece.../Privind în urmă,

te-mpletești în teamă/Ca-n fața piramidelor aztece,/Furat –
vrăjit de vasta panoramă.../Nu ezita! că vremea, când te
cheamă,/Ascunde-n ea cărări cât pentru zece;/Găsești ce cauți,
vamă vrei, ai vamă/Dar ce-i fierbinte azi mâine e rece/Toți nașii
lumii își găsiră nașii./Timpul născut e timp venit să piară/Pe
soclul lui de piatră solitară./N-au să ne ierte pe vecii urmașii./De
nu ne-om potrivi cu grijă pașii/Pe scara timpului -
testamentară./"

Prezentată epic, în trepte lirice, (probabil din dorința
autorului de a cuprinde cât mai multe dintre etapele vieții și

creației sale literare), enciclopedismul acestei minunate antologii
este de netrecut cu vederea. Fără ea, imaginea autorului ar
rămâne incompletă și noi nu am avea bucuria de a-l însoți,
pagină cu pagină, pe cele « 100 de Trepte » lasându-ne furați de
fluxul liric, muzical, al celor peste cincizeci de sonete, o glosă și a
celorlalte zeci de frumoase poeme, scrise în cea mai dulce limbă
eminesciană și dăruite nouă de Adrian Erbiceanu, un mare poet,
menit să ne aducă Romania mai aproape, aici, la Montreal !

ANOTIMPUL MACILOR, DE VERONICA OȘORHEIAN *Corina Diana HĂIDUC*

Poeta Veronica Oșorheian publică
anul acesta al patrulea volum de
poezie la editura „Ecou Transilvan”
din România. Împărțită în două
cicluri, unul dedicat mamei și altul
de Reflecții, cartea cuprinde în a
doua parte – Addenda – Ocazionale.

Versurile se completează
armonios cu ilustrațiile expresive ale
lui Andrei Medinski, reprezentând:
chipuri de copii bucălați ce se joacă,
femei ce torc lâna cu fusul, bărbați

lângă cazanul de țuică, ciobani, carul cu boi și cai. Toate
aceste portrete pun în valoare și mai mult imaginea sugerată
de versul măiestru al poetei.

Veronica Oșorheian a avut debutul editorial în 1999 și de
atunci, așterne pe hârtie lacrimi de dor, sentimente de
recunoștință, pace și duioșie. Originară din Năsăud și
stabilită în Alba Iulia, autoarea păstrează nostalgia
pământului de acasă și a copilăriei, evocându-le cu talent în
delicate versuri, și condusă de motto-ul lui Tom Stoppard de
pe interiorul copertii 4: „Dacă păstrezi copilăria mereu cu
tine, nu vei îmbătrâni niciodată.” De asemenea, abundența de
regionalisme ne aduc cu ușurință în atmosfera de la țară
(coleșă – mămligă, trișcă – fluier, gubă-suman mișos).

De o deosebită sensibilitate este poezia „Sânul mamei”.
Abundența de figuri de stil vizuale și olfactive, te face să te
simți aievea un sugar, încântat de tot ce reprezintă tot
universul în acel moment.

Sânul mamei

A pământ bogat și reavăn mirosea,
A pământ sfințit de raze-nvăpăiate
Și a rouă descântată-n vas de peruzea,
Pentru leacul suferințelor dintâi;
Mirosea și a tinere ierburi de leac,
Strânse din adâncul adânc al pădurilor,
Și a mireasmă de roșie petală de mac

Scuturată în poala tăcutelor holde;
A pere coapte mirosea, a miez de nuci bătute,
A struguri busuioacă și proaspătă otavă
Cosită ș-adunată în doinele știute;
A holdă secerată și a pâine aburindă;
A busuioc, din struțul popii, mirosea,
A cald omăt ce-nfășura întinsul,
În care sfântul bob de grâu se odihnea
În tihna pregătirii de nouă încolțire;
A liniște de prunc blagoslovit,
A rugăciuni și-a nopți cu lampa trasă,
A tânăr trup în lacrimă sfințit,
Când nu răzbea să curme întreaga suferință.

Raiul este pe pământ, ne amintește poeta Veronica
Oșorheian în poezia „Peisaj de mai”. Și unde altundeva putea
fi, decât în natură „peste pajiști peștrițe” unde „se-ngână
arome/de maci și de soc,/de flori de salcâm/împlinite de rod”
și unde „pacea-i deplină,/din munte în vale/și drumul
cotește,/suind, coborând,/lângă mine e Raiul/și Raiul îmi
pare/ Anume făcut/în brațe să-l strâng.”

Anotimpul macilor este vară, maturitate, căldură și
maturitate. „Ploaia de petale roșii” este lanul de maci și
obrajii îmbujorați ai copiilor.

La întrebarea existențială - Cine sunt eu? -, autoarea
răspunde cu smerenie: „Boare și lut”: „Sunt cântec de
ploaie,/sunt boare grăbită,/Sunt lacrima Domnului –/Pe
pământ risipită.” și „Sunt lutul pe care,/Pășind zi de
zi,/Aminte-mi aduc/că lut eu voi fi.”

Frumos și delicat, sufletul poetei împărtășește cititorului o
parte din el. Mulțumim.

Felicitări, Veronica Oșorheian, pentru buchetul de versuri
măiestre și la mai multe scrieri!

PARTICULARITĂȚI ALE PRIMENIRII ESTETICE ÎN REVISTA CERCLULUI LITERAR DE LA SIBIU

Anca SÎRGHI

REZUMAT

*Într-un moment de dramatică
turnură politică, așa cum a fost în
istoria României anul 1945, o
pleiadă de studenți, afirmați în
elita culturală transilvană, dau
viață la Sibiu unei publicații cu un
conținut electrizant, care atrage
atenția asupra proiectelor de
reformare în plan literar și cultural
prin lupta împotriva
neosămănătorismului și prin*

*deschiderea de noi făgașe spre universalitate. Poziția
cerchiștilor a fost antinaționalistă, antiregionalistă,
antiardelenistă, antiortodoxistă și antipășunistă. Din
proiectarea unor asemenea atitudini, cerchiștii au făcut un
program profesional și existențial, cu un târziu dar
semnificativ ecou în următoarea perioadă a evoluției
culturii din ultimele decenii ale secolului al XX-lea.*

Nutrit de spiritualitatea românească interbelică, deschisă mișcării ideologice multidirecționale a epocii, Cercul literar de la Sibiu este un fruct matur al manifestării unor intelectuali în formare, studenți ai Universității Ferdinand I, în popasul refugiului la Sibiu. Acolo "Revista Cercului Literar" este publicată în 1945, care a fost un an cu rol de placă turnantă. După lovitura de stat de la 23 august 1944, la 6 martie 1945 se instalează un regim de front popular impus de forțele ocupației sovietice. Începea astfel procesul reprojectării întregii culturi române în noile condiții și imperativele istorice ale eliberării de tirania fascistă, supusă imediat după Război oprobiului public general.

Ca atare, în perioada 1944-1947 se resimte o eliberare față de atmosfera restrictivă din anii dictaturii regelui Carol al II-lea (1938-1940), și a Mareșalului Antonescu (1940-1944). Se semnalează o "înflorire spirituală notabilă", când clasicii Bacovia, Arghezi, Blaga sunt promovați în funcții oficiale. Ieșit din lagărul de la Tg. Jiu, T. Arghezi primește Premiul Național pentru Literatură. Revenit pe plaiuri transilvane, L. Blaga predă la Universitatea din Cluj și în 1946 finalizează publicând *Trilogia valorilor*. G. Bacovia publica în 1946 *Stanțe burgheze*. Dar curând apoi asemenea semne primenitoare au avut și reversul nedorit, căci volumul arghegian *Una sută una poeme* din 1947 a fost retras din vânzare imediat după apariție, iar pamfletul din 1948 *Putrefacția poeziei poezia putrefacției*, scris de Sorin Toma, redactorul-șef al organului de partid "Scânțea" și membru al Comitetului Central al PCR, a scos din circuitul literar pe T. Arghezi. Nici L. Blaga nu-și mai poate publica *Hronicul și cântecul vârstelor*, carte memorialistică terminată în 1946.

Se impune o doctrină artistică dogmatică, realismul socialist, pe care nu au tolerat-o, însă, cei care au preferat să scrie pentru sertar. Dintre cenaclurile care activau în

România în anii celui de-al Doilea Război Mondial Cercul Literar de la Sibiu, reunind spirite strălucite din lumea universitară a perioadei de refugiu, a avut un destin dramatic. Ute Anneli Gabanyi în *Literatura și politica în România după 1945*¹ lasă un semn de întrebare, vorbind despre "așanumitul Cerc literar de la Sibiu", din care ea remarcă pe Ion Negoitescu, Șt. Aug. Doinaș și Radu Stanca, îndreptându-și atenția, fără nuanțările necesare, spre studiul baladei. Se menționează că cerchiștii s-au manifestat ca esești și critici, precum Nicolae Balotă, Radu Enescu, Eugen Todoran și Ovidiu Cotruș. "Revista Cercului Literar" apărea lunar la Sibiu din ianuarie până în august 1945 ca publicație de literatură, filosofie și artă, sub redacția lui Ion Negoitescu.

Din primele pagini, în articolul-program *Perspectivă* se face elogiul „spiritului de libertate” pe care îl proclamau cerchiștii, semnatari ai *Manifestului* din 1943, situați pe poziții maiorești. Obiectivul lor central este europenizarea tinerelor generații, care să promoveze "românitatea de perspectivă universală, ruptă de nebuloasele conjuncturii politice și regionaliste", în opoziție cu ortodoxismul și cu stânga oprimată. Noul curent urma să revoluționeze literatura prin cutezanța formulărilor și prin fantezie. Primenirea programatică se impunea ca un corectiv la "atmosfera îmbâcsită și apăsătoare a aceluia timp", căci "peste vicisitudini și aberații" se impunea necesitatea reînnoirii tradiției, "continuitatea valorilor eterne". Zguduirea din 1940 a provocat o "efervescentă patriotardă". Entuziasmul tineresc, țâșnit "dintr-un colț de țară înjunghiată", a fost socotit atunci o trădare a poporului și a Ardealului înrobuit. Atitudinea localnicilor universitari atașați inițiatorilor dovedise că în Transilvania nu se instalase o confuzie generală, ci dimpotrivă se continua tradiția Școlii Ardelene și cea latinistă, dar nu în sens localist, pentru că un obiectiv ferm era tocmai "denunțarea prejudecății regionaliste." Se insistă asupra diatribei purtate de "esteții din Ardeal", cum cu ironie erau calificați cerchiștii, împotriva "localismului cultural". Ei nu refuzau poezia patriotică în sine, nici dimensiunea socială a literaturii, dar esențială chiar indispensabilă era considerată dimensiunea estetică a ei.² Se cer făcute disocieri în vederea stabilirii valorilor identitare ale artei: "Opera de artă poate cuprinde și alte valori decât cea estetică. Dacă însă pe aceasta nu o cuprinde, ea e nulă ca operă de artă. "Ei continuă fără îndoială direcția estetismului maioreșcian.

Cerchiștii susțin o literatură constructivă, ce refuză ab inițio "zgurele extremiste".³ Petru Poantă observa cu intuiție că cerchiștii "intră în literatură cu o conștiință a creației formată, sub acest aspect nefiind cu nimic mai prejos decât generația lui Mircea Eliade, de care însă îi desparte radical ideologia. Nu există nici o referință, polemică măcar, la direcția naționalist-ortodoxistă Vulcănescu-Eliade-Noica, și nu întâmplător. Cerchiștii se reclamă deschis de la tradiția latină, căutându-și mentorii spirituali pe un alt nivel: Școala Ardeleană- Maioreșcu-Lovinescu. Din asemenea opțiuni vom

deduce modul diferit de înțelegere a raporturilor tradiție-modernitate, provincial-național, autohton-universal (cosmopolit)⁴. Ei cred în libertatea spiritului, deși afilierea lor în *Manifest* la poziția lovinesciană în 1943 stârnește reacții dure din partea publicațiilor neosemănătoriste, precum „Gândirea”, „Porunca vremii” sau „Neamul românesc”, și își atrag simpatia lui Eugen Jebeleanu și George Ivașcu, situați pe poziții de stânga⁵. Cerchiștii se vor îndepărta cu tact și prudență de această orientare a stângii. Ideea lor cardinală este opoziția față de totalitarism. Ei „nu se voiau revoluționari.” constata N. Balotă, citând opinia lui Negoțescu către Stanca în 8 septembrie 1946: „În ce constă resurecția noastră? Desigur, nu în revoluție în genul grupului de la Jena, ci într-o directivă pur creatoare, în sensul Sturm und Drang-ului schillerogoethean”.⁶

Cerchiștii refuzau atașarea scrisului lor la comenzile socio-politice ale actualității, respinse într-o accepție largă: „Rupând zăgazarile imediatului” ei lăsau ca privirile lor să se îndrepte spre „zările largi”. Ei se îndepărtau și de canoanele suprarealismului din avangarda care își făcuse jocul și proiectau o creație „în regimul aceluia atemporalism antiistoric”.⁷ Deși resping teoretic mistica, ei dovedesc o bună cunoaștere a patristicii, căci R. Stanca indica necesitatea întoarcerii „la condițiile sufletești ale patristicii.”⁸ Ei nu aderă nici la ideile formalismului rus, ale stilisticienilor și morfologiștilor germani, ci sunt preocupați să dovedească rezistența unor tipare considerate pe atunci desuete. Reabilitarea unor structuri literare tradiționalizate era la cerchiștii sibieni semnul unei cutezanțe. Nu același lucru făcuse George Călinescu scriind în stil balzacian romanele sale de rezistență ?

Esteții Cercului credeau în valorile clasice, pe care doreau să edifice noul. I. Negoțescu socotind sufocantă presiunea veacului sociologic, cu pășunismul, cu sămănătorismul, cu balcanismul său, cu generația ortodoxistă și chiar cu „substanța românească” a lui Blaga, preludia deschiderea spre lume, orientarea „în direcția tradiției mari europene”, cu modelul clasicismului francez și cu cel goethean german. Cerchiștii de la Sibiu nu se hazardau luându-și „dreptul de a trage cu pușca”, specific unor poeți bucureșteni ai momentului, ci manifestau ponderarea unei edificări sigure, pe baze solide, cert verificate.

Ecuția esteticului cu moralul este definitorie pentru cerchism. I. Negoțescu, teoreticianul de direcție și spiritul critic al grupării, care citise *Etica* lui Max Scheler, scrie în paginile „Revistei” despre amoralitatea societății lui Caragiale și despre lipsa de morală din filozofia lui Blaga. El se baza pe *Scrisorile* lui Schiller despre educația estetică a omului. Valorile morale sunt subordonate estetismului la Proust. Un ideal este conjugarea esteticului cu moralul. În scrisoarea din 6 august 1947, Negoțescu propovăduia „împlântarea noastră în moral”.⁹ În 17 septembrie 1947 aprecia moralul ca centru al structurii axiologice umane. Astfel în teatru o resurecție a tragediei va duce la „clasicitatea absolută” și astfel la configurarea „clasicismului românesc”, al cărui reprezentant era chiar Radu Stanca: „Prin tine nădăjduiesc eu să trăiască epoca clasică a literaturii române, cea care să ridice dintr-odată cultura noastră la importanța europeană”¹⁰.

Opiniile lor puteau fi considerate ca inactuale. În fapt, ele erau chiar potrivnice direcției oficiale, care prin postularea realismului socialist se zbătea între postcultură și subcultură. Cerchiștii, dascăli în cea mai bună parte, doreau să propage o pedagogie a educării publicului în sens goethean, concretizat drept Colegiul Euphorion, prin care ei doreau să construiască personalitatea complexă a viitorilor intelectuali.

Idealul lor era europenizarea. Plecând de la afirmația lui I. Negoțescu care declarase că Sibiul cu farmecul său de burg germanic „cu toate tainele lui străvechi”¹¹ fusese o oază de europenism pentru studenția lor, P. Poantă socotea că „Vocația europeană, cosmopolită, e preexistentă descoperirii Sibiului și ea aparține, în egală măsură, tuturor cerchiștilor. Mediul sibian face posibilă actualizarea acestor vocații individuale, le pune de acord într-un program coerent.”¹². Decriptând o asemenea benefică înflorire spirituală grefată pe structura arhitectonică a orașului-operă de artă,¹³ cum era Sibiul, cu „stilul Bach”, specific lui, P. Poantă subliniază funcția de oază a fermentației artistice. În articolul *Despărțirea de Sibiu*¹⁴ Radu Stanca îl definea ca burg baladesc, unde grupul lor de cerchiști s-a definit și fortificat spre germinările artistice și spirituale de mai târziu. Opinia lui Radu Stanca, cel rămas în Sibiu la plecarea tuturor colegilor, după revenirea Universității înapoi la Cluj poate contrazice aprecierea lui P. Poantă¹⁵. Stanca nu vede modelul Sibiului împins spre trecut, dintr-o nostalgie paseistă, nici nu-l socotește o oază de fermentație prezentă, ca Negoțescu, mărturisind că se simțise acolo ca trimis la studii într-un centru occidental, ci îl proiectează spre viitor: „Nu-ți închipui ce drag mi-a devenit, cu toată pustiirea lui, Sibiul. Oricând și cu orice prilej, voi căuta ca reședința mea din România să fie aici. E singurul loc din țară unde pot să simt un cadru și o atmosferă acordată pe măsura vocii mele dinăuntru. Și nu voi nega că e singurul loc care a influențat întrucâtva mecanismul nostru sufletesc. Niciodată Clujul cu platitudinea lui, cu lipsa lui de stil și atmosferă, niciodată Bucureștiul cu stupidele lui clamori balcanice, nu vor putea să-l egaleze.” Găsim aici dezvăluită taina declanșării inspirației baladiștilor Cercului. O ilustrare imediată, poeziile lui Radu Stanca, *Tristețe înainte de luptă*, *Lamentația poetului pentru iubita sa*, *Lamentația Ioanei d' Arc pe rug*, dar și proza lui I.D. Sârbu *Compartiment* sau *Balada soțului înșelat*, *Pățania teologului cu arborele* de Ioanichie Olteanu. Nu lipsesc nici balade ale lui Aug. Șt. Doinaș, precum *Forma ingerului*, *Elegie*, *Paradise-Cocktail*. Sub semnul primenirii și clarificării ideii poetice se realizează reformarea baladescului și încurajarea orientărilor stilistice noi, semn al luptei împotriva sterilității ce se resimțea acut în perioada întunecatului deceniu, după fertila epocă a lui Arghezi, Barbu, Bacovia, Blaga, Philippide, Pillat, Baltazar.

Ceea ce a însemnat pentru Stanca Sibiul îi conferă puterea genială a unei anticipări, care la capătul celor 6 decenii care ne despart de momentul confesiunii făcute lui Ion Negoțescu, sună azi extraordinar și providențial. Ideea mărturisirii lui evoluează spre o previziune uimitoare, care ne obligă să-l simțim pe Radu Stanca prezent azi în acest loc binecuvântat, în Sibiul cultural, în Sibiul culturilor: „Să punem, prin urmare, în mișcare toate forțele de care dispunem, ca să ne simțim odată în mijlocul acelei Europe pe

care râvnirăm să o realizăm atât de mult și aici, în acest colț de țară. Europeanizarea-iată idealul pe care îl propun în *Istoria contemporană a României* pe care mă gândesc să o scriu.¹⁶ Oare nu într-un viitor al spiritului cerchist credea Nicolea Balotă atunci când vorbea despre *Cercul literar în secolul al XXI-lea*? În prezentarea sa nu scapă adevărul că în deceniul arestărilor și al prigonirii intelectualității de tradiție interbelică toate proiectele cerchiștilor s-au năruit, drept care Balotă va concluziona că “evoluția membrilor Cercului Literar a fost “o istorie a eșecurilor”. Ideea se întărește și prin opinia lui Șt. Aug. Doinaș care în *Remember* nu ezita să considere că Cercul a fost “o columnă astăzi în ruină”¹⁷. Ceea ce a dăinuit peste decenii a fost prietenia intelectuală a cerchiștilor. Solidaritatea lor se verifică prin axele corespondenței lor în bună parte astăzi publicată: I.D. Sîrbu-Deliu Petroiu, Victor Iancu-Aurel Buteanu, Ovidiu Cotruș-Șt. Aug. Doinaș, Ion Negoîtescu-Radu Stanca etc.

Rubrica *Cronica literară* este consacrată literaturii române contemporane, unde se comentează sub semnătura lui Ion Negoîtescu între altele *Arca lui Noe* de Lucian Blaga. Într-o deschidere poliedrală, la rubrica *Cronica ideilor*, Nicolae Balotă judecă o carte a sociologului Mihai Ralea *Între două lumi*, 1943¹⁸.

La *Cronica dramatică*, Radu Stanca scrie eseu *Despre teatrul literar*, pe care îl apreciază ca fenomen artistic complex. Un pilon al clasicității, I.L. Caragiale este comentat de Cornel Regman printr-o încadrare subtilă în fluxul literaturii naționale: „Comicul caragialesc e întâi și întâi faptă de interpretare, de stilizare caricaturală a unei lumi date, susținută și de o uimitoare memorie a gesturilor-dialectale însă, dacă se poate spune astfel-căroră el le asociază numaidecât și idiomul corespunzător (cu adevărat intraductibil).”¹⁹

BIBLIOGRAFIE

-Cordoș Sanda (coord.), *Spiritul critic la Cercul Literar de la Sibiu*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2009;

-Cotruș Ovidiu, *Dinspre „Cercul literar” spre „Optzeciști”*, Editura Cartea Românească, București, 1997;

-Crohmăniceanu Ovid, Heitmann Klaus, *Cercul Literar de la Sibiu și influența catalitică a culturii germane*, Editura Universală, București, 2000;

-Gabanyi Anneli Ute, *Literatura și politica în România după 1945*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2001;

-Nemoianu Virgil, *Surâsul abundenței. Cunoaștere lirică și modele ideologice la Șt. Aug. Doinaș*, București, Editura Eminescu, 1994;

- Poantă Petru, *Cercul Literar de la Sibiu. Introducere în fenomenul originar*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997; *Cercul de la Sibiu. Introducere în fenomenul originar*, Editura Ideea Europeană, București, 2006;

-Sîrghie Anca, *Radu Stanca și obsesia Thaliei. Ipostazele omului de teatru*. Editura și Casa de presă Tribuna, Sibiu, 1996;

-Ungureanu Cornel, *Despre Cercul Literar de la Sibiu-intervalul timișorean*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2004.

Note:

1. Anneli Ute Gabanyi în *Literatura și politica în România după 1945*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2001, p. 12.
2. Perenitatea pe care valoarea estetică o asigură artei adevărate axează și comentariul lui Victor Iancu din eseu *Actualitatea atitudinii estetice*, “Revista Cercului Literar”, Anul I, nr. 1, ianuarie 1945, p. 39-43.
3. Ion Negoîtescu, *Perspectivă*, “Revista Cercului Literar”, Anul I, nr. 1, ianuarie 1945, p. 3-4.
4. Petru Poantă, *Repere în mișcare*, vol. *Cercul de la Sibiu. Introducere în fenomenul originar*, Editura Ideea Europeană, București, 2006, p. 11.
5. Nu au lipsit nici erori de calificare a cerchiștilor drept “comuniști de la Sibiu”, nuanțat în formularea “comunism estetic”, care se vor dovedi la fel de nefondate pentru o orientare declarat apolitică, chiar dacă Radu Stanca a manifestat înainte de înființarea Cercului o admirație declarată față de M. Kogălniceanu, tocmai pentru angajarea sa ca om politic. Vezi Radu Stanca, *Mihail Kogălniceanu*, în *Acvariu*, Cluj, Editura Dacia, 1971, p. 134 et passim.
6. I. Negoîtescu către R. Stanca, 8 septembrie 1946, *Un roman epistolar*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1997, p. 50.
7. N. Balotă, *Cercul literar în secolul al XXI-lea*, în Cordoș Sanda (coord.), *Spiritul critic la Cercul Literar de la Sibiu*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2009, p. 14.
8. Ibidem, p. 17.
9. I. Negoîtescu către R. Stanca, 6 august 1947, *Un roman epistolar*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998, p. 95.
10. Ibidem, 15 iulie 1947, p. 90.
11. I. Negoîtescu, *Straja dragonilor*, Biblioteca Apostrof, Cluj, 1994, p. 197.
12. Petru Poantă, *op. cit.*, ed. cit., p. 48.
13. Distincția preluată de la Rosario Assunto din *Orașul lui Amfion și orașul lui Prometeu*, Editura Meridiane, București, 1988, unde se diferențiază structura urbanistică reprezentativă de cea funcțională.
14. R.C.L. „Despărțirea de Sibiu”, “Revista Cercului Literar”, anul 1945, nr. 6-8, p. 126)
15. Total neavenită socotim a fi înlocuirea subtitlului *Orașul estetic* din prima ediție a cărții *Cercul literar de la Sibiu. Introducere în fenomenul originar*, (Editura Clusium, 1997, Cluj-Napoca, p. 32-37) cu *Orașul eseistic* din cea de-a doua ediție, amputată și ea în formularea *Cercul de la Sibiu. Introducere în fenomenul originar*. (Editura Ideea europeană, București, 2006, p. 45-56.)
16. Radu Stanca către Ion Negoîtescu, 13 septembrie, 1946, în *vol. cit.*, edit. cit., p. 56.
17. N. Balotă, *art. cit.*, în *vol. cit.*, p. 21.
18. N. Balotă, *Între două lumi*, “Revista Cercului Literar”, Anul I, nr. 1, ianuarie 1945, p. 54-59.
19. Cornel Regman, *Caragialeștii*, “Revista Cercului Literar”, Anul I, nr. 1, ianuarie 1945, p. 32.

O BUCATĂ DE VIAȚĂ AL FRANCISC (POETUL ORB)

Vremea se întorcea pe toate părțile de parcă era la plajă. Nu mai știam ce să cred, era o chestie bună sau rea?

Singurul avantaj care îmi rămăsese îl constituia casa sau mai degrabă căsoaia care îi fusese dată nevastei mele de către tatăl ei, mare general într-o armată câtă frunză și iarbă.

La început îmi plăcuse să stau acolo și fiica dumnealui îmi permitea să îmi desfășor posibilitățile în toate direcțiile.

Umblam crăcănat și îmi era greu să ajung chiar și la tutungeria din colț, să îmi fi cumpărat un pachet de JPS.

La întoarcere ea îmi cerea pe întuneric să urc alături de ea în patul extrem de strâmt, doar bun pentru niște însurăței ca noi. O ascultam cu sfîntenie că doar ce era să mai zic?

Dar lucrurile au început să scadă încet-încet din intensitate iar eu să constat că deveneam tot mai ușor. Aș fi putut să îmi iau chiar și zborul.

Uneori aș mai fi avut și eu nevoie de puținică armonie conjugală dar cea care la început îmi fusese iubită, mai apoi soție iar în cele din urmă nevastă pretexta că era indispusă și îmi spunea că ne trecuse vremea pentru prostioare.

Da, da, starea aia care se dovedea impenetrabilă de fiecare dată.

Și mai la o bere, mai la un șpriț, îmi fu dat și mie să aflu cam ce puteau să mai facă cei rămași singuri.

Dumneai sigur că mai era lângă mine dar începuse să bată crivățul. În clipele în care îmi cerea să aduc apă de la fântână sau pâine proaspătă din satul vecin.

Tatăl socru degusta totul tăind bucatele cu sabia de la sold, armă pe care o împingea tot mai aproape de mine.

Dar Dumnezeule mare, îmi țineam gura chiar și fără să mi se fi cerut așa ceva.

Nevasta stătea rigidă și aștepta să o servesc de la un capăt la altul al mesei de parcă s-ar fi pus pe mai multe scaune.

Strecurase între noi cea mai mare distanță posibilă, ea într-un capăt al mobilierului iar eu în celălalt, cel orientat către bucătărie.

Locul unde trebuia să spăl mai târziu vasele suflate cu aur.

Că, în seara asta, moment în care primul care dădea stingerea era domnul general pentru că la plecare să își ia fata la braț și să o ducă spre camera ei personală.

De o bună bucată de vreme dormeam în camere separate, la o distanță care se mărea zi de zi.

Mă lăsaseră singur așa că am putut să îmi permit un pahar mare de rom, băutura mea favorită.

Cea care avea să îmi ușureze orice corvoadă.

În seara cu pricina nu mai aveam chef de aranjat vesela așa că m-am retras mult mai repede în camera mea ca să constat că rămăsesem singur și acolo.

M-am pus pe covorul gros într-o poziție tipic indiană și am început să meditez la cărarea pe care eram nevoit să umblu.

Drumul nu era grozav de interesant.

M-am întins către dreapta și am tras o dușcă de-a dreptul din sticlă.

Mi se încălzeau și creierii și stomacul. Gândul că o idee năstrușnică mi se înfiripa înainte mă făcea să văd lucrurile în roz.

Nu puteam să declar că eram fericit în vila lor de două parale.

Construită cu ajutorul cătanelor care căutau în felul acesta să scape de instrucția de front.

Poziția îmi făcea bine și mă ajuta să gândesc tot mai clar în legătură cu cele care aveau să urmeze.

Vila se transformase după chipul și asemănarea lor. Puseseră chiar și gratii la ferestre dar nu verticale ci orizontale.

Din întâmplare?

Hotărât lucru, cum nu mai aveam parte de liniște, trebuia să plec de acolo.

M-am ridicat pe întuneric de jos și m-am repezit în bucătărie să îmi fac câteva pachetele cu mâncare. Mi-am umflat cu ele toate buzunarele. Chiar și pe cele din imaginație.

Ieșitul din casă n-a fost o problemă prea mare chiar dacă închuiaseră fiecare ușă de două ori.

Am evadat prin gemulețul din pivniță, lăsat deschis pentru aerisire.

Și cum eu eram relativ subțire, am reușit să trec prin el fără prea mari eforturi.

Câinii m-au lăsat să umblu pe drumul meu fără să mă latre fiindcă eram cunoștințe vechi. Nu s-au întors nici măcar pe partea cealaltă.

Am trecut de gard și după două sute de metri am ajuns la liziera pădurii.

De numele celor doi nici măcar nu mai îmi aduceam aminte.

Urma să fiu ușor de schimbat pe un altul mai fercheș.

Dar nu îmi păsa de o așa parascovenie fiindcă mai aveam de trăit o mulțime.

Și cu firul respectiv înaintea ochilor îmi fu dat să văd o fată așezată pe un buștean care părea proaspăt tăiat. Îmi făcu semn să iau loc în apropiere de ea însă eu mi-am lipit piciorul de pulpele ei. Zâmbea fără întrerupere și îmi spuse că nu trebuia să ne spunem reciproc numele de vreme ce ea îl știa pe al meu.

-Și cum a fost cu fata generalului?

Cred că aveam de-a face cu o ghicitoare chiar dacă nu avea prea multe haine pe ea.

I-am pus mâna pe după umeri la care dumneai îmi comunică faptul că o pornisem cu dreptul.

Măi fraților, dar la oaste se pornește cu stângul. Însă dumneai îmi rase cu un surâs indescritibil mica mea nedumerire.

Se ridică în picioare și mi se așeză în poală fără să mă fi întrebat măcar.

Am uitat puțin mai încolo de orice pornire de a ști ceva despre ea. Ajunsesem să îmi pierd respirația de parcă aș fi alergat în jurul casei, nu alta.

-Sunt pe cale să divorțez. Ce zici de asta?

Ce era să mai spun, pară mălăiață în gura lu nătăfleată.

Povestea ar fi putut să continue dar autobuzele treceau pe lângă noi fără să mai oprească în stație.

De vreme ce ne ajungea un singur loc pentru două persoane.

LA CONAC DE ION LUCA CARAGIALE – RECENZIE –

Elena OLARU

Schița LA CONAC a apărut postum în volumul Nuvele, la Editura HERRA, 2004, alături de alte nuvele : « O făclie de Paște », « În vreme de război », « Păcat », « La hanul lui Mânjoală » etc. Acțiunea se petrece în Sălcuța, la conacul situat la « jumătatea drumului dintre Poenița » și satul mai sus amintit ; un tânăr, a doua zi de Sfântul Gheorghe, traversând pădurea frumos înverzită, își lasă calul să meargă la pas, fascinat

fiind de *frumusețea mestecenilor* a căror floare strălucea în bătaia soarelui ca și de *trilul păsărilor* ce se *întreceau în cântat*. Cum nu-l mâna nici o grabă, furat de peisajul din fața ochilor își zise că va rămâne peste noapte *la conac*, să-și odihnească și hrănească calul, a doua zi urmând a-și continua drumul.

Se pare că pădurea aceea era bântuită de fantasmagorii că nici una, nici alta, în cale-i apărut alt călăreț deosebit ca fire și caracter și, cu toate că-i umplea singurătatea tânărului, acesta avea ceva ce-l îngrijora oarecum : *un roșcovan grăsuliu, cu fața vioaie ; cărn și pistrui(...), oarecum plăcut ca înfățișare ; numai că era sașiu și când te uitai în ochii lui te apuca un fel de amețală...* Gândind că este vreun flăcău din sat, se bucură : avea cu cine schimba o vorbă. Numai că în drumul lor le apărut biserica din sat în fața căreia drumetul nostru se descoperi, făcându-și cruce de trei ori ; călărețul apărut de niciunde dispăru din preajma-i. Aceasta-i dădu puțin de gândit.

Cum până la conac nu mai avea de străbătut multă cale, nările îi fură ademenite de mirosul frigăruilor, *cântecul lăutarilor(...), larma clopotelor de la gâtul vacilor, întreaga forfoteală a lumii* prezentă acolo.

După ce-și ostoii foamea și oarecum înfierbântat de abureala rachiului luat *pahar la pahar*, în fața ochilor iarăși îi apare călărețul, sub *formă de negustor*, care-l îmbie să *guste dintr-un șip de rachiu scos dintr-o geantă*. Înfierbântat dar și îndemnat de negustor, căruia printre altele îi spusese pentru care motiv venise *la Conac*, să plătească *boierului banii pe arendă pentru sfoara de moșie din Poenița*; prins în mrejele unei codane *voinică și frumoasă*, ajunge, *alături de sașiu*, într-o odaie, unde *la o masă negustorii își pierdeu banii la jocurile de noroc...*

Cu mintea înțețoșată, își zise : *boierul mai poate aștepta și intră în joc*. Numai că pierdu atât banii cât și favorurile oacheșei, adormind pe prispă afară, ca un nimenea.

Buimăcit de somn, fu trezit de unchiul său, *Neica Dinică, frate bun cu taica flăcăului nostru*. Din discuțiile nu prea lungi ale acestora, bătrânul pricepu ce se întâmplase peste noapte la Conac și peripețiile prin care trecuse ispitit fiind de *sașiu* : pierduse la cărți *toată arenda, două inele și ceasul*. Iar dacă nu ar fi mers la culcare, băut peste măsură fiind, *s-ar fi dus și calul și șaua*. Toate acestea i le spuse *Neica Dinică, care jucase și el alături de ceilalți orzari*.

Trezindu-se la realitate și conștientizând ce ispravă făcuse, flăcăul nostru își luă mâinile în cap : *nu avea nici cu ce plăti seara petrecută la conac*. De niciunde, iarăși îi apărut în fața ochilor *sașiu* care-l îndemnă să *scoată ușa din tâțani (...)* *s-o descuie pe dinăuntru și s-o taie frumusețel*. Așa ar scăpa *basma curată, timp în care cu o basma roșie trecea pe la nasul fiecăruia*. Trăgând pe nas, aceștia adorm buștean. *Apoi îi dă basmaua flăcăului*.

Ștergându-se de sudoare, flăcăul simte mirosul cloroformului și trezit la realitate, își face cruce ; aude un *hohot strașnic de râs : în întunericul din juru-i dispăruse sașiu* cu *ochiul lui luminos* și moleșit de băutură și cloroform, *se prăbușește pe prispă*.

A doua zi, când soarele strălucea pe cer, băiatul nostru este trezit din somn și buimăceală de *chiar Neica Dinică* : îi ascultă cu atenție toată *tărășania* prin care trecuse : pierduse tot : *și arenda, adică cincizeci de galbeni* ca și cinstea de a mai merge la boier. Întrebat cine-l îndemnase la atare lucru, sincer, spuse : *dracul m-a pus !* Firesc de altfel. Ispitele sunt la tot pasul. Lupta cu tine însuși este mare și deciziile corecte sunt greu de luat în anumite împrejurări.

Povestirea ia o întorsătură neașteptată : după ce numără banii și-i *vără adânc în sân*, flăcăul, după ce primește *părintește, două palme* strașnice de la *Neica Dinică*, află că de fapt se încumetase să *jocă cărți cu bătrânii*, cu cei trecuți prin viață așadar.

Dacă la început gândul ne duce la *pădurea fermecată, bântuită de stafii și diavol*, iată povestirea caragialiană ne duce cu gândul la « Povestea lui Harap Alb » de Ion Creangă sau « Prâslea cel voinic și merele de aur » de Petre Ispirescu. : cei trei fii ai împăratului sunt puși la încercare de însuși tatăl lor : mergând să păzească pomul cu merele de aur, la o răscruce de drumuri, de sub un pod iese ursul pentru a le verifica vitejia. Este ca un semn de bărbăție și maturitate a celor trei, din ei reușind doar ultimul...

La Harap Alb, descoperim inocența acestuia și ascultarea de a nu se încrede în oameni, așa cum îl povățuise tatăl său : să nu se încreadă în omul spân sau cu barbă roșie, considerându-se a fi oameni însemnați. Răi, adică.

Schița se termină cu bine, ca în toate întâmplările de altfel : flăcăul *pleacă degrabă spre boier(...), jură că nu va mai juca(...)* și-l roagă pe *Neica Dinică, să-și facă pomană să nu-i spună taichii, că mă omoară...*

Și sfatul acestuia din urmă : *ia seama, că te ia dracul, dacă te mai iei după el, nătărăule !* Ajuns la curtea boierului, își dă datoriile și se întoarce acasă, spre asfințit, *soarele, uitându-se îndărăt cu stăruință caldă la păduriștea de mesteacăn*, acolo unde păsările te așteaptă să le ascuți în tăcere trilul.

O lecție de viață, așadar, din care noi, toți, putem învăța că nu trebuie să avem încredere în oarecine ne iese în cale, întâmplări inerente de altfel, ce ne maturizează, urmând a veghea continuu apoi asupra nouă înșine...

CREAȚII LITERARE SAU ORGOLII LITERARE?

- cine suntem și ce vrem -

Cătălina STROE

Românii și restul lumii! Unii, plecați de acasă, vor să fie cunoscuți și recunoscuți în țara în care s-au născut, să dea un semn că trăiesc „în limba română” și au ceva de **transmis** de prin locurile unde i-a purtat destinul. Alții, în România, iau cu asalt publicațiile românești din diaspora, cu dorința de a se face cunoscuți și eventual de a fi invitați peste hotare, în comunitățile de limbă română. Acesta ar fi un prim aspect.

Al doilea aspect ține de dorința scriitorului român, ori unde s-ar afla, să fie tradus și publicat în diferite spații culturale ale lumii: Europa sau mai departe. Este o dorință legitimă și nu este nimic rău în asta. Problema este că traducerea costă foarte mult (cam 20 lei/pagina în România sau 10 cenți/cuvântul în Canada, etc) și de multe ori calitatea lor este îndoielnică.

Pentru traducerea versurilor dificultatea este extrem de mare și rezultatul uneori catastrofal din cauza muzicalității, a cadenței versurilor, care nu pot fi transferate de la o limbă la alta. Din acest motiv s-a spus că cei care vor să-l înțeleagă pe Eminescu, să învețe limba română!

În România, anumite edituri de renume, cum ar fi HUMANITAS, au un grup de traducători afiliat, care face traduceri ale unor opere, în mai multe limbi. Un exemplu este scriitorul Mircea Cărtărescu care și-a văzut scrierile traduse și prezentate la standuri de literatură din Spania până în Norvegia.

Institutul Cultural Român (ICR) face promoția literaturii române „în românește” sau în traduceri, la diferite saloane internaționale de cultură din Franța, etc.

În România există un Festival Internațional de Literatură și Traduceri la Iași (FILTI) unde se reunesc autori, editori, traducători, manageri culturali, din Europa și din afara ei.

Indiferent unde trăim în lume, dacă ne exprimăm în scrierile noastre în limba română, suntem scriitori de limbă română.

Scriitorii de origine română care au ales să scrie în limba în care s-au acomodat (engleză, franceză, italiană, etc) nu pot fi încadrați în LITERATURA DIASPOREI ROMÂNEȘTI.

Am ajuns astfel la întrebarea cheie: asimilați sau adaptați?

Lupta de veacuri a românilor a fost aceea de a nu fi ASIMILAȚI de valurile istorice care au trecut peste ei.

Românul a avut și are trei lucruri sfinte: ȚARA, LIMBA, și CREDINȚA!

Patria este tărâmul pe care s-a născut, care l-a încărcat cu vibrația sa și care l-a învățat cuvântul DOR, atunci când a fost rupt de el.

Limba este o vibrație dulce, cu care s-a încărcat la sânul mamei și care a primit numele de GRAI ROMÂNESC.

Credința este reperul fundamental, cu o prezență fizică și spirituală, liant al comunităților românești.

Împotriva ASIMILĂRII forțate, proces de lungă durată, românii au rezistat prin credința ortodoxă, limba română și dragostea de țară.

Când pleci cu limba română în traistă, pe tărâmurile străine și cu dorul în piept, este normal să te ADAPTEZI, adică să respecti regulile locului în care ți s-a oferit găzduire și să înveți limba țării de adopție, dar nu poți trăda lupta de o viață a strămoșilor tăi, și

să te ASIMILEZI, mai ales când nimeni nu face presiuni asupra ta.

Dar asta depinde de caracterul fiecărui om din diaspora, depinde de ORGOLIU, de obținerea unui profit, de obținerea unor privilegii, etc.

Diaspora este de două feluri: cea care a fost impusă, în sensul că teritoriul românesc a rămas în afara granițelor țării cu populație românească pe el, din cauza aranjamentelor politice internaționale.

A doua categorie este diaspora asumată, populație românească care a părăsit România din motive politico-istorice.

De bine de rău, cei din diaspora europeană, sau de peste ocean au o oarecare stabilitate economică. Ei suferă cu lacrimi în ochi și un nod în gât, de dorul de țară, dar stă în puterea lor să păstreze credința și limba română.

Au creat Asociații Românești bine ancorate în cultura română prin activitatea unor preoți devotați și oameni de cultură patrioți. Există Reviste și publicații consolidate care, în limba română, prezintă activitatea desfășurată în comunități unde sunt integrați copiii și nepoții românilor.

În plus, în ziua de azi, Avionul și Internetul asigură o legătură rapidă și permanentă cu țara. Nici vorbă de izolare!

Românii din diaspora – COROANĂ a României sunt opresați politic, economic și cultural. Nu au voie să aibă școli, biserici, să-și vorbească limba, să-și recunoască originea românească. NU AU CĂRȚI ROMÂNEȘTI!

Politica externă românească nu prea are succes sau interes! Românii abandonați dincolo de hotare, din Bucovina Ucrainei, din Banatul sârbesc, din Basarabia, au nevoie de cărți, de suport cultural, de povestitori și conferențieri, care să le vorbească despre istoria adevărată, despre românii eroi și martiri, despre scriitori, poeți.

Aș încerca cu tot respectul, să sugerez MISIONARIILOR CULTURALI universitari, veniți în vizită la rude, și care curtează asociațiile și publicațiile românești de peste ocean, să își îndrepte atenția și energia spre românii din zonele mai sus amintite care au nevoie de sprijin de orice fel: cultural, economic și politic și sunt în pericol iminent de ASIMILARE.

În Canada, nu trebuie făcută confuzia între Asociațiile Românești vorbitoare de limbă română și păstrătoare a tradițiilor românești, ceea ce este minunat și Asociațiile de Scriitori în Limba Română care au ca scop promovarea Limbii Române prin scrieri, care luptă contra ASIMILĂRII și pierderii Limbii Române într-o mare franco-anglofonă.

Membrii seniori ai Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR), persoane între 70 și 96 ani, sunt personalități puternice, implicate de-a lungul timpului în activități politice, comunitare, culturale, fondatori de publicații românești de prestigiu, de asociații, de biserici.

Generația mai tânără, între 30 și 55 de ani, generație activă în sfera economică, continuă cu entuziasm activitatea asociației.

În luna septembrie a acestui an, ACSR va aniversa 18 ani de activitate. Adunarea festivă se va desfășura la Casa Română, sala socială a Catedrala Buna Vestire din Montreal.

„Nimic fără Dumnezeu!”

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile culturale care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu”
a Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Școala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semenii, generozitatea, respectul față de părinți. Copiii sunt pregătiți să devină oameni de caracter, integri, harnici.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet:

bunavestire.ca/revista-candela

sau contact la

<http://pages.videotron.com/romanblt/>

**ABONAȚI-DONATORI
CANDELA 2018**

Wladimir Paskievici	400\$
Total	400\$

**INVITAȚIE LA ANIVERSAREA
DE 88 DE ANI
AI DNEI IONELA MANOLESCU**

Vă invităm la Aniversarea a 88 de ani ai Dnei Ionela Manolescu, scriitoare, traducătoare și pictoriță binecunoscută în comunitatea noastră. În program: enumerarea realizărilor ei în țărâm literară și artistic, diaporama, program artistic realizat de talentata noastră colaboratoare, Gabriela Tănase, bufet,

Joi, 30 mai, între orele 16h00 și 19h00, în sala 592 , etaj 5, centrul comunitar Cotes-des-Neiges, 6767 Cotes-des-Neiges.

Vă rog să vă confirmați cât mai repede prezența pentru a știți câtă mâncare pregătim,

Vă așteptăm cu drag,

Eva Halus

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

**Sărbători religioase și
programul liturgic**

- Marți 21 Mai, Sfinții împărați Constantin și mama sa Elena;
- Joi 6 iunie, Înălțarea Domnului;
- Luni 17 iunie, Sfânta Treime;
- Luni 24 iunie, Nașterea Sf. Proroc , Ioan Botezătorul;
- Sâmbătă 20 iulie, Sf. Proroc Ilie Tesviteanul

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2009	113	19	9
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
2015	89	12	7
2016	119	15	2
2017	85	15	6
2018	73	15	4
Total	1082	170	54

**Programul Cenaclului
Eminescu
din luna iunie**

Următoarea întâlnire este programată joi 20 iunie ora 18:00 la Centre Communautaire de Loisir, 5347 Côte-des-Neiges, etajul 2, sala #1, moderată de Diana Corina Haiduc. În program: Silvia Ionescu, Ana Maria Surugiu, Elsa Dorval Tofan, Marc Marinescu și Leonard I. Voicu.

Pentru mai multe informații, puteți comunica cu Leonard I. Voicu, președintele Cenaclului Eminescu, tel: 514 910 6738, ori prin e-mail la leonardvoicu@gmail.com

În lunile iunie și august nu vor fi întâlniri.

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**
**Me CEZAR CATALIN MIHAI
Avocat**

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,
Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626
– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunilor datorate agenților imobiliari)

– Régie du logement

VIOLETA PÎRVU
Courtière immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@Ianuarie

2019violeta.ca

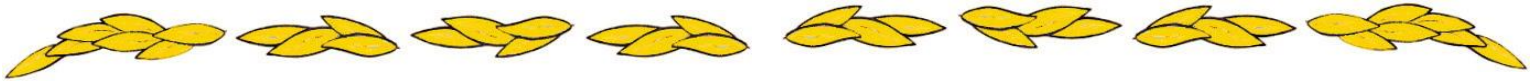
**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

**CALIFICARIILE PENTRU
CAMPIONATUL MONDIAL WKU
- BREGENZ AUSTRIA
16-21 OCTOMBRIE 2019**

Am onoarea și bucuria să vă aduc la cunoștință reușitele echipei noastre la Campionatul Național WKU ce a avut loc recent, în Repentigny Qc. Canada. Acest eveniment a servit la clasarea și la selecționarea sportivilor care vor reprezenta Canada la "Campionatul Mondial WKU din Bregenz Austria" 16-21 Octombrie. Echipa Jotaikido Jutsu, condusă de mine și compusă din soția și fiica mea sa calificat pentru Campionatul Mondial WKU și a obținut 11 titluri de campioni naționali anul acesta. Echipa noastră compusă ca și anul trecut și ca în 2015, numai din români s-a calificat, cu câteva excepții, pe primul loc. Este pentru a 5-a oară consecutiv când reușim calificarea noastră în rândurile sportivilor care vor reprezenta Canada la campionatul mondial, includerea lor în lotul național canadian WKU. De-aseamenea, deși în afara selecției pentru mondiale, concurând doar pentru clasarea la nivel național Canadian, un sportiv junior de la asociația noastră sa clasat pe locul 1 la Kata copii-centuri colorate. Sperăm ca numărul sportivilor români și nu numai din asociația noastră să fie tot mai mare cu anii, la campionatele naționale și mondiale.

Ioan Opruț

Scriitori canadieni de limbă franceză
ÉMILE NELLIGAN

Prima poezie din volumul bilingv *Clavier d'antan / Clavirul de odinioară*, care include 70 de poeme ale celebrului poet al Québecului Emile Nelligan, traduse în română de regretata noastră colaboratoare prof. Ortansa Tudor și publicate, pentru prima dată în volum, la Editura Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec (ASLRQ) din Montreal.

Le jardin d'antan

Rien n'est plus doux aussi que de s'en revenir
Comme après de longs ans d'absence,
Que de s'en revenir
Par le chemin du souvenir
Fleuri de lys d'innocence,
Au jardin de l'Enfance.

Au jardin clos, scellé, dans le jardin muet
D'où s'enfuirent les gaietés franches,
Notre jardin muet
Et la danse du menuet
Qu'autrefois menaient sous branches
Nos sœurs en robes blanches.

Aux soirs d'Avrils anciens, jetant des cris joyeux
Entremêlés de ritournelles,
Avec des lieds joyeux
Elles passaient, la gloire aux yeux,
Sous le frisson des tonnelles,
Comme en les villanelles

Cependant que venaient, du fond de la villa,
Des accords de guitare ancienne,
De la vieille villa,
Et qui faisaient deviner là,
Près d'une obscure persienne,
Quelque musicienne.

Mais rien n'est plus amer que de penser aussi
À tant de choses ruinées!
Ah! de penser aussi,
Lorsque nous revenons ainsi
Par des sentes de fleurs fanées,
À nos jeunes années.

Lorsque nous nous sentons névrosés et vieilliss,
Froissés, maltraités et sans armes,
Moroses et vieilliss,
Et que, surnageant aux oublis,
S'éternise avec ses charmes
Notre jeunesse en larmes!

Grădina de odinioară

Nimic nu este mai dulce ca revenirea,
După lungi ani de pribegie,
Ca revenirea
Pe drumul drag, ce amintirea-l
Înmiresmează cu bucurie,
În grădina Copilăriei.

Grădina noastră-nchisă, cu foșnetu-i discret
Și jocurile de-odinioară!
În foșnet discret,
Pe sub ramuri, dansau menuet,
În spumoase rochițe de domnișoare,
Ale mele dragi surioare.

În serile de april, strigătele voioase
Se amestecau cu ritornele;
Cântând voioase,
Ele treceau, privind glorioase,
Sub fremătânde bolți – tunele
La fel ca în vilanele

În timp ce din casă veneau, din vila veche,
Acorduri ce nu le pot uita,
Din vila veche,
Acorduri de gitară străveche,
Și noi o ghiceam, prin storul de nea,
Pe muziciană ce cânta.

Dar nimic – mai amar, mai trist ca gândul
Că atâtea lucruri s-au distrus.
Ah! Amar ni e gândul
Când, pe potecile cu flori plângând,
Pășim stingheri, visând cu ochiul dus
La anii tineri ce s-au scurs.

Atunci, când ne simțim bătrâni și nervoși,
Jigniți, striviți, fără apărare,
Îmbătrâniți, nervoși,
Plutind în uitare morocănoși,
Noi nemurim, cu ale sale patimi,
Tinerețea noastră în lacrimi!

